

**ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗΣ ΤΟΥ
ΕΝΙΑΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ:

**Γρηγοριάδου Κυριακή
Παναγοπούλου Ελένη
Σακελλαρίου Κωνσταντίνα**

ΕΠΟΠΤΗΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Αναστασίου Αθανάσιος

ΠΑΤΡΑ -ΜΑΪΟΣ 2011

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
-----------------------	----------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	3
---	----------

1.1 ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΠΙΟΗΣΗΣ	3
1.2 ΕΥΡΩ ΩΣ ΝΟΜΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ	6
1.3 Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ	10
1.4 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ	15

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΟΝΕ	22
--	-----------

2.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΟΝΕ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ	32
2.2 ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ	40
2.2.1 ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ	41
2.3 ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ Ε.Ε ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ (ΣΣΚ)	45
2.4 ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ	49
2.4.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ (ΕΚ):	57
2.5 ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΟΚ ΚΑΙ ΥΕΜΕΝΗΣ	58
2.6 ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ Ε.Ε ΚΑΙ ΙΡΑΝ	73
2.7 ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ Ε.Ε ΚΑΙ ΙΡΑΚ	76
2.7.1 ΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ	78

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ	81
--	-----------

3.1 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	81
3.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	83
3.3 ΣΧΕΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	87
3.3.1 Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΩΝ ΗΠΑ.	87
3.3.2 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ, ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ	89
3.3.3 Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ FED ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΤ ΕΙΔΙΚΑ ΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ.	91
3.3.4 Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΤτΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΕΚΤ ΚΑΙ FED	92
3.4 Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΙΜΙΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ	99
3.5 ΕΚΤ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	100
3.6 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ	102
3.7 ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ- Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΠΟ ΕΚΤ	104

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	105
---------------------------	------------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία έχει στόχο να μελετήσει τις επιδράσεις του ενιαίου νομισματικού ταμείου στην ΟΝΕ. Η μεθοδολογία της εργασίας στηρίζεται στη συλλογή δευτερογενών δεδομένων, τα οποία συλλέχθηκαν μέσα από βιβλία άρθρα σε περιοδικά αλλά και μέσα από επίσημους διαδικτυακούς τόπους. Η εργασία ολοκληρώνεται μέσα από τρία κεφάλαια.

Το πρώτο κεφάλαιο επιχειρεί μια εισαγωγή στη νομισματική ένωση και συγκεκριμένα παρουσιάζει τη συνθήκη του Μάαστριχ και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναλύει το περιβάλλον της ΟΝΕ και συγκεκριμένα τις διμερείς εμπορικές συμφωνίες της ευρωπαϊκής ένωσης, τη συμφωνία συνεργασίας μεταξύ της Ε.Ε. και του συμβουλίου συνεργασίας του Κόλπου (ΣΣΚ), τη συμφωνία συνεργασίας μεταξύ ΕΟΚ και Υεμένης και τέλος τη συμφωνία συνεργασίας μεταξύ Ε.Ε και Ιράν και Ιράκ.

Το τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο παρουσιάζει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τη νομισματική και δημοσιονομική πολιτική παγκοσμίως. Συγκεκριμένα μελετά την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, το ευρωπαϊκό σύστημα των κεντρικών τραπεζών και την οικονομική και δημοσιονομική πολιτική, τη σχέση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με την τράπεζα των ΗΠΑ, την κατάργηση της νομισματικής επιτροπής και την πορεία της δραχμής προς τον μηχανισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος. Επίσης παρουσιάζει και αναλύει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τους στόχους της νομισματικής πολιτικής της Ελλάδος, την οικονομική και νομισματική ένωση και τέλος το πλαίσιο ανεξαρτησίας της τράπεζας της Ελλάδος και τον έλεγχο από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

1.1 ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗΣ

Το φαινόμενο της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης έχει τις ρίζες του στην χρονική περίοδο μετά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Σκοπός της ήταν να αναδομήσει την κατεστραμμένη από τον πόλεμο Ευρώπη και να αποτρέψει τις συγκρούσεις μεταξύ των κρατών που έχουν την ίδια ιστορία και γεωγραφία, διατηρώντας ταυτόχρονα την ταυτότητα τους, την γλώσσα και τον πολιτισμό τους.

Με αυτό το ιδεώδες, δημιουργήθηκε αυτό που γνωρίζουμε ως Ευρωπαϊκή Ένωση, και θεσμοθετήθηκε από τέσσερις βασικές συνθήκες¹:

1. Την Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα.
2. Τη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.
3. Τη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.
4. Την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι τέσσερις αυτές συνθήκες έθεσαν τις βάσεις για μία ειρηνική συνύπαρξη των κρατών, με την συνειδητοποίηση ότι προϋπόθεση για την μελλοντική ανάπτυξη ήταν η ενότητα.

Η πραγματοποίηση των στόχων της Ε.Ε αναφέρετε στην ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων, αγαθών υπηρεσιών και κεφαλαίων, και για τον σκοπό αυτό τα κράτη μέλη συνεργάζονται με βάση αμοιβαίως δεσμευτικές συμφωνίες μεταξύ αυτών και των οργάνων της Ένωσης, τα οποία είναι τα ακόλουθα²:

---

¹ Μουσατάσος Δ.,(2007), Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση Οργάνωση και πολιτικές: 50 χρόνια, Θεμέλιο

² Μουσατάσος Δ.,(2007), Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση Οργάνωση και πολιτικές: 50 χρόνια, Θεμέλιο

1. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
2. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή
4. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο
5. Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Τα παραπάνω αποτελούν τα κύρια όργανα που μνημονεύονται στο άρθρο 7 της Συνθήκης για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, κατόπιν των τροποποιήσεων που έγιναν στην Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997.

Επιπλέον, στο άρθρο αυτό ορίζεται ότι το Συμβούλιο και η Επιτροπή βοηθιούνται από μια Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και από την Επιτροπή των Περιφερειών, οι οποίες θα είχαν συμβουλευτικές λειτουργίες.

Επιπλέον, σύμφωνα με προβλεπόμενες διαδικασίες η προαναφερθείσα Συνθήκη, δημιούργησε τους παρακάτω θεσμούς³:

1. Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών.
2. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.
3. Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Βασική μορφή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής που ορίζεται στο άρθρο 195 της Συνθήκης. Επιπλέον είναι απαραίτητο να αναφερθεί το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, ένας τριμερής οργανισμός στον οποίο συμμετέχει η Κοινότητα, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα Επενδύσεων και άλλοι οικονομικοί φορείς, των οποίων στόχος είναι να συνεισφέρουν στην εδραίωση της εσωτερικής αγοράς, την ενδυνάμωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής παρεμβαίνοντας σε μεγάλα προγράμματα υποδομής, όπως πρωτοβουλίες σχετικές με μικρομεσαίες επιχειρήσεις, και σε άλλους Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς, κέντρα παρακολούθησης και Ευρωπαϊκά γραφεία που καλύπτουν πολλούς τομείς δραστηριοτήτων⁴:

---

³ Μούσης Ν.Σ.,(2005), Η Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, οικονομία, πολιτική, Παπαζήσης

⁴ Europa.,(2008), Δραστηριότητες Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από http://europa.eu/agencies/index_el.htm

1. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Αξιολόγησης Φαρμάκων
2. Ευρωπαϊός Οργανισμός Περιβάλλοντος
3. Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για την Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας
4. Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης
5. Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για την Εκπαίδευση
6. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας
7. Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στη Εργασία
8. Γραφείο Εναρμόνισης της Εσωτερικής Αγοράς
9. Κέντρο Ερευνών
10. Κέντρο Παρακολούθησης Αγροτικής Ανάπτυξης
11. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Οπτικοακουστικού Τομέα
12. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Πολιτικής Οικογένειας
13. Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Απασχόλησης
14. Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο των Φαινομένων Ρατσισμού και Ξενοφοβίας
15. Ευρωπαϊκό Κέντρο των Γλωσσών των Μειονοτήτων
16. Κοινοτικό Γραφείο Φυτικών Ποικιλιών
17. Eurorol Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία
18. Ευρωπαϊκό Κέντρο Μεταφράσεων των Οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
19. Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Αναδόμησης

Έχοντας η Ευρωπαϊκή Ένωση καθορίσει ευρύτερα τη λειτουργία της ήταν έτοιμη να προχωρήσει στο επόμενο βήμα, που ήταν η νομισματική ενοποίηση, αυτή αποτελούσε το επόμενο «άλμα», το οποίο θα την

ισχυροποιούσε οικονομικά, Το έναυσμα για ένα κοινό νόμισμα ήταν κυρίως οι ακόλουθες δράσεις:

1. Μέσα από τη χρήση του κοινού νομίσματος θα μπορούσε ν' ανταγωνιστεί το δολάριο πολύ καλύτερα από ότι τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο, που κάθε χώρα είχε το δικό της νόμισμα.
2. Μέσα από τη χρήση κοινού νομίσματος οι κάτοικοι των χωρών της Ευρωζώνης θα μπορούσαν να ταξιδεύουν σε άλλες χώρες με περισσότερη ευκολία και με οικονομικό όφελος στους πολίτες της, αφού δεν θα χρειάζεται να αγοράζουν συνάλλαγμα.
3. Μέσα από τη χρήση του Ευρώ οι άνθρωποι που θα ταξίδευαν σε άλλες χώρες της Ευρωζώνης, θα μπορούσαν εύκολα να συγκρίνουν τις τιμές σε διάφορα προϊόντα και να τα αγοράζουν εκεί που είναι φθηνότερα.
4. Μέσα από τη χρήση του Ευρώ οι βιοτεχνίες, οι βιομηχανίες και οι έμποροι θα ωφελούνταν, γιατί θα εξαγάγανε και θα εισαγάγανε πιο εύκολα τα προϊόντα τους. Δε θα χρειάζονταν να χάνουν χρόνο στις τράπεζες προκειμένου να αλλάξουν το νόμισμα της χώρας τους με το νόμισμα της άλλης χώρας της Ευρωζώνης με την οποία έχουν εμπορικές συναλλαγές.

Στην επόμενη ενότητα θα μελετηθεί η πορεία προς τη νομισματική ενοποίηση.

1.2 ΕΥΡΩ ΩΣ ΝΟΜΙΣΜΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης τον Ιούνιο του 1989 καθορίστηκαν οι γενικές αρχές, οι στόχοι και η διαδικασία μετάβασης στην ΟΝΕ σε τρία στάδια⁵:

α. Το Πρώτο Στάδιο- 1 Ιανουαρίου 1990 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1993: Το πρώτο στάδιο απέβλεπε στη στενότερη σύνδεση και σύγκλιση οικονομιών των χωρών – μελών, με ενίσχυση του συντονισμού της οικονομικής και

---

⁵ Ιωακείμ;Ιδης Π.,(2007), Η επιβίωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Παπαζήσης

νομισματικής πολιτικής τους μέσα στα υπάρχοντα θεσμικά πλαίσια της ΕΕ. Η οικονομική πολιτική προέβλεπε :

1. Ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς η οποία συγκεκριμένα θ' αναφερόταν στην άρση εμποδίων και στην ενίσχυση του ανταγωνισμού.
2. Συντονισμός οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής. Η οποία αναφερόταν στην εποπτεία πολιτικών και οικονομικών εξελίξεων σε συμφωνημένους στόχους.

Η νομισματική πολιτική προέβλεπε :

1. Επίτευξη ενιαίου νομισματικού χώρου, δηλαδή κοινός κανόνες στις τράπεζες, χρηματαγορές και ασφάλειες.
2. Ένταξη όλων των κοινοτικών νομισμάτων στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών.
3. Διατύπωση γενικών κατευθύνσεων στην Επιτροπή Διοικητών Κεντρικών Τραπεζών.

Το πρώτο στάδιο χαρακτηρίζεται από την άρση των εμποδίων στις συναλλαγές, την ομογενοποίηση των αγορών και την επίτευξη νομισματικής σταθερότητας χωρίς τη δημιουργία νέων κοινοτικών θεσμών. Παράλληλα επιχειρήθηκε σταδιακή κατάργηση επί μέρους εθνικών κανόνων και οι εθνικές κυβερνήσεις ανέλαβαν δέσμευση να πειθαρχούν στους μακροοικονομικούς στόχους που αποφασίζονται από μηχανισμό εποπτείας

β. Το δεύτερο Στάδιο (1 Ιανουαρίου 1994 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1998): Κατά το δεύτερο στάδιο θεμελιώνονται βασικοί θεσμοί της ΟΝΕ και διαμορφώνονται οι τελικοί προσανατολισμοί. Το στάδιο αυτό θεωρείται το κρίσιμότερο και έτσι έχουμε την δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

Στον οικονομικό τομέα, το κύριο βάρος της Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αφορά τους κάτωθι τομείς⁶:

---

⁶ Ιωακείμης Α.,(2005), Ευρωπαϊκό σύνταγμα και ευρωπαϊκή ενοποίηση Συμβολή στην κατανόηση και ερμηνεία της συνταγματικής συνθήκης, Θεμέλιο

1. Της ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς και του ανταγωνισμού.
2. Της διαρθρωτικής και περιφερειακής πολιτικής.
3. Της μακροοικονομικής πολιτικής. Εδώ έχουμε τη δημιουργία μηχανισμών που παρακολουθούν την απόδοση μεγεθών και παρεμβαίνουν για τυχόν αποκλίσεις. Παράλληλα καθιερώνονται στόχοι για τον έλεγχο δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

Η ίδρυση λοιπόν του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος την 1η Ιανουαρίου 1994 σηματοδότησε την έναρξη του Δεύτερου Σταδίου της ΟΝΕ και, κατά συνέπεια, τη διάλυση της Επιτροπής των Διοικητών.

Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα αποτέλεσε ένα μεταβατικό στάδιο, το οποίο αντανάκλούσε επίσης την κατάσταση της νομισματικής ολοκλήρωσης στο εσωτερικό της Κοινότητας.

Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα δεν έφερε καμία ευθύνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αφού αυτή αποτελούσε αποκλειστικό δικαίωμα των εθνικών αρχών. Επιπλέον, δεν είχε καμία αρμοδιότητα παρέμβασης στις αγορές συναλλάγματος.

Τα δύο κύρια καθήκοντα του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος ήταν⁷:

1. Η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών και ο συντονισμός της νομισματικής πολιτικής, και
2. Η εκτέλεση των απαραίτητων προπαρασκευαστικών εργασιών για την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών, για την άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής και για τη δημιουργία του ενιαίου νομίσματος στο Τρίτο Στάδιο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Δεκέμβριο του 1995, θεώρησε σκόπιμο να ονοματίσει τη νέα νομισματική μονάδα «ευρώ». Η μονάδα αυτή θα εισερχόταν κατά την έναρξη του Τρίτου Σταδίου.

Η Ε.Ε σχεδίασε ένα πρόγραμμα μετάβασης στο ευρώ. Το πρόγραμμα αυτό βασίστηκε σε αναλυτικές προτάσεις που εκπόνησε το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα.

---

⁷ Ferry J.M.,(2006), Το ζήτημα του ευρωπαϊκού κράτους, Παπαζήσης

Τον Δεκέμβριο του 1996, το Νομισματικό Ίδρυμα υπέβαλε έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, η οποία αποτέλεσε τη βάση ενός ψηφίσματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τις αρχές και τα θεμελιώδη στοιχεία του νέου Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, το οποίο εγκρίθηκε τον Ιούνιο του 1997⁸. Τον Δεκέμβριο του 1996, το Νομισματικό Ίδρυμα παρουσίασε την επιλεχθείσα σειρά σχεδίων για τα τραπεζογραμμάτια ευρώ. Αυτά τέθηκαν στη κυκλοφορία το 2002

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Ιούνιο του 1997 ενέκρινε το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Δύο κανονισμοί αποτελούν μέρος του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, που αποσκοπεί στη διασφάλιση δημοσιονομικής πειθαρχίας όσον αφορά την ΟΝΕ.

Στις 2 Μαΐου 1998, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης –σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων– αποφάσισε ομόφωνα ότι 11 κράτη μέλη (Βέλγιο, Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Αυστρία, Πορτογαλία και Φινλανδία) πληρούσαν τις προϋποθέσεις που ήταν απαραίτητες για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος από την 1η Ιανουαρίου 1999. Επομένως, οι χώρες αυτές επρόκειτο να συμμετάσχουν στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ.

Οι Υπουργοί Οικονομικών των κρατών μελών που υιοθέτησαν το ενιαίο νόμισμα συμφώνησαν μαζί με τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των εν λόγω κρατών μελών, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα ότι οι τρέχουσες διμερείς κεντρικές ισοτιμίες των νομισμάτων των συμμετεχόντων κρατών μελών, στο πλαίσιο του Μηχανισμού Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, θα χρησιμοποιούνταν για τον καθορισμό των αμετάκλητων συντελεστών μετατροπής για το ευρώ⁹. Με την ίδρυση της ΕΚΤ την 1η Ιουνίου 1998, το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα ολοκλήρωσε τα καθήκοντά του.

γ. Το Τρίτο Στάδιο (1 Ιανουαρίου 1999): Στο τρίτο στάδιο επιδιώχθηκε αμετάκλητος καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών ειδικότερα την 1η

---

⁸ Ιωακείμης Α.,(2005), Ευρωπαϊκό σύνταγμα και ευρωπαϊκή ενοποίηση Συμβολή στην κατανόηση και ερμηνεία της συνταγματικής συνθήκης, Θεμέλιο

⁹ Ferry J.M.,(2006), Το ζήτημα του ευρωπαϊκού κράτους, Παπαζήσης

Ιανουαρίου 1999 άρχισε το τρίτο και τελικό στάδιο της ΟΝΕ με τον αμετάκλητο καθορισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων των 11 κρατών μελών που συμμετείχαν αρχικά στη Νομισματική Ένωση και με την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής υπό την ευθύνη της ΕΚΤ. Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη έγιναν 12 με την είσοδο της Ελλάδας στο Τρίτο Στάδιο της ΟΝΕ, την 1η Ιανουαρίου 2001. Από την ημέρα εκείνη, η Τράπεζα της Ελλάδος αποτελεί μέρος του Ευρωσυστήματος. Η συμμετοχή της Ελλάδας κατέστη εφικτή κατόπιν της απόφασης που έλαβε στις 19 Ιουνίου 2000 το Συμβούλιο της ΕΕ, συνερχόμενο σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων, ότι η Ελλάδα πληρούσε τα κριτήρια σύγκλισης¹⁰.

1.3 Η ΣΥΝΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΑΑΣΤΡΙΧΤ

Σύμφωνα με την Συνθήκη του Μάαστριχτ ως προϋπόθεση συμμετοχής των κρατών – μελών στη Νομισματική Ένωση τίθεται η ικανοποίηση των νομικών αλλά κύρια οικονομικών κριτηρίων, που είναι γνωστά ως «κριτήρια σύγκλισης». Το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα και η Επιτροπή υποβάλλουν στο Συμβούλιο έκθεση, με την οποία εξετάζεται αν επιτεύχθηκε η σύγκλιση που από τα κράτη – μέλη. Με τις εκθέσεις αυτές εξετάζεται επίσης, αν η εθνική νομοθεσία κάθε κράτους – μέλους συμπεριλαμβανομένου και του καταστατικού της Εθνικής Κεντρικής Τράπεζάς του συμβιβάζονται με την Συνθήκη και με το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών.

Με τις εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εξετάζεται κατά πόσον έχει επιτευχθεί υψηλός βαθμός οικονομικής σύγκλισης με γνώμονα την πλήρωση των ακολούθων κριτηρίων. Αναλυτικά αυτά είναι:¹¹

---

¹⁰Europa.,(2008), Νομισματική Ένωση, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/I25014_el.htm

¹¹ Πανταζόπουλος Ν.,(1999), Ευρωπαϊκή Ένωση - Δίκαιο και νομοθεσία Δίκαιο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Σάκκουλας

Βάσει του πρώτου κριτηρίου, η αξιολογούμενη χώρα – μέλος θεωρείται ότι επιτυγχάνει σταθερότητα τιμών, αν ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού που καταγράφηκε, κατά τη διάρκεια του έτους που προηγείται της αξιολόγησης, δεν υπερβαίνει κατά περισσότερο από 1,5 ποσοστιαία μονάδα τον αντίστοιχο ρυθμό που σημείωσαν στο ίδιο διάστημα τρεις το πολύ χώρες- μέλη με την καλύτερη επίδοση από πλευράς πληθωρισμού.

Όσον αφορά το κριτήριο για τον πληθωρισμό, παρά τις ασάφειες της Συνθήκης αναφορικά με το αν η τιμή αναφοράς για την αξιολόγηση των χωρών θα προκύψει από τον αριθμητικό μέσο των επιδόσεων των τριών χωρών με την καλύτερη επίδοση στον πληθωρισμό ή από κάποιο άλλο μέγεθος.

Όπως προκύπτει από το ENI η ερμηνεία που δόθηκε στο συγκεκριμένο εστιάζει στη τιμή αναφοράς για το κριτήριο του πληθωρισμού που προκύπτει από τον αριθμητικό μέσο του ρυθμού πληθωρισμού των τριών χωρών με τις καλύτερες επιδόσεις.

Αναφορικά με τις χώρες της δεύτερης ζώνης, όπως και η Ελλάδα, η ερμηνεία του κριτηρίου είναι η εξής : Η τιμή αναφοράς είναι ο αριθμητικός μέσος του ρυθμού πληθωρισμού των τριών χωρών – μελών της ΕΕ με την καλύτερη επίδοση. Αυτό σημαίνει ότι, αν μια χώρα που είναι εκτός ζώνης ευρώ (πχ Δανία) έχει να επιδείξει ρυθμό πληθωρισμού χαμηλότερο από αυτόν των χωρών της ζώνης του ευρώ, τότε η επίδοσή της θα χρησιμοποιηθεί για τη διαμόρφωση της τιμής αναφοράς.

Τα στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση του κριτηρίου της σταθερότητας των τιμών πρέπει, βάσει της Συνθήκης, να καταρτίζονται σε συγκρίσιμη βάση, λαμβανομένων υπόψη των διαφορών στους εθνικούς ορισμούς. Για την ικανοποίηση της συγκρισιμότητας που ορίζεται στη Συνθήκη, τον Οκτώβριο του 1995 από το Συμβούλιο της ΕΕ θεσπίστηκε ένας κανονισμός για τους Εναρμονισμένους Δείκτες Τιμών Καταναλωτή.

Γι' αυτό και η Στατιστική Υπηρεσία της ΕΕ, σε συνεργασία με τις αντίστοιχες Εθνικές Στατιστικές Υπηρεσίες, εργάζονται με στόχο την

εναρμόνιση των διαφόρων μεθόδων που χρησιμοποιούν τα κράτη – μέλη για την κατάρτιση του Δείκτη Τιμών Καταναλωτή.

Σύμφωνα με το κριτήριο σύγκλισης επιτοκίων η υποψήφια χώρα – μέλος για διάστημα ενός έτους πριν από την αξιολόγηση, έπρεπε να έχει μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο που να μην υπερβαίνει εκείνο των τριών ,το πολύ κρατών- μελών με την καλύτερη επίδοση από πλευράς πληθωρισμού, περισσότερο από δύο ποσοστιαίες μονάδες.

Τα επιτόκια υπολογίζονται βάσει μακροπροθέσμων ομολόγων του δημοσίου με σταθερό τοκομερίδιο ή συγκρίσιμων χρεογράφων, ενώ παράλληλα λαμβάνονται υπόψη οι διαφορές των εθνικών ορισμών.

Και το κριτήριο για την σύγκλιση των επιτοκίων είχε ασάφειες. Δηλαδή, δεν ήταν σαφές αν θα γινόταν χρήση του αριθμητικού ή του γεωμετρικού μέσου των επιτοκίων για την κατάρτιση της τιμής αναφοράς. Αναφορικά με την ερμηνεία του κριτηρίου για τις χώρες της δεύτερης ζώνης γινόταν χρήση, της τιμής αναφοράς, του επιτοκίου μιας χώρας εκτός ζώνης ευρώ και αυτή έχει μία από τις τρεις καλύτερες επιδόσεις στον πληθωρισμό.

Αυτό σήμαινε ότι, αν μια χώρα που είναι εκτός ζώνης ευρώ έχει να επιδείξει επιτόκια χαμηλότερο από αυτόν των χωρών της ζώνης του ευρώ, τότε η επίδοσή της θα χρησιμοποιούνταν για τη διαμόρφωση της τιμής αναφοράς.

Η λογική του κριτηρίου των επιτοκίων έγκειται στην άποψη ότι τα μακροπρόθεσμα επιτόκια ενσωματώνουν τις προβλέψεις της αγοράς για το μελλοντικό πληθωρισμό. Μια χώρα έπρεπε όχι μόνο να έχει πετύχει χαμηλούς ρυθμούς πληθωρισμού, αλλά να έχει πείσει και την κεφαλαιαγορά ότι ο χαμηλός πληθωρισμός θα παρέμενε και στο μέλλον. Καθ' ότι η αντιπληθωριστική αξιοπιστία μιας χώρας δεν αποκτάται σε σύντομο βραχυχρόνια, το κριτήριο των επιτοκίων διασφαλίζει ότι μια χώρα με υψηλό μακροχρόνιο πληθωρισμό δεν θα μπορέσει να εισέλθει στη ζώνη του ευρώ χρησιμοποιώντας τεχνάσματα μείωσης του πληθωρισμού μόνο για το έτος αξιολόγησης.

Τα δημοσιονομικά κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ ήταν δύο¹² :

1. Το κριτήριο του δημοσιονομικού ελλείμματος: Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό, η χώρα-μέλος επιτυγχάνει σταθερότητα δημοσίων οικονομικών, αν δεν βρίσκεται σε κατάσταση υπερβολικού ελλείμματος, που σημαίνει ότι ο λόγος του δημόσιου ελλείμματος ως ποσοστό του ΑΕΠ δεν υπερβαίνει το 3%, εκτός αν ο λόγος σημειώνει συνεχή και ουσιαστική πτώση και φθάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, για τη διασφάλιση της σταθερότητας στη δημοσιονομική πολιτική ορισμένων μελών της, προβλέπει ότι από την έναρξη του Δευτέρου Σταδίου της Νομισματικής Ένωσης, θα εξετάζετε σε τακτά χρονικά διαστήματα η δημοσιονομική κατάσταση των κρατών-μελών, για να ελέγχει αν τα κράτη-μέλη βρίσκονται σε κατάσταση υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος.

Επίσης από την έναρξη του Τρίτου Σταδίου και εφεξής προβλέπεται η επιβολή κυρώσεων στα κράτη-μέλη που σημειώνουν υπερβολικά ελλείμματα με βάση τις προβλέψεις του Συμφώνου Ανάπτυξης και Σταθερότητας.

2. Το κριτήριο του δημόσιου χρέους: Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό, ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ δεν πρέπει να υπερβαίνει το 60% του ΑΕΠ, εκτός αν ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει με ικανοποιητικό ρυθμό την τιμή αναφοράς.

Και τα δημοσιονομικά κριτήρια της Συνθήκης, είχαν και έχουν ασάφειες αναφορικά με τεχνικά ζητήματα. Παραδείγματος χάρη αναφορικά με την εξακρίβωση κατάστασης υπερβολικού ελλείμματος σε μια χώρα, η Συνθήκη ορίζει ότι : «η σταθερότητα των δημοσίων οικονομικών καταδεικνύεται από την επίτευξη δημοσιονομικής κατάστασης χωρίς υπερβολικό δημοσιονομικό έλλειμμα». Στο πρωτόκολλο που συνοδεύει την Συνθήκη διευκρινίζεται ότι το κριτήριο αυτό σημαίνει : «ότι τη στιγμή της εξέτασης δεν έχει ληφθεί απόφαση του Συμβουλίου για το κράτος – μέλος, όσον αφορά την ύπαρξη υπερβολικού ελλείμματος». Η Επιτροπή συντάσσει έκθεση αν σε ένα κράτος – μέλος παρατηρηθούν τα ακόλουθα:

---

¹² Σαχπεκίδου Ρ.Ε.,(1999), Ευρωπαϊκή Ένωση, Σάκκουλας

1. Ο λόγος του προβλεπόμενου ή υφιστάμενου δημοσιονομικού ελλείμματος προς το ΑΕΠ υπερβαίνει το 3% του ΑΕΠ, εκτός αν : «ο λόγος σημειώνει ουσιαστική και συνεχή πτώση και έχει φθάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς», είτε εναλλακτικά, «η υπέρβαση της τιμής αναφοράς είναι απλώς έκτακτη και ο λόγος παραμένει κοντά στην τιμή αναφοράς».
2. Ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ υπερβαίνει το 60% εκτός αν : «ο λόγος μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό». Επιπλέον, η Συνθήκη προβλέπει ότι η Επιτροπή : «πρέπει να λαμβάνει υπόψη της όλους τους άλλους σχετικούς παράγοντες». Όπως είναι εμφανές από τη διατύπωση της Συνθήκης υπάρχουν περιθώρια εναλλακτικής ερμηνείας των δημοσιονομικών κριτηρίων, καθώς εκφράσεις όπως «ουσιαστική», «παραπλήσια», «επαρκώς», «ικανοποιητικό», «σχετικούς παράγοντες» δεν μεταφράζονται σε συγκεκριμένα ποσοτικά δεδομένα.

Η παρουσία των προαναφερθεισών εκφράσεων στη Συνθήκη ερμηνεύτηκε από πολλούς σχολιαστές ως παραχώρηση των Γερμανών στις πιέσεις χωρών με δημοσιονομικά προβλήματα, όπως η Ιταλία, για να υπογράψουν τη Συνθήκη.

Το τελευταίο κριτήριο αναφέρεται στη σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό ένα κράτος – μέλος πρέπει να τηρήσει τα κανονικά περιθώρια διακύμανσης, που προβλέπει ο Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, κατά τα δύο τουλάχιστον έτη πριν από την εξέταση. Ειδικότερα, το κράτος–μέλος δεν πρέπει να έχει υποτιμήσει την κεντρική διμερή ισοτιμία του νομίσματός του, έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους–μέλους με δική του πρωτοβουλία μέσα στο ίδιο χρονικό διάστημα¹³

---

¹³ Grauwe, P.,(1994), The Economics of Monetary Integration, Oxford University Press

1.4 ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι αρμόδια για τη νομισματική πολιτική του Ευρώ, δηλαδή για το ενιαίο νόμισμα των κρατών-μελών. Το κεφάλαιό της ανήκει στις κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών της Ένωσης τα οποία μετέχουν στην Ευρωζώνη. Το μερίδιο κάθε κεντρικής εθνικής τράπεζας είναι αμεταβίβαστο και αναπαλλοτρίωτο.

Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελείται από έξι μέλη. Το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας αποτελείται από τους ένδεκα Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών της ζώνης του Ευρώ και τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες αποτελούν από κοινού το Ευρωσύστημα, το σύστημα κεντρικών τραπεζών της ζώνης του Ευρώ. Ο κύριος στόχος του Ευρωσυστήματος είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και η διαφύλαξη της αξίας του Ευρώ¹⁴.

Έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει την έκδοση τραπεζογραμμάτων στην Κοινότητα. Τα τραπεζογραμμάτια εκδίδονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ή από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες οι οποίες εκδίδουν και τα κέρματα σε ποσότητες οι οποίες καθορίζονται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (άρθρο 106 ΣΕΚ).

Τα τραπεζικά γραμμάτια και τα κέρματα Ευρώ τέθηκαν σε κυκλοφορία την 1η Ιανουαρίου 2002, ενώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) είχε είδη συσταθεί από το 1998, δυνάμει της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι αρμοδιότητες της είναι οι ακόλουθες¹⁵:

1. Η εισαγωγή και διαχείριση του νέου νομίσματος,
2. Η διενέργεια πράξεων σε συνάλλαγμα,
3. Η εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών,
4. Η ευθύνη για τη χάραξη και την εφαρμογή της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής της Ένωσης.

---

¹⁴ Grauwe, P.,(1994), The Economics of Monetary Integration, Oxford University Press

¹⁵ Grauwe, P.,(1994), The Economics of Monetary Integration, Oxford University Press

5. Η ευθύνη του να προετοιμάζει και να υλοποιεί σε στενή συνεργασία με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες, τις αποφάσεις που λαμβάνουν τα όργανα λήψης αποφάσεων του Ευρωσυστήματος - το Διοικητικό Συμβούλιο, η Εκτελεστική Επιτροπή και το Γενικό Συμβούλιο.

Το κυριότερο από τα καθήκοντα της ΕΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του ευρώ, ούτως ώστε να παραμένει σταθερή η αγοραστική αξία του. Αυτό επιτυγχάνεται με αυστηρό έλεγχο του πληθωρισμού.

Εκδίδει επίσης τους αναγκαίους κανονισμούς για την εκτέλεση των καθηκόντων τόσο της ίδιας όσο και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών σχετικά με θέματα τα οποία αφορούν στην χάραξη Νομισματικής πολιτικής της Κοινότητας, λαμβάνει τις απαραίτητες αποφάσεις για την εκτέλεση των καθηκόντων που αφορούν το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, υποβάλλει γνώμες στα κατάλληλα όργανα, εφόσον της ζητηθεί η γνώμη της, ενώ παράλληλα διατυπώνει και συστάσεις.

Οι κανονισμοί της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι πράξεις βάσει των οποίων ρυθμίζονται οι σχέσεις της Κοινότητας με τα κράτη μέλη, έχουν γενική και άμεση ισχύ σε κάθε κράτος μέλος. Συγκεκριμένα αυτοί είναι:

1. Κανονισμός της ΕΚΤ 4/23.9.1999 αναφορικά με την επιβολή κυρώσεων επί πάντων υπευθύνων για τις παραβάσεις.
2. Κανονισμός 8/31.8.2000 περί ελάχιστων υποχρεωτικών διαθεσίμων των εθνικών κεντρικών τραπεζών).

Οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές για τα μέρη στα οποία απευθύνονται και έχουν κανονιστικό ή διοικητικό περιεχόμενο ανάλογα με το που απευθύνονται. Όταν έχουν κανονιστικό περιεχόμενο και απευθύνονται σε κράτη μέλη, μοιάζουν με κανονισμούς. Οι σχετικές αποφάσεις είναι:

- α. 14/16.11.2000 σχετικά με την εισφορά της κεντρικής τράπεζας κάθε κράτους μέλους στο κεφάλαιο της ΕΚΤ: Με βάση το καταστατικό του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ορίστηκαν τα ακόλουθα¹⁶¹⁷¹⁸:

---

¹⁶ ΕΕ L 167 της 7.7.2000, σ. 19.

1. Το κεφάλαιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), που κατέστη λειτουργικό κατά την ίδρυσή της, ανέρχεται σε 5 δισεκατομμύρια ευρώ. Το άρθρο 28.2 του καταστατικού προβλέπει ότι μόνοι εγγεγραμμένοι μεριδιούχοι και κάτοχοι του κεφαλαίου της ΕΚΤ είναι οι ΕθνΚΤ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ότι η εγγραφή στο κεφάλαιο πραγματοποιείται σύμφωνα με την κλείδα κατανομής που καθορίζεται από το άρθρο 29.
2. Το άρθρο 49.1 του καταστατικού προβλέπει ότι η κεντρική τράπεζα κράτους μέλους του οποίου καταργήθηκε η παρέκκλιση καταβάλλει το μερίδιό της στο κεφάλαιο της ΕΚΤ στην ίδια έκταση όπως και οι κεντρικές τράπεζες των άλλων κρατών μελών, χωρίς παρέκκλιση. Το άρθρο 28.3 του καταστατικού προβλέπει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ καθορίζει το εκάστοτε ποσό και τον τρόπο καταβολής του κεφαλαίου.
3. Το άρθρο 48 του καταστατικού προβλέπει ότι, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 28.3 του καταστατικού, οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών με παρέκκλιση δεν καταβάλλουν το εγγεγραμμένο τους κεφάλαιο εκτός εάν το Γενικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφασίσει, με ειδική πλειοψηφία που αντιπροσωπεύει τουλάχιστον τα δύο τρίτα του εγγεγραμμένου κεφαλαίου της ΕΚΤ και τουλάχιστον το ήμισυ των μεριδιούχων, ότι πρέπει να καταβληθεί ένα ελάχιστο ποσοστό ως συμβολή στις δαπάνες λειτουργίας της ΕΚΤ.
4. Το άρθρο 30.1 του καταστατικού, σε συνδυασμό με τα άρθρα 43.1 και 43.4, προβλέπει ότι οι ΕθνΚΤ των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση μεταβιβάζουν στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα, άλλα εκτός από νομίσματα των κρατών μελών, ευρώ, αποθεματικές θέσεις του ΔΝΤ και ειδικά τραβηκτικά δικαιώματα (ΕΤΔ), μέχρι ποσού ισοδύναμου προς 50 δισεκατομμύρια ευρώ.

---

¹⁷ ΕΕ L 125 της 19.5.1999, σ. 33

¹⁸ ΕΕ L 110 της 28.4.1999, σ. 33.

5. Το άρθρο 30.1 του καταστατικού προβλέπει επίσης ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ αποφασίζει για το ποσοστό που θα ζητήσει η ΕΚΤ να της καταβληθεί κατά την ίδρυσή της και τα ποσά που θα ζητήσει σε μεταγενέστερες ημερομηνίες.
6. Το άρθρο 30.2 του καταστατικού, σε συνδυασμό με το άρθρο 43.6, προβλέπει ότι η εισφορά κάθε ΕθνΚΤ ορίζεται κατ' αναλογία με το μερίδιο συμμετοχής της στο κεφάλαιο της ΕΚΤ στο οποίο έχουν εγγραφεί οι ΕθνΚΤ των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση.
7. Το άρθρο 49.1 του καταστατικού προβλέπει ότι η κεντρική τράπεζα κράτους μέλους του οποίου καταργήθηκε η παρέκκλιση μεταβιβάζει στην ΕΚΤ συναλλαγματικά διαθέσιμα σύμφωνα με το άρθρο 30.1 του καταστατικού. Ο "αριθμός μεριδίων τα οποία έχουν ήδη καταβάλει οι άλλες εθνικές κεντρικές τράπεζες" θεωρείται, βάσει του συνδυασμού των άρθρων 30.2 και 43.6 του καταστατικού, ότι αναφέρεται στον αριθμό των μεριδίων που έχουν καταβάλει οι άλλες κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση. Το ποσό που προκύπτει αποτελεί το ισοδύναμο σε ευρώ του συνολικού ποσού των συναλλαγματικών διαθεσίμων, τα οποία απαιτείται να μεταβιβαστούν σύμφωνα με το άρθρο 49.1 του καταστατικού.
8. Το άρθρο 30.3 του καταστατικού προβλέπει ότι κάθε ΕθνΚΤ πιστώνεται από την ΕΚΤ με μία απαίτηση ισοδύναμη προς την εισφορά της. Το άρθρο 30.3 του καταστατικού προβλέπει επίσης ότι το Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ καθορίζει το νόμισμα στο οποίο εκφράζονται οι εν λόγω απαιτήσεις και την απόδοσή τους.
9. Το άρθρο 49.2 του καταστατικού προβλέπει ότι, επιπλέον της καταβολής που γίνεται με το άρθρο 49.1, η κεντρική τράπεζα ενός κράτους μέλους του οποίου καταργήθηκε η παρέκκλιση εισφέρει στα αποθεματικά της ΕΚΤ και στους εξομοιωμένους προς αυτά λογαριασμούς, καθώς και στο ποσό που απομένει να πιστωθεί στα αποθεματικά και λογαριασμούς σύμφωνα με το υπόλοιπο του λογαριασμού κερδών και ζημιών της 31ης Δεκεμβρίου του έτους που προηγείται της κατάργησης της παρέκκλισης.

10. Το άρθρο 10.3 του καταστατικού, σε συνδυασμό με το άρθρο 43.4, προβλέπει ότι, για κάθε απόφαση που λαμβάνεται δυνάμει των άρθρων 28 και 30 του καταστατικού, οι ψήφοι στο Διοικητικό Συμβούλιο της ΕΚΤ σταθμίζονται σύμφωνα με την κατανομή του κεφαλαίου της ΕΚΤ στο οποίο έχουν εγγραφεί οι κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών χωρίς παρέκκλιση.

Η Τράπεζα της Ελλάδος καταβάλλει το 95 % της εγγραφής της στο κεφάλαιο της ΕΚΤ, ήτοι ποσό ίσο με 97679000 ευρώ. Η Τράπεζα της Ελλάδος δίνει, σε εύθετο χρόνο, οδηγίες για τη μεταβίβαση των εν λόγω ποσών και των σχετικών δεδουλευμένων τόκων μέσω του συστήματος TARGET (διευρωπαϊκό αυτοματοποιημένο σύστημα ταχείας μεταφοράς κεφαλαίων σε συνεχή χρόνο) ή σε λογαριασμό που τηρεί η ΕΚΤ στην Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών, όπως ειδικότερα ορίζεται από την ΕΚΤ. Οι δεδουλευμένοι τόκοι υπολογίζονται βάσει επιτοκίου που ισούται με το οριακό επιτόκιο, το οποίο εφαρμόζεται στην πιο πρόσφατη πράξη κύριας αναχρηματοδότησης στο πλαίσιο του ΕΣΚΤ. Ο υπολογισμός των τόκων πραγματοποιείται σε ημερήσια βάση, με τη μέθοδο υπολογισμού του πραγματικού αριθμού των ημερολογιακών ημερών και του έτους των 360 ημερών.

β. 17/14.12.2000 η οποία αφορά στις ποσότητες των εκδιδόμενων νομισμάτων: Με τον όρο "κλείδα κατανομής τραπεζογραμματίων" νοούνται τα ποσοστά που προκύπτουν από τη λήψη υπόψη του μεριδίου συμμετοχής της ΕΚΤ στο σύνολο των εκδιδόμενων τραπεζογραμματίων ευρώ και από την εφαρμογή της κλείδας κατανομής στο εγγεγραμμένο κεφάλαιο (με στρογγυλοποίηση στο πλησιέστερο ακέραιο πολλαπλάσιο του 0,0005 της εκατοστιαίας μονάδας) επί του μεριδίου συμμετοχής των ΕθνΚΤ στο εν λόγω σύνολο.

Στόχος της ΕΚΤ είναι να διασφαλίζει ότι ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών καταναλωτή είναι μικρότερος του 2%. Για την επίτευξη του στόχου αυτού, η ΕΚΤ διαθέτει δύο μέσα:

§ Πρώτον, ελέγχει την προσφορά χρήματος. Αν η προσφορά χρήματος είναι υπερβολικά μεγάλη συγκρινόμενη με την προσφορά αγαθών και υπηρεσιών, το αποτέλεσμα θα είναι πληθωρισμός.

§ Δεύτερον, παρακολουθεί τις τάσεις των τιμών και αξιολογεί τον κίνδυνο που γεννούν για τη σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ.

Ο έλεγχος της προσφοράς χρήματος σημαίνει, μεταξύ άλλων, τον καθορισμό των επιτοκίων για ολόκληρη τη ζώνη του ευρώ. Αυτή είναι ίσως η πιο γνωστή δραστηριότητα της Τράπεζας.

Τώρα σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 2 της παρούσας Συνθήκης, τα βασικά καθήκοντα του ΕΣΚΤ είναι¹⁹:

1. Να χαράζει και να εφαρμόζει τη νομισματική πολιτική της Κοινότητας.
2. Να διενεργεί πράξεις συναλλάγματος σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 111 της παρούσας Συνθήκης²⁰²¹.
3. Να κατέχει και να διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών μελών,
4. Να προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών.

Σύμφωνα με το άρθρο 105 παράγραφος 5 της παρούσας Συνθήκης, το ΕΣΚΤ συμβάλλει στην εκ μέρους των αρμόδιων αρχών ομαλή άσκηση πολιτικών που αφορούν την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Προκειμένου η ΕΚΤ να εκπληρώσει την αποστολή της, χρησιμοποιεί το "Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών", το οποίο καλύπτει και τις χώρες της Ένωσης. Η ΕΚΤ επιτελεί το έργο της με πλήρη ανεξαρτησία. Η Τράπεζα, οι εθνικές κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος, αλλά και όλα τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων δεν μπορούν να ζητούν ή να δέχονται υποδείξεις από οποιονδήποτε άλλο οργανισμό. Τα θεσμικά όργανα

---

¹⁹ Europa(2003),Πρωτόκολλο για το σύστημα κεντρικών τραπεζών, Ευρωπαϊκή Ένωση/EUR-Lex

²⁰ Stephanou C.A.,(2002), Ευρωπαϊκή Ένωση- Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, Σάκκουλας

²¹ ΕΕ C 191 της 29.7.1992, σ. 68.

της Ένωσης και οι κυβερνήσεις των κρατών μελών οφείλουν να σέβονται αυτή την αρχή και να μην προσπαθούν να επηρεάσουν την ΕΚΤ ή τις εθνικές κεντρικές τράπεζες²².

---

²² Christian N.(2002),Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Φρανκφούρτη

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΟΝΕ

Όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση ιδρύθηκε το 1957 ως Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, στόχος ήταν η τελωνειακή ένωση και η δημιουργία κοινής γεωργικής αγοράς. Στη συνέχεια, η περιορισμένη αυτή κοινή αγορά επεκτάθηκε για να καλύψει επίσης εμπορεύματα και υπηρεσίες στην ενιαία αγορά, η οποία μέχρι το 1993 είχε σχεδόν ολοκληρωθεί. Σήμερα η Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκεται στο πέμπτο στάδιο αυτής της διαδικασίας. Η σταδιακή οικονομική ολοκλήρωση δεν ξεκίνησε με την απόφαση καθιέρωσης του ευρώ: πρόκειται για μια μακροχρόνια διαδικασία, που εξελίσσεται παράλληλα με την ιστορία της ΕΕ και αποτελεί ένα από τα κυριότερα επιτεύγματά της.

Ο βαθμός οικονομικής ολοκλήρωσης μπορεί να υποδιαιρεθεί σε έξι στάδια:

1. Ζώνη συναλλαγών με προτιμησιακούς όρους (μειωμένοι δασμοί μεταξύ ορισμένων χωρών)
2. Ζώνη ελευθέρων συναλλαγών (συναλλαγές χωρίς εσωτερικούς δασμούς για ορισμένα ή όλα τα προϊόντα των συμμετεχουσών χωρών)
3. Τελωνειακή ένωση (με κοινό εξωτερικό δασμολόγιο για τις τρίτες χώρες και κοινή εμπορική πολιτική)
4. Ενιαία αγορά (με κοινές κανονιστικές ρυθμίσεις για τα προϊόντα και ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων, κεφαλαίου, εργατικού δυναμικού και υπηρεσιών)
5. Οικονομική και νομισματική ένωση (ενιαία αγορά με κοινό νόμισμα και κοινή νομισματική πολιτική)
6. Πλήρης οικονομική ολοκλήρωση (όλα τα προηγούμενα στάδια συν εναρμονισμένες δημοσιονομικές και οικονομικές πολιτικές).

Η μεταπολεμική τάξη πραγμάτων για τις οικονομίες αγοράς της Ευρώπης, της Βόρειας Αμερικής και της Ιαπωνίας βασίστηκε στο σύστημα Bretton Woods το οποίο αποτέλεσε το διεθνές πλαίσιο για τη νομισματική σταθερότητα που είναι απαραίτητη μέσα σε μία κοινή αγορά, με το χρυσό και το δολάριο ΗΠΑ ως το κυρίαρχο νομισματικό πρότυπο. Οι συντάκτες της

συνθήκης της Ρώμης (Συνθήκη ΕΟΚ) συνεπώς υπέθεσαν ότι τα σταθερά νομίσματα θα παρέμεναν ο κανόνας και ότι η οικοδόμηση της Ευρώπης θα είχε ως ασφαλή βάση την επίτευξη τελωνειακής ένωσης και μιας κοινής αγοράς που θα επέτρεπε την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών, προσώπων και κεφαλαίου.

Το σύστημα Bretton Woods είχε ήδη αρχίσει να δείχνει σημάδια καταπόνησης στα τέλη της δεκαετίας του '50 και έως το 1968/69 διαμορφώθηκε η απειλή μιας νέας εποχής νομισματικής αστάθειας, όταν οι αναταράξεις στην αγορά επέβαλαν την ανατίμηση του γερμανικού μάρκου και την υποτίμηση του γαλλικού φράγκου. Αυτό έθεσε σε κίνδυνο το σύστημα κοινών τιμών της κοινής γεωργικής πολιτικής — το σημαντικότερο επίτευγμα, εκείνη την εποχή, της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Σε αυτό το ανησυχητικό κλίμα, και έχοντας επιτύχει σε μεγάλο βαθμό την τελωνειακή ένωση, η Κοινότητα προσδοκούσε να θέσει νέους στόχους πολιτικής ανάπτυξης για την επόμενη δεκαετία. Η έκθεση Barre του 1969, που πρότεινε καλύτερο οικονομικό συντονισμό, έδωσε νέα ώθηση και η ONE τέθηκε ως επίσημος στόχος σε μια συνάντηση κορυφής στη Χάγη το 1969.

Οι ηγέτες της Ευρώπης ίδρυσαν μια υψηλού επιπέδου ομάδα υπό τον τότε πρωθυπουργό του Λουξεμβούργου Pierre Werner, η οποία θα πρότεινε τρόπους επίτευξης της ONE έως το 1980. Η ομάδα Werner υπέβαλε την τελική της έκθεση τον Οκτώβριο του 1970, η οποία όριζε μια διαδικασία τριών σταδίων για την επίτευξη της ONE μέσα σε μια δεκαετία. Τελικός στόχος θα ήταν τα ανέκκλητα μετατρέψιμα νομίσματα, η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων, και το μόνιμο κλείδωμα των ισοτιμιών ή ενδεχομένως ένα ενιαίο νόμισμα.

Για να επιτευχθεί αυτό, η έκθεση ζητούσε στενότερο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, με λήψη των αποφάσεων για τα επιτόκια και τη διαχείριση αποθεμάτων σε κοινοτικό επίπεδο, καθώς και συμφωνημένα πλαίσια για τις εθνικές δημοσιονομικές πολιτικές. Παρότι τα κράτη μέλη ήταν διχασμένα σχετικά με κάποιες από τις βασικές συστάσεις της έκθεσης, συμφώνησαν επί της αρχής τον Μάρτιο του 1971 για μια προσέγγιση τριών σταδίων προς την ONE. Το πρώτο στάδιο, η σμίκρυνση των διακυμάνσεων

των συναλλαγματικών ισοτιμιών, θα δοκιμαζόταν πειραματικά, χωρίς οποιαδήποτε δέσμευση για τα άλλα στάδια.

Δυστυχώς, η στρατηγική Werner θεώρησε ως δεδομένες τις σταθερές ισοτιμίες έναντι του δολαρίου. Όταν οι ΗΠΑ ουσιαστικά άφησαν το δολάριο να κυμαίνεται ελεύθερα από τον Αύγουστο του 1971, το νέο κύμα αστάθειας στην αγορά πίεσε προς τα πάνω το γερμανικό μάρκο και διέλυσε τις ελπίδες για στενότερη σύνδεση των νομισμάτων της Κοινότητας.

Εκ των υστέρων αυτή η πρώτη προσπάθεια νομισματικής ένωσης φαίνεται σαν πήδημα στο κενό, εφόσον δεν βασιζόταν σε μian ολοκληρωμένη κοινή αγορά. Αλλά αυτή η πρώτη προσπάθεια της δεκαετίας '70 επέτρεψε στα κράτη μέλη να αποκτήσουν πολύτιμες εμπειρίες, να εφεύρουν εργαλεία και μηχανισμούς οι οποίοι μεταβιβάστηκαν, το 1979, στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό

Σύστημα (το οποίο προσπάθησε με σχετική επιτυχία να σταθεροποιήσει τις συναλλαγματικές τιμές των νομισμάτων της κοινής αγοράς), τελειοποιήθηκαν με τον χρόνο και χρησίμευσαν τελικά στη δεύτερη προσπάθεια δημιουργίας μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης τη δεκαετία '90. Αυτή η δεύτερη προσπάθεια είχε στερεότερες βάσεις.

Η εσωτερική αγορά είχε ολοκληρωθεί, τα κράτη μέλη είχαν δημιουργήσει στενούς δεσμούς μεταξύ τους χάρη στις κοινές πολιτικές και είχαν αναλάβει τη συμβατική υποχρέωση να προχωρήσουν στο στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

Η απόφαση για τη δημιουργία μιας Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ONE) ελήφθη από τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Μάαστριχτ της Ολλανδίας το Δεκέμβριο του 1991, και στη συνέχεια περιελήφθη στη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Συνθήκη του Μάαστριχτ).

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ προέβλεπε τη σταδιακή καθίδρυση μιας ενιαίας νομισματικής πολιτικής βασισμένης σε ένα ενιαίο νόμισμα το οποίο θα διαχειρίζεται μια ενιαία και ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα. Σύμφωνα με τη Συνθήκη, ο βασικός στόχος της ενιαίας νομισματικής και συναλλαγματικής πολιτικής είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και, υπό την επιφύλαξη του στόχου αυτού, η υποστήριξη των γενικών οικονομικών

πολιτικών στην Κοινότητα, σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοικτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό. Οι δράσεις αυτές των κρατών μελών και της Κοινότητας συνεπάγονται την τήρηση των ακόλουθων κατευθυντήριων αρχών: σταθερές τιμές, υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών. Με την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) κάνει ένα βήμα μπροστά στη διαδικασία οικονομικής ολοκλήρωσης. Η εμπειρία του 1971 χρησίμευσε στην ΕΕ για να προετοιμάσει καλύτερα τη μετάβαση προς το ενιαίο νόμισμα. Αν και η δημιουργία της οικονομικής και νομισματικής ένωσης πρέπει να θεωρείται σαν μια ενιαία διαδικασία, χωρίστηκε σε τρία στάδια.

Το πρώτο στάδιο άρχισε την 1η Ιουλίου 1990 όπου αυτή η φάση είχε ως στόχο την επίτευξη μιας πιο μεγάλης σύγκλισης των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών και παράλληλα την στενότερη συνεργασία των εθνικών κεντρικών τραπεζών. Προκειμένου η οικονομική και νομισματική ένωση να παράσχει ένα πλαίσιο για περισσότερες θέσεις εργασίας και ανάπτυξη, και για να αποφευχθούν τυχόν προβλήματα, ήταν απαραίτητο οι οικονομίες των κρατών μελών να έχουν επιτύχει υψηλό βαθμό σύγκλισης πριν από την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος. Έτσι, η συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση καθόρισε τα «κριτήρια σύγκλισης του Μάαστριχτ», τα οποία έπρεπε να ικανοποιήσουν τα κράτη μέλη για να υιοθετήσουν το ευρώ. Επιπλέον, τα κράτη μέλη έπρεπε να επιτύχουν σύγκλιση των εθνικών νόμων και κανόνων που διέπουν τις εθνικές κεντρικές τράπεζες και τα νομισματικά θέματα. Τα κριτήρια αυτά είναι:

- α) Σταθερότητα τιμών: ο πληθωρισμός δεν θα έπρεπε να ξεπερνά το συν 1,5% του μέσου όρου των τριών κρατών με τις καλύτερες επιδόσεις στο επίπεδο τιμών,
- β) Υγιή δημόσια οικονομικά: το δημοσιονομικό έλλειμμα να μην ξεπερνά το 3% του ΑΕΠ,
- γ) Διατηρήσιμα δημόσια οικονομικά: το δημόσιο χρέος να μην ξεπερνά το 60% του ΑΕΠ , ή θα πρέπει να προσεγγίζει τον στόχο αυτό με σταθερό ρυθμό.

δ) Διάρκεια σύγκλισης: Τα μακροπρόθεσμα επιτόκια κατά το προηγούμενο έτος δεν πρέπει να είναι υψηλότερα από 2% σε σχέση με αυτό των 3 χωρών μελών σε ότι αφορά την σταθερότητα των τιμών και τέλος

ε) Σταθερότητα συναλλαγματικής ισοτιμίας: Το νόμισμα θα πρέπει να παραμείνει εντός των κανονικών περιθωρίων διακύμανσης που προβλέπονται από τον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος ΜΣΙ ΙΙ (+/- 15% τουλάχιστον για 2 χρόνια) (Ισοτιμία καθορίστηκε 1 ευρώ = 0,585274).

Τα κριτήρια σύγκλισης του Μάαστριχτ σχεδιάστηκαν ώστε να εξασφαλίζουν ότι η οικονομία κάθε κράτους μέλους ήταν επαρκώς προετοιμασμένη για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος. Παρείχαν ένα κοινό σημείο αναφοράς για τη σταθερότητα, την υγεία και τη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών των υποψηφίων της ζώνης του ευρώ, που αντανακλούσε τη σύγκλιση των οικονομικών πολιτικών και την αντοχή στις οικονομικές δονήσεις (shocks). Το κριτήριο της ισοτιμίας είχε σκοπό να αποδείξει ότι το κάθε κράτος μέλος μπορεί να διαχειρίζεται την οικονομία του χωρίς να καταφεύγει σε υποτίμηση του νομίσματός του.

Το **δεύτερο στάδιο** της οικονομικής και νομισματικής ένωσης διήρκησε από την 1η Ιανουαρίου 1994 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1998. Ανάμεσα στο 1994 και το 1998, τα κράτη μέλη σημείωσαν σημαντική πρόοδο στη σύγκλιση των οικονομικών τους πολιτικών και ανέλαβαν δράση προκειμένου να ευθυγραμμίσουν τη δημοσιονομική τους κατάσταση με τα κριτήρια του Μάαστριχτ.

Σε αυτό το στάδιο, ξεκίνησε μια μεγάλη ποικιλία προπαρασκευαστικών δραστηριοτήτων. Το 1994 ιδρύθηκε στη Φραγκφούρτη το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα (ENI) όπου ξεκίνησε να συντονίζει τη νομισματική πολιτική ανάμεσα στις εθνικές κεντρικές τράπεζες, οι οποίες σύμφωνα με τη συνθήκη του Μάαστριχτ έπρεπε να είναι ανεξάρτητες, αλλά και να επεξεργάζεται τις λεπτομέρειες του ενιαίου νομίσματος. Το 1995 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης συμφώνησε για το όνομα του νέου

νομίσματος —του ευρώ— και όρισε το σενάριο για τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα, που θα ξεκινούσε την 1^η Ιανουαρίου 1999.

Το 1996, το ENI παρουσίασε τα σχέδια που κέρδισαν το διαγωνισμό για τα χαρτονομίσματα του ευρώ. Ακολούθησαν σύντομα τα κέρματα, με όλα τα κέρματα να έχουν μια κοινή ευρωπαϊκή όψη, που επιλέχθηκε από το κοινό και επικυρώθηκε από το Συμβούλιο του Άμστερνταμ το 1997, και μια εθνική όψη, τα σχέδια της οποίας επιλέχθηκαν από κάθε συμμετέχον κράτος μέλος. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ το 1997 συμφώνησε τους κανόνες και τις αρμοδιότητες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ), που έχει στόχο τη διασφάλιση δημοσιονομικής πειθαρχίας στα πλαίσια της ΟΝΕ.

Η βασική ευθύνη για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης με το ΣΣΑ ανατέθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Τον Μάιο του 1998, έντεκα κράτη μέλη (Αυστρία, Βέλγιο, Φιλανδία, Γαλλία, Γερμανία, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία) είχαν ικανοποιήσει τα κριτήρια σύγκλισης, και έτσι αποτέλεσαν το πρώτο κύμα χωρών που υιοθέτησαν το ευρώ ως ενιαίο νόμισμα. Η Δανία και το Ηνωμένο Βασίλειο είχαν επιλέξει να μη συμμετάσχουν στο τρίτο στάδιο της ΟΝΕ, ενώ η Ελλάδα και η Σουηδία δεν πληρούσαν όλα τα κριτήρια.

Το 1998 ιδρύθηκε η αντικαταστάτρια του ENI, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) όπου έργο της είναι να διαχειρίζεται το ευρώ καθώς επίσης και την χάραξη και εφαρμογή της οικονομικής και νομισματικής πολιτικής της ΕΕ. Προκειμένου να εκπληρώσει την αποστολή της, η ΕΚΤ χρησιμοποιεί το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), το οποίο αποτελείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών –μελών, είτε έχουν υιοθετήσει το Ευρώ είτε όχι. Κύριος σκοπός της ΕΚΤ είναι η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στη ζώνη του Ευρώ μέσω του ελέγχου της προσφοράς χρήματος (καθώς αν η προσφορά χρήματος είναι υπερβολικά μεγάλη συγκρινόμενη με την προσφορά αγαθών και υπηρεσιών, το αποτέλεσμα θα είναι η δημιουργία πληθωρισμού) και επιπλέον η παρακολούθηση των τάσεων των τιμών για να είναι σε θέση να αξιολογεί τον κίνδυνο που αυτές γεννούν για τη σταθερότητα των τιμών στη ζώνη του ευρώ. Για τους σκοπούς αυτούς αποστολή της ΕΚΤ είναι:

1. η χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της ζώνης ευρώ
2. η διενέργεια συναλλαγματικών πράξεων
3. η κατοχή και διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των κρατών μελών της ζώνης ευρώ
4. η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών

Η ΕΚΤ επιτελεί το έργο της με πλήρη ανεξαρτησία. Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες του Ευρωσυστήματος, αλλά και όλα τα μέλη των οργάνων λήψης αποφάσεων τους, δεν μπορούν να ζητούν ή να δέχονται υποδείξεις από οποιονδήποτε άλλο οργανισμό. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών οφείλουν να σέβονται αυτήν την αρχή και να μην προσπαθούν να επηρεάσουν την ΕΚΤ ή τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.

Οι εργασίες της ΕΚΤ οργανώνονται γύρω από τα ακόλουθα όργανα λήψης αποφάσεων:

1. την Εκτελεστική Επιτροπή, η οποία απαρτίζεται από τον πρόεδρο της ΕΚΤ, τον αντιπρόεδρο και άλλα τέσσερα μέλη με βασικό έργο να θέτει σε εφαρμογή τη νομισματική πολιτική όπως χαράσσεται από το Διοικητικό Συμβούλιο (βλέπε στην συνέχεια) και να δίνει τις σχετικές οδηγίες στις εθνικές κεντρικές τράπεζες
2. το Διοικητικό Συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από τα έξι μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής και τους διοικητές των 15 κεντρικών τραπεζών του ευρωσυστήματος. Πρωταρχική αποστολή του είναι η διαμόρφωση της νομισματικής πολιτικής της ζώνης του Ευρώ και ιδίως ο καθορισμός των επιτοκίων δανεισμού που επιβάλλει η Κεντρική Τράπεζα στις εμπορικές τράπεζες
3. το Γενικό Συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο της ΕΚΤ και από τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών και των 27 κρατών –μελών της Ένωσης. Το Γενικό Συμβούλιο συμβάλλει στις συμβουλευτικές και συντονιστικές λειτουργίες της ΕΚΤ καθώς και στις προετοιμασίες για την μελλοντική διεύρυνση της ζώνης του Ευρώ.

Την 31η Δεκεμβρίου 1998, ξεκινά το τρίτο στάδιο της ΟΝΕ όπου καθορίστηκαν αμετάκλητα οι ισοτιμίες μεταξύ του ευρώ και των εθνικών νομισμάτων των συμμετεχόντων κρατών μελών με κεντρικό περιθώριο διακύμανσης $\pm 2,25\%$ εκτός από την ιταλική λίρα που είχε περιθώριο $\pm 6\%$. Το ΕΝΣ διαταράχθηκε ισχυρά από την βίαιη αναταραχή των ευρωπαϊκών αγορών συναλλάγματος το Σεπτέμβριο και τον Οκτώβριο του 1992-αναταραχή που οφειλόταν στις δυσκολίες επικύρωσης της Συνθήκης του Μάαστριχτ στη Δανία και τη Γαλλία. Τον Αύγουστο του 1993 οι Υπουργοί Οικονομικών συνήγαγαν συμπεράσματα από την κρίση και τις διάφορες υποτιμήσεις που έλαβαν χώρα κατά καιρούς (όπως η υποτίμηση της πεσέτας και του εσκούδο το Νοέμβριο του 1992 κατά 6% σε σχέση με τα άλλα νομίσματα ή ακόμη η υποτίμηση της ιρλανδικής λίρας κατά 10% τον Ιανουάριο του 1993 ή η περαιτέρω υποτίμηση του εσκούδο και της πεσέτας) και μετέφεραν τα όρια διακυμάνσεων στο $\pm 15\%$. Παρόλα αυτά το 1996 τα όρια διακυμάνσεων επέστρεψαν στα αρχικά τους επίπεδα. Την 1η Ιανουαρίου 1999 έγινε η εισαγωγή του ευρώ, και το ευρωσύστημα, αποτελούμενο από την ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες των κρατών μελών της ευρωζώνης, ανέλαβε την ευθύνη για τη νομισματική πολιτική στη νέα ευρωζώνη. Αυτή ήταν και η αρχή μιας μεταβατικής περιόδου που θα διαρκούσε τρία χρόνια και θα τελείωνε με την εισαγωγή χαρτονομισμάτων και κερμάτων ευρώ και την απόσυρση των εθνικών χαρτονομισμάτων και κερμάτων. Το 2000, το Συμβούλιο απεφάνθη ότι η Ελλάδα πληρούσε τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος και η χώρα εισήλθε στη ζώνη του ευρώ την 1η Ιανουαρίου του 2001.

Παρότι το ευρώ αντικατέστησε τα εθνικά νομίσματα αμέσως και οι εθνικές νομισματικές μονάδες έγιναν υποδιαιρέσεις του ευρώ, τούτο αρχικά υφίστατο μόνο σε λογιστική μορφή. Τα εθνικά χαρτονομίσματα και κέρματα παρέμειναν το μέσο των καθημερινών συναλλαγών σε μετρητά.

Στη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, ο χρηματοοικονομικός και επιχειρηματικός κόσμος ήταν αυτός που άρχισε να χρησιμοποιεί το ευρώ στις καθημερινές συναλλαγές χωρίς μετρητά.

Για τις χρηματοοικονομικές αγορές αυτή η μετάβαση έγινε άμεσα — το έδαφος ήταν καλά προετοιμασμένο και οι συναλλαγές στις

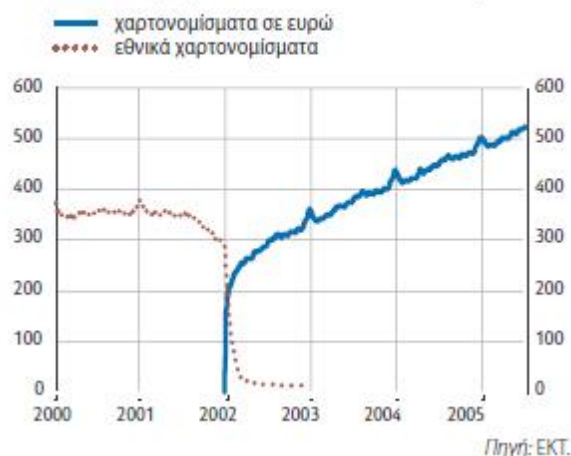
χρηματοοικονομικές αγορές γίνονταν αποκλειστικά με ευρώ. Για τις κυβερνήσεις και τον επιχειρηματικό κόσμο, η μεταβατική περίοδος ήταν μεγαλύτερη, καθώς προσαρμόζαν σταδιακά στο ευρώ τα συστήματα λογιστηρίου, τιμολόγησης και πληρωμών τους.

Για τους πολίτες, η πιο ορατή ένδειξη της μετάβασης ήταν η διπλή αναγραφή των τιμών σε καταστήματα, πρατήρια καυσίμων κ.λπ. Αυτή έγινε στα πλαίσια μιας εκτεταμένης εκστρατείας ενημέρωσης του κοινού για το ευρώ και την επερχόμενη εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων. Την 1η Ιανουαρίου του 2002, πραγματοποιήθηκε η μεγαλύτερη νομισματική αλλαγή στην ιστορία. Ήταν μια πρόκληση με άνευ προηγουμένου διαστάσεις που αφορούσε τον τραπεζικό τομέα, τις εταιρείες χρηματαποστολών, το λιανικό εμπόριο, τις επιχειρήσεις που λειτουργούν με χρηματοδέκτες και το ευρύ κοινό. Για την αποφυγή συμφόρησης στην αλυσίδα προσφοράς, περίπου 144 δισ. EUR σε μετρητά διατέθηκαν από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες στις τράπεζες και από τις τράπεζες στους λιανοπωλητές. Αυτό σήμαινε ότι υπήρχαν μετρητά σε ευρώ σε όλους τους τομείς της οικονομίας τις πρώτες μέρες του 2002.

Έως τις 3 Ιανουαρίου 2002, το 96 % όλων των αυτόματων ταμειακών μηχανών (ATM) στη ζώνη του ευρώ έδιναν χαρτονομίσματα ευρώ. Και μέσα σε μία εβδομάδα από την εισαγωγή του, περισσότερες από τις μισές συναλλαγές μετρητών πραγματοποιούνταν σε ευρώ.

Η αλλαγή νομίσματος ολοκληρώθηκε μέσα σε δύο μήνες. Τα εθνικά χαρτονομίσματα και κέρματα έπαψαν να αποτελούν νόμιμο χρήμα στα τέλη Φεβρουαρίου του 2002 το αργότερο, και νωρίτερα σε μερικά κράτη μέλη. Έως τότε, περισσότερα από 6 δισ. χαρτονομίσματα και περίπου 30 δισ. Εθνικά κέρματα είχαν αποσυρθεί, και το ευρώ είχε φτάσει πλέον σε πάνω από 300 εκατ. πολίτες σε δώδεκα χώρες.

Συνολική αξία χαρτονομισμάτων σε κυκλοφορία από το 2000 μέχρι τον Ιούνιο 2005 (δισ. ευρώ)

Με την διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης το 2004 τα κράτη μέλη της αυξήθηκαν κατά δέκα ενώ 75 εκατομμύρια επιπλέον άνθρωποι προσχώρησαν σε αυτήν. Από το 2007 με την ένταξη της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας, η ΕΕ αποτελείται πλέον από 27 μέλη.

Οκτώ από τις νέες χώρες μέλη αποτελούν πρώην σοβιετικά κράτη (Εσθονία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Τσεχία, Ουγγαρία και Σλοβακία) ενώ μια είναι πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία (Σλοβενία), δύο είναι μεσογειακές χώρες (Μάλτα και Κύπρος) όπου είναι και οι μικρότερες πληθυσμιακά και δυο βαλκανικές (Βουλγαρία και Ρουμανία). Επομένως αρκετές από αυτές βρίσκονται σε ένα σχετικά μεταβατικό στάδιο όσον αφορά την μετατροπή τους σε οικονομίες αγοράς. Στόχος των χωρών αυτών είναι πλέον η ένταξή τους στην ΟΝΕ, όμως πριν την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος θα πρέπει να αποδείξουν ότι είναι έτοιμα και ικανοποιούν τα κριτήρια σύγκλισης. Όλες οι χώρες θα πρέπει να εντάξουν τα νομίσματά τους για αυτό τον σκοπό στο Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα για δύο τουλάχιστον έτη και θα πρέπει να τηρούν τα συνήθη περιθώρια διακύμανσης που προβλέπονται από αυτόν. Στο ΕΝΣ 2 εισήλθαν η Εσθονία, η Λιθουανία και η Σλοβενία στις 28 Ιουνίου 2004 και η Κύπρος, η Λετονία και η Μάλτα στις 2 Μαΐου 2005 με σκοπό να αποκτήσουν το νέο νόμισμα μέχρι το 2007. Η

Σλοβενία κατάφερε τελικώς να ενταχθεί στην ΟΝΕ τον Ιανουάριο του 2007 και η Κύπρος και η Μάλτα τον Ιανουάριο του 2008.

2.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΤΗΣ ΟΝΕ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΝΟΜΙΣΜΑ

Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό βήμα για την ολοκλήρωση των οικονομιών της ΕΕ. Εμπεριέχει το συντονισμό των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών, μια ενιαία νομισματική πολιτική και ένα κοινό νόμισμα, το ευρώ. Παρόλο που και τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ συμμετέχουν στην οικονομική ένωση, ορισμένες χώρες έχουν κάνει ένα επιπλέον βήμα προς την ολοκλήρωση, υιοθετώντας το ευρώ. Οι χώρες αυτές συνιστούν τη λεγόμενη ευρωζώνη.

Τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η οικονομική ολοκλήρωση στην ΕΕ αλλά και σε κάθε κράτος είναι η αύξηση του μεγέθους, η εσωτερική αποδοτικότητα και η ευρωστία της οικονομίας, τα οποία με τη σειρά τους συμβάλλουν στην ενίσχυση της οικονομικής σταθερότητας, την τόνωση της ανάπτυξης και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης – αποτελέσματα που ωφελούν άμεσα τους Ευρωπαίους πολίτες.

Το ευρώ είναι ένα δυνατό διεθνές νόμισμα. Υποστηριζόμενο από τη δέσμευση των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ, τη δυνατή και ορατή διαχείριση της νομισματικής πολιτικής από την ΕΚΤ, και το μέγεθος και τη δύναμη της ζώνης του ευρώ ως σύνολο, το ευρώ έχει γίνει ένα ελκυστικό παγκόσμιο νόμισμα όπως το δολάριο ΗΠΑ ή το γιεν Ιαπωνίας. Ο πίνακας συγκρίνει ορισμένους σημαντικούς οικονομικούς δείκτες της ζώνης του ευρώ και της ΕΕ με τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία:

Βασικοί δείκτες (2004)	Ζώνη του ευρώ	ΕΕ-25	ΗΠΑ	Ιαπωνία
Πληθυσμός (εκατ.)	311	459	294	127
ΑΕγχΠ (τρία. EUR σε ισοτιμία αγοραστικής δύναμης — ΙΑΔ)	7,6	10,3	10,2	3,3
Μερίδιο παγκόσμιου ΑΕγχΠ (% σε ΙΑΔ)	15,3	21,1	20,9	6,9
Εξαγωγές (*) (αγαθά και υπηρεσίες ως % του ΑΕγχΠ)	19,5	12,8	9,8	13,6
Εισαγωγές (*) (αγαθά και υπηρεσίες ως % του ΑΕγχΠ)	17,8	12,6	15,1	11,6

(*) Εξαιρείται το εμπόριο εντός της ΕΕ.

Πηγή: ΕΚΤ-Δεδομένα: 2004.

Όπως φαίνεται στον πίνακα, η ζώνη του ευρώ είναι μια ισχυρή και ανοικτή εμπορική ζώνη. Ο ανοικτός της χαρακτήρας, σε συνδυασμό με τη δύναμη του ευρώ στα πλαίσια της ΟΝΕ, έχει πολλά πλεονεκτήματα:

- Ως η μεγαλύτερη εμπορική δύναμη στον κόσμο, η ζώνη του ευρώ είναι ελκυστικός προορισμός για τα εμπορικά κράτη που θέλουν να συναλλάσσονται εντός της ενιαίας αγοράς. Οι επιχειρήσεις της ζώνης του ευρώ μπορούν να τιμολογούν και να πληρώνουν

σε ευρώ, πράγμα που μειώνει τα κόστη και τους κινδύνους και επιτρέπει καλύτερο επιχειρησιακό προγραμματισμό.

- Το ευρώ είναι ένα ελκυστικό νόμισμα τήρησης αποθεμάτων για άλλες χώρες. Το μερίδιο του ευρώ στα επίσημα συναλλαγματικά αποθέματα που κατέχουν οι κεντρικές τράπεζες ανά τον κόσμο αυξάνεται, και ανερχόταν σε περίπου 25 % στα

τέλη του 2004, πολύ μεγαλύτερο από τα εθνικά νομίσματα που αντικατέστησε.

- Η ισχύς του ευρώ και η αυξανόμενη χρήση του στο διεθνές εμπόριο δίνει στη ζώνη του ευρώ μια δυνατή φωνή σε διεθνή χρηματοοικονομικά ιδρύματα

και οργανισμούς, όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) και η Παγκόσμια Τράπεζα. Ενώ τα κράτη μέλη συχνά εκπροσωπούνται απευθείας στους φορείς αυτούς, το Συμβούλιο Ecofin, η

Επιτροπή και η ΕΚΤ συμμετέχουν ξεχωριστά ή ως μέρος μιας αποστολής της ΕΕ, στις σχετικές συνεδριάσεις αυτών των διεθνών οργανισμών.

Στην πράξη, η ΟΝΕ σημαίνει τα εξής:

- Συντονισμός των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών
- Συντονισμός των δημοσιονομικών πολιτικών, κυρίως με τον περιορισμό του δημόσιου χρέους και του ελλείμματος
- Ανεξάρτητη νομισματική πολιτική την οποία διαχειρίζεται η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ)
- Ενιαίο νόμισμα και ευρωζώνη

Στο πλαίσιο της ΟΝΕ δεν υπάρχει ενιαίος φορέας για την άσκηση της οικονομικής πολιτικής. Τις αρμοδιότητες μοιράζονται τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Οι βασικοί συντελεστές της ΟΝΕ είναι:

- Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που χαράσσει τις βασικές κατευθύνσεις πολιτικής
- Το Συμβούλιο της ΕΕ (" το Συμβούλιο") που συντονίζει τη χάραξη των οικονομικών πολιτικών και αποφασίζει αν ένα κράτος μέλος μπορεί να υιοθετήσει το ευρώ
- Η "Ευρωμάδα" που συντονίζει τις πολιτικές κοινού ενδιαφέροντος για τα κράτη μέλη της ευρωζώνης
- Τα κράτη μέλη που καταρτίζουν τον εθνικό τους προϋπολογισμό εντός των συμφωνημένων ορίων για το έλλειμμα και το χρέος και χαράσσουν τις δικές τους διαρθρωτικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, τις συντάξεις και τις κεφαλαιαγορές
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή που παρακολουθεί τις οικονομικές επιδόσεις και τη συμμόρφωση με τους κανόνες
- Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) που χαράσσει τη νομισματική πολιτική με κύριο στόχο τη σταθερότητα.

Σε γενικές γραμμές μπορούμε να ισχυριζόμαστε ότι η ΟΝΕ δίνει καθαρά οφέλη για την ευρωζώνη ως σύνολο, αν και η κατανομή αυτών των

πλεονεκτημάτων θα εξαρτηθεί από το πώς θα προσαρμοστούν οι διάφορες χώρες και οι φορείς τους στη νέα κατάσταση. Ως πλεονεκτήματα της Ο.Ν.Ε. μπορούμε να αναφέρουμε μεταξύ άλλων τα παρακάτω:

1. Το πιο προφανές πλεονέκτημα είναι η εξάλειψη των πράξεων συναλλάγματος στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές που αποτελούν το 60% των εμπορικών συναλλαγών των κρατών μελών. Αυτό συνεπάγεται: α) εξοικονόμηση κόστους από την απουσία πράξεων κάλυψης του κινδύνου όταν η τιμολόγηση πράξεων γίνεται σε ευρώ β) την εξαφάνιση των πράξεων μετατροπής του ενός νομίσματος σε άλλο νόμισμα της ζώνης και την επιβάρυνση του κόστους από τις πράξεις αυτές. Αυτό ισχύει για το συνάλλαγμα και τα τραπεζογραμμάτια εφόσον στη μεταβατική περίοδο οι τράπεζες δεν εισπράττουν, σύμφωνα με τους κανόνες καλής πρακτικής, προμήθειες μετατροπής. Από την 1/3/2002, αποσύρεται και το τελευταίο εθνικό νόμισμα της ζώνης και το μόνο νόμιμο χρήμα θα είναι το ευρώ, το πλεονέκτημα αυτό μεγιστοποιείται. Ιδιαίτερο αντίκτυπο θα έχει στα ενδοκοινοτικά ταξίδια όπου ο ταξιδιώτης ή ο περιηγητής δεν χρειάζεται να μετατρέψει τα τραπεζογραμμάτια και θα έχει μεγάλο όφελος από το ενιαίο νόμισμα. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προέβλεψε το 1998 ότι από την εξάλειψη του συναλλαγματικού κινδύνου και του κόστους μετατροπής θα προέκυπτε όφελος της τάξης του 0,3% με 0,4% του ΑΕΠ της ΕΕ που ισοδυναμεί με 14,7 δισεκατομμύρια ευρώ το χρόνο. Ειδικότερα, για την Ελλάδα εκτιμάται ότι το όφελος ανέρχεται σε 733,6 εκατομμύρια ευρώ το χρόνο.

2. Η τιμολόγηση όλων των αγαθών και υπηρεσιών σε ευρώ αυξάνει τη διαφάνεια και τον ανταγωνισμό. Επιτρέπει σε κάθε παραγωγό να επιλέξει ευκολότερα τους πιο ανταγωνιστικούς προμηθευτές. Επιτρέπει στον καταναλωτή να πραγματοποιήσει, σε όποια χώρα της ευρωζώνης και αν ταξιδεύει, την πιο ευνοϊκή για αυτόν αγορά χωρίς να είναι

αναγκασμένος να μετατρέψει στο εθνικό του νόμισμα την τιμή των προσφερομένων προϊόντων και υπηρεσιών.

3. Για να λειτουργήσει πιο αποτελεσματικά η ενιαία αγορά πρέπει να εξλειφθούν οι διακυμάνσεις στις συναλλαγματικές ισοτιμίες που διαταράσσουν τις εμπορικές συναλλαγές και τις διασυνοριακές επενδύσεις

διαφοροποιώντας την αποδοτικότητα με απρόβλεπτο τρόπο. Μία έστω μικρή διακύμανση των ισοτιμιών μπορεί να ανατρέψει την ισορροπία των συμβάσεων μεταξύ δύο επιχειρήσεων της ΕΕ με συνέπεια η μετακύλιση του κόστους να θίξει τα συμφέροντα και την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών. Οι πιθανοί αυτοί κίνδυνοι εξαφανίζονται με το ενιαίο νόμισμα και παγιώνεται η εύρυθμη λειτουργία της ενιαίας αγοράς.

4. Τα κριτήρια σύγκλισης και το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης έχουν στόχο την εξυγίανση των δημόσιων οικονομικών και την εξασφάλιση σταθερότητας των τιμών. Αυτό το σταθερό οικονομικό πλαίσιο ευνοεί την αύξηση των ενδοκοινοτικών συναλλαγών, την αποταμίευση και την καλύτερη κατανομή των πόρων και ενισχύει την οικονομική ανάπτυξη. Πράγματι, μετά από μία δύσκολη εκκίνηση με ρυθμούς ανάπτυξης 2%, σήμερα οι προβλέψεις για αύξηση του ΑΕΠ της ζώνης του ευρώ κατά 3% είναι απόλυτα πραγματιστικές.

5. Το 1998 η διεθνής αγορά των τίτλων του δημοσίου χρέους κυριαρχείτο από τοποθετήσεις σε χρεόγραφα των ΗΠΑ. Με την εισαγωγή του ευρώ θα αναπτυχθούν οι κεφαλαιαγορές σε ευρώ και τα κράτη μέλη θα έχουν εναλλακτικούς τρόπους κάλυψης των δανειακών τους υποχρεώσεων. Αν και το δημόσιο χρέος των κρατών της ζώνης του ευρώ μειώθηκε, οι νέες εκδόσεις σε ευρώ έφθασαν τα 2 δισεκ.ευρώ μέχρι και το πρώτο τρίμηνο του 2000. Εντυπωσιακή ήταν και η αύξηση των ιδιωτικών εταιρικών ομολόγων σε ευρώ που ξεπέρασε το 77,2% μέσα στο 1999. Δημιουργήθηκε έτσι μια αγορά ομολόγων σε ευρώ με βάθος και με προοπτική ανάπτυξης.

6. Η σταθερότητα των τιμών συνεπάγεται τη μείωση των επιτοκίων, επόμενα την πρόσβαση επιχειρήσεων και ιδιωτών σε μια ευρωπαϊκή δανειακή αγορά χαμηλού κόστους που αυξάνει το εισόδημα των πολιτών και των εταιριών με τον περιορισμό του χρηματοοικονομικού κόστους.

7. Η αντικατάσταση των εθνικών νομισμάτων από το ευρώ οδηγεί σε απλοποίηση της ταμιακής διαχείρισης και της διαχείρισης διαθεσίμων. Επιπρόσθετα μειώνει το λειτουργικό κόστος των επιχειρήσεων που προκύπτει από την τήρηση και παρακολούθηση πολλών λογαριασμών σε συνάλλαγμα. Επάγεται, επίσης, μείωση του αριθμού των τραπεζικών λογαριασμών, των

λογιστικών εγγραφών και των ορίων που τηρούνται σε λογαριασμούς συναλλάγματος. Με τον τρόπο αυτό εξοικονομούνται κεφάλαια, αδρανή μέχρι τώρα λόγω των ορίων, και ενισχύονται τα κεφάλαια κίνησης των επιχειρήσεων.

8. Οι ΗΠΑ παράγουν το 22% του παγκόσμιου πλούτου, κατέχουν το 18% του παγκόσμιου εμπορίου αλλά το δολάριο χρησιμοποιείται στο 65% των διεθνών συναλλαγών. Το ευρώ φιλοδοξεί να καταστεί διεθνές και αποθεματικό νόμισμα και να περιορίσει την κυριαρχία του δολαρίου. Βέβαια αυτό δεν συνέβη μέχρι τώρα λόγω του ισχυρού και παρατεινόμενου επί εννέα έτη ανοδικού οικονομικού κύκλου των ΗΠΑ και του αδύνατου ευρώ. Όμως, από το Β' εξάμηνο του 2000, η οικονομία της ζώνης του ευρώ ανακάμπτει, αναμένονται ρυθμοί ανάπτυξης άνω του 3% και οι προοπτικές είναι θετικές. Μην ξεχνάμε την παρατήρηση του πρώην Υφυπουργού Οικονομικών των ΗΠΑ Φρεντ Μπέργκστεν που ίσως αποβεί προφητική: «το εξωτερικό χρέος των ΗΠΑ ξεπερνά το 1 τρισεκατομμύριο δολάρια και αυξάνεται με ρυθμούς της τάξης του 15% με 20% ετησίως. Αντίθετα, στη ζώνη του ευρώ το δημόσιο χρέος ευρίσκεται υπό απόλυτο έλεγχο και σε πολλές χώρες μειώνεται». Όταν επιβραδυνθεί ο ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας των ΗΠΑ και μεγεθυνθεί η ευρωπαϊκή ανάπτυξη ο συσχετισμός των δυνάμεων μεταξύ δολαρίου και ευρώ θα αλλάξει.

Κατά κανόνα, μπορούμε να πούμε ότι ο κύριος στόχος της ΟΝΕ, είναι να επιτύχει σταθερότητα τιμών. Μπορεί να έχει μεγάλα οφέλη για τις επιχειρήσεις που είναι σε θέση να ελέγξουν το κόστος παραγωγής τους, για τις δημόσιες διοικήσεις, (αφού με τον έλεγχο του ελλείμματος, η δημοσιονομική πίεση θα μειωθεί), και για τους καταναλωτές, οι οποίοι θα δουν αύξηση στον αριθμό των προϊόντων και υπηρεσίες με χαμηλότερες τιμές εξαιτίας του αυξημένου ανταγωνισμού, και για τους οποίους θα είναι πιο φθηνό να ζητήσουν πίστωση και να ταξιδέψουν στις χώρες της ευρωζώνης, δεδομένου ότι δεν θα έχουν να αντιμετωπίσουν το κόστος μετατροπής των νομισμάτων τους.

Αλλά μαζί με τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα, επίσης, παρατηρούνται στο πλαίσιο της ΟΝΕ, όπως:

1. Η συμμετοχή στη ζώνη του ευρώ σημαίνει συμμόρφωση των κρατών μελών με το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Ιδιαίτερα ο αρνητικός δημοσιονομικός ανταγωνισμός και η περιοριστική νομισματική πολιτική οδηγούν σε οικονομική ύφεση και αύξηση της ανεργίας. Οι φόβοι αυτοί δεν επιβεβαιώθηκαν. Η οικονομία της ευρωζώνης ανέκαμψε το 2000, εμφανίζει ρυθμό ανάπτυξης γύρω στο 3% ενώ η ανεργία έπεσε από το 12% στο 8,8% του εργατικού δυναμικού.

2. Με την προσχώρηση στη ζώνη του ευρώ τα κράτη μέλη εκχωρούν την εθνική νομισματική και συναλλαγματική πολιτική. Δεν μπορούν πλέον να χρησιμοποιούν την ισοτιμία του εθνικού νομίσματος για να αποκαθιστούν την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων τους ούτε τα μέχρι τώρα εθνικά μέσα νομισματικής πολιτικής για να εφαρμόζουν μια οικονομική πολιτική που να εξυπηρετεί εθνικούς στόχους. Όμως, δεν χάνει κανείς τίποτα που δεν έχει. Δεν είναι σήμερα οι εθνικές κυβερνήσεις που καθορίζουν απόλυτα τη συναλλαγματική και νομισματική πολιτική. Σε ένα καθεστώς πλήρους απελευθέρωσης των κεφαλαίων και παγκοσμιοποίησης, είναι οι αγορές που αποφασίζουν. Και όποιος αγνοεί τις τάσεις και αντιδράσεις της αγοράς βγαίνει πάντα χαμένος. Η εφαρμογή μιας αυτόνομης εθνικής πολιτικής στους ανωτέρω τομείς αποτελεί ουτοπία. Αντίθετα, η συμμετοχή σε μια ισχυρή νομισματική ζώνη εξασφαλίζει σταθερότητα και σε απαλλάσσει από την έγνοια της διαχείρισης διεθνών συναλλαγματικών και χρηματοοικονομικών κρίσεων.

3. Μια νομισματική ένωση μεταξύ χωρών με διαφορετικό επίπεδο ανάπτυξης δεν είναι βιώσιμη. Βέβαια, θα ήταν περισσότερο εύκολη η διαχείριση μιας νομισματικής ένωσης εάν όλα τα συμμετέχοντα κράτη είχαν το ίδιο ή παρόμοιο επίπεδο ανάπτυξης. Στο στόχο αυτό κατατείνουν οι πόροι των διαρθρωτικών ταμείων και του Ταμείου Συνοχής ιδιαίτερα του ΕΤΠΑ. Ωστόσο, διαφορές υπάρχουν και μέσα στα ομοσπονδιακά κράτη χωρίς να δημιουργούν προβλήματα στην άσκηση της πολιτικής. Π.χ. το τεράστιο χάσμα μεταξύ δυτικού και ανατολικού τομέα της Γερμανίας, της Βόρειας και Νότιας Ιταλίας, της Καλιφόρνιας και της Αλαμπάμα στις ΗΠΑ.

4. Στις ΗΠΑ υπάρχει μεν διαφορά στην ανάπτυξη μεταξύ πολιτειών αλλά ταυτόχρονα υφίσταται μεγάλη κινητικότητα της εργασίας. Το επιχείρημα αυτό

είναι απόλυτα σωστό. Στην Ευρώπη υπάρχει πράγματι μικρή κινητικότητα των εργαζομένων από χώρα σε χώρα λόγω της διαφορετικής γλώσσας και της διαφοράς στις κοινωνικές και πολιτιστικές συνήθειες. Αντίθετα, στις ΗΠΑ το εργατικό δυναμικό μιας πολιτείας που πλήττεται από ανεργία μετακινείται σε άλλη πολιτεία με μηδενική ανεργία ή ανεργία τριβής.

5. Οι πολίτες έχουν συνηθίσει στη χρήση του εθνικού νομίσματος. Σε ορισμένες χώρες έχουν ταυτισθεί, για ιστορικούς και πολιτισμικούς λόγους με αυτό. Να καταργήσεις ένα εθνικό νόμισμα είναι μια τραυματική πράξη. Να προσαρμοσθείς σε ένα νέο νόμισμα είναι πολύ δύσκολο. Η αλλαγή των νομισματικών σειρών στη Γαλλία και στο Ηνωμένο Βασίλειο τις δεκαετίες του 60 και του 70 αφομοιώθηκαν από τους πολίτες πολλά χρόνια μετά. Και το επιχείρημα αυτό είναι σωστό. Στη σημερινή όμως εποχή που κυριαρχούν τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης και η παραστατική διαφήμιση, η ενημέρωση και η προσαρμογή των πολιτών θα είναι πιο εύκολη. Η ΕΚΤ άρχισε ήδη σε επίπεδο ευρωζώνης μία τεράστια εκστρατεία ενημέρωσης για τα τραπεζογραμμάτια και κέρματα ευρώ.

6. Οι υπέρμαχοι του ευρώ ισχυρίζονται ότι το ενιαίο νόμισμα θα εκτόπιζε μερικώς το δολάριο στις διεθνείς συναλλαγές και τουλάχιστον το ευρώ θα ήταν εξίσου ισχυρό νόμισμα όσο το δολάριο. Αυτό δεν συνέβη τον πρώτο ενάμιση χρόνο λειτουργίας της ευρωζώνης. Πράγματι, το ευρώ είχε φθάσει να χάνει το 30% της αξίας του σε σχέση με την ισοτιμία εκκίνησης στις 4/1/2000. Στη συνέχεια ανέκαμψε και οι προοπτικές είναι θετικές: Η ατυχία για το ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα είναι ότι συνεχίζεται ο ανοδικός και ισχυρός επιχειρηματικός κύκλος στις ΗΠΑ επί εννέα χρόνια. Αυτό έχει διαψεύσει την οικονομική θεωρία που υποστήριζε ότι ένας κύκλος διαρκεί 4 ή 5 χρόνια. Παράλληλα, η διαφορά μεταξύ των επιτοκίων άρα και των αποδόσεων των ομολόγων ΗΠΑ και της ζώνης του ευρώ παραμένει με συνέπεια ένα μεγάλο μέρος των παγκόσμιων συναλλαγματικών διαθεσίμων να κατευθύνεται στις ΗΠΑ. Επί πλέον η εισαγωγή του ευρώ συνέπεσε με ένα καθοδικό κύκλο. Τώρα, όμως, η ζώνη του ευρώ ανακάμπτει. Οι προβλέψεις είναι για αύξηση του ΑΕΠ 3%, η διαφορά των επιτοκίων της ΕΕ και των ΗΠΑ κλείνει ενώ η οικονομία των ΗΠΑ εξασθενεί. Επομένως, η αρνητική κατάσταση για το ενιαίο

νόμισμα μπορεί να αναστραφεί. Ήδη τις πρώτες ημέρες του 2001 το ευρώ ανέκτησε το 16,6% της χαμένης αξίας του.

7. Οι ΗΠΑ είναι ομοσπονδιακό κράτος με ενιαία οικονομική πολιτική. Η ζώνη του ευρώ έχει ενιαία νομισματική πολιτική αλλά ουσιαστικά η δημοσιονομική πολιτική και η πολιτική μισθών και ημερομισθίων παραμένει στις εθνικές κυβερνήσεις. Και το επιχείρημα αυτό είναι σωστό. Όμως, το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, οι δημοσιονομικοί και νομισματικοί περιορισμοί, καθώς και οι γενικές κατευθυντήριες γραμμές οικονομικής πολιτικής εξασφαλίζουν έναν αποτελεσματικό συντονισμό της οικονομικής πολιτικής. Βέβαια, το ζήτημα εξαρτάται από την πολιτική ένωση της Ευρώπης την οποία προωθούν οι φεντεραλιστές. Παρά τις αντιστάσεις που συναντά, βήματα γίνονται προς την κατεύθυνση της ΚΕΠΑΑ, του συντονισμού της πολιτικής απασχόλησης και της θεσμικής μεταρρύθμισης ώστε με τον περιορισμό των αποφάσεων που απαιτείται ομοφωνία να καταστεί η ΕΕ πλέον ευέλικτη και αποτελεσματική.

2.2 ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΥΜΦΩΝΙΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Μέχρι πρόσφατα, το κύριο θεσμικό όργανο σχεδιασμού και ελέγχου εφαρμογής της αναπτυξιακής πολιτικής της ΕΕ ήταν το Συμβούλιο Αναπτυξιακής Συνεργασίας της το οποίο συνεκαλείτο δύο φορές ανά έτος. Μετά τις σχετικές αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της Σεβίλλης (Ιούνιος 2002), το όργανο αυτό καταργήθηκε ως αυτοτελής σχηματισμός του Συμβουλίου Υπουργών της ΕΕ και οι λειτουργίες του απορροφήθηκαν από το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων & Εξωτερικών Σχέσεων το οποίο, πλέον, σε προκαθορισμένες συνόδους του θα επιλαμβάνεται και θεμάτων αναπτυξιακής συνεργασίας.

2.2.1 ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

i. Σχέσεις Ε.Ε. - Χωρών Α.Κ.Ε. (Αφρικής, Καραϊβικής, Ειρηνικού)

Η υπογραφή της νέας Συμφωνίας πραγματοποιήθηκε στην Κοτονου του Μπενίν στις 23/6/2000. Είναι εικοσαετούς διάρκειας και περιλαμβάνει 92 συμβαλλόμενες χώρες (15 χώρες Ε.Ε. και 77 χώρες Α.Κ.Ε.). Η Συμφωνία προβλέπει τη σύγκληση ετήσιας Υπουργικής Διάσκεψης στην οποία εξετάζεται η εφαρμογή της Συμφωνίας και η συνολική πορεία των σχέσεων μεταξύ των συμβαλλομένων μερών. Τον Σεπτέμβριο 2002 ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για σύναψη Συμφωνιών Οικονομικής Εταιρικής Σχέσης με επιμέρους ομάδες των χωρών ΑΚΕ (δυνάμει του άρθρου 37 της Συμφωνίας Κοτονού) οι οποίες αναμένεται να τεθούν σε ισχύ την 1.1.2008. Επίκειται η έναρξη της 2ης φάσης των διαπραγματεύσεων. Ας σημειωθεί ότι στη διάρκεια της ελληνικής Προεδρίας στην ΕΕ πραγματοποιήθηκε το ετήσιο Συμβούλιο ΕΕ-χωρών ΑΚΕ στις Βρυξέλλες, στις 16.5.2003.

ii. Σχέσεις Ε.Ε.-χωρών SADC (Southern African Development Community)

Η ομάδα χωρών SADC αποτελείται από χώρες με κάποιο αξιοσημείωτο επίπεδο ανάπτυξης, για τα δεδομένα της Αφρικής. Σημαντικό είναι το ειδικό βάρος της Νότιας Αφρικής μέσα στους κόλπους αυτής της ομάδας χωρών. Γι'αυτό και οι σχέσεις Ε.Ε.-Ν.Αφρικής έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα για την περιοχή αφού συχνά αποτελούν πρόκριμα και για τις άλλες χώρες. Σημειώνεται ότι δεν υπάρχει συμβατικό πλαίσιο (συμφωνία) που να διέπει τις σχέσεις των δύο πλευρών. Έχει όμως θεσμοθετηθεί μια ανά διετία Υπουργική Διάσκεψη Ε.Ε.-Χωρών SADC. Η τελευταία Υπουργική Διάσκεψη πραγματοποιήθηκε στο Μαπούτο της Μοζαμβίκης στις 7-8.11.2002.

iii. Διάσκεψη Κορυφής Ε.Ε. - Αφρικής

Πραγματοποιήθηκε στο Κάιρο, στις 3-4/4/2000 με επιτυχία η εν λόγω πρώτη Διάσκεψη Κορυφής, υπό την αιγίδα της Ε.Ε. και του Οργανισμού Αφρικανικής Ενότητας (Ο.Α.Ε.). Στη Διάσκεψη έλαβαν μέρος αντιπροσωπείες 52 αφρικανικών χωρών - μελών του Ο.Α.Ε. και τα 15 κράτη - μέλη της Ε.Ε., σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων. Συμφωνήθηκε η 2η Διάσκεψη να πραγματοποιηθεί το 2003 στην Πορτογαλία, επί ελληνικής Προεδρίας. Σε συνέχεια της Διάσκεψης Κορυφής του Καιρού, πραγματοποιήθηκε η πρώτη Υπουργική Διάσκεψη στις Βρυξέλλες, 11-12/10/01. Η δεύτερη Υπουργική Διάσκεψη συνήλθε στην Ουαγκαντούγκου της Μπουρκίνα Φάσο, στις 28.11.2002, με κύριο αντικείμενο την προετοιμασία της Συνόδου Κορυφής της Λισσαβόνας η οποία είχε προγραμματισθεί για τις 4-5.04.2003, αλλά τελικά αναβλήθηκε εξαιτίας του προβλήματος συμμετοχής της Ζιμπάμπουε, έναντι της οποίας η ΕΕ έχει επιβάλει κυρώσεις λόγω της παραβίασης θεμελιωδών αρχών της Συμφωνίας Cotonou.

iv. Σχέσεις Ε.Ε. - Λατ. Αμερικής

Η Ε.Ε. έχει υπογράψει σειρά Συμφωνιών Συνεργασίας τόσο με μεμονωμένα κράτη της περιοχής όσο και με ομάδες κρατών (RIO GROUP, SAN JOSE, Κοινότητα των Άνδεων, MERCOSUR). Οι Συμφωνίες αυτές περιλαμβάνουν οικονομική και αναπτυξιακή συνεργασία αλλά και πολιτικό διάλογο. Το νέο συμβατικό πλαίσιο: Από τα μέσα της δεκαετίας 1990 η ΕΕ προωθεί αναβάθμιση και εμπλουτισμό των συμβατικών της σχέσεων με αρκετά τμήματα της υπο-ηπείρου. Ειδικότερα, η ΕΕ υπέγραψε συμφωνίες πλαίσιο με το MERCOSUR(Δεκ. 1995), με τη Χιλή (Ιούν. 1996) και το Μεξικό (Δεκ. 1997) δυνάμει των οποίων ξεκίνησαν διαπραγματεύσεις για τη σύναψη Συμφωνιών Σύνδεσης που θα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την σταδιακή εγκαθίδρυση Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών, θεσμοθέτηση Πολιτικού Διαλόγου καθώς και Συνεργασίας σε ευρύ φάσμα θεμάτων. Όσον αφορά στο Μεξικό οι διαπραγματεύσεις αυτές ολοκληρώθηκαν και η Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών Ε.Ε. - Μεξικού μονογραφήθηκε στις 16/12/99. Συμφωνία παρόμοιας φύσεως υπογράφηκε με τη Χιλή στις 18.11.2002. Ήδη

βρίσκονται σε εξέλιξη διαπραγματεύσεις με το MERCOSUR για τη σύναψη αντίστοιχης Συμφωνίας.

Διασκέψεις Κορυφής: Στις 27 - 29/6/99 συνήλθε στο Ρίο ντε Τζανέιρο η πρώτη Διάσκεψη αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων μεταξύ της Ε.Ε. και των χωρών της Λατ. Αμερικής και της Καραϊβικής. Η θεματική της Διάσκεψης κινήθηκε σε τρεις άξονες : α) πολιτικά ζητήματα, β) οικονομικές και εμπορικές σχέσεις, γ) ανθρωπίνη διάσταση/ πολιτιστικά θέματα. Η δεύτερη Διάσκεψη Κορυφής πραγματοποιήθηκε στη Μαδρίτη το Μάιο του 2002. Η τρίτη πρόκειται να πραγματοποιηθεί στο Μεξικό την άνοιξη του 2004. Ελληνική Προεδρία α' εξαμήνου 2003 : Στη διάρκεια της ελληνικής Προεδρίας πραγματοποιήθηκε στη Βουλιαγμένη η Υπουργική Διάσκεψη Ε.Ε. - Χωρών Ομάδας RIO (27-28.03.2003) καθώς και άλλες θεσμοθετημένες συναντήσεις της ΕΕ με χώρες ή ομάδες χωρών τις περιοχής.

v. Σχέσεις Ε.Ε. - Χωρών Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου(ΣΣΚ)

Οι σχέσεις των δύο πλευρών διέπονται από μία Συμφωνία Συνεργασίας του 1988. Μετά από πολυετή διακοπή, πλέον έχει αναθερμανθεί το ενδιαφέρον και των δύο πλευρών για επανέναρξη διαπραγματεύσεων που θα οδηγήσουν στη σύναψη Συμφωνίας Ελευθέρων Συναλλαγών. Στο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε από το Συμβούλιο της Γρανάδας μέχρι αυτό της Ντόχα (13ο Συμβούλιο, 3.3.03), επί ελληνικής Προεδρίας, πραγματοποιήθηκαν πέντε γύροι διαπραγματεύσεων, στη διάρκεια των οποίων υπήρξε πρόοδος κυρίως σε επιμέρους ζητήματα. Στην Μικτή Επιτροπή ΕΕ - ΣΣΚ που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες (28.1.03) ανακοινώθηκε ότι η τελωνειακή ένωση των 6 χωρών ΣΣΚ πράγματι ισχύει από 1.1.03, με ενιαίο δασμό 5% και με την εξαίρεση ορισμένων προϊόντων για προστατευτικούς λόγους, παρά το γεγονός ότι εκκρεμούν ακόμη ορισμένα τεχνικά ζητήματα κατά την εφαρμογή της. Εκτιμάται ότι οι διαπραγματεύσεις για τη Συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών θα έχουν ολοκληρωθεί στις αρχές του 2004.

Από ελληνικής πλευράς, μια συμφωνία Ελευθέρων Συναλλαγών θεωρείται επωφελής δεδομένου ότι, μεταξύ άλλων, οι εισαγωγές στην Ελλάδα πετρελαίου και σε προϊόντων πετρελαίου θα καταστούν φθηνότερες λόγω της μη καταβολής δασμών.

vi. Σχέσεις ΕΕ - Χωρών Νότιας και Νοτιοανατολικής Ασίας

Νέα στρατηγική για την Ασία: Στην Ανακοίνωσή της της 4ης Σεπτεμβρίου 2001, η Επιτροπή προτείνει μία νέα στρατηγική για την Ασία η οποία θα βασίζεται στην αναβάθμιση τόσο των πολιτικών όσο και των οικονομικών σχέσεων με όλες τις χώρες της Νότιας και Νοτιοανατολικής Ασίας καθώς και με όλα τα περιφερειακά fora της περιοχής. Μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, το Συμβούλιο αποφάσισε την ενίσχυση των σχέσεων της ΕΕ με όλες τις χώρες που γειτονεύουν με το Αφγανιστάν, προκειμένου η Ένωση να συμβάλει στην σταθερότητα της περιοχής. Οι σχέσεις Ε.Ε. - χωρών ASEAN διέπονται από Συμφωνία που χρονολογείται από το 1980. Η προώθηση νέας Συμφωνίας Ε.Ε. - ASEAN δεν κατέστη δυνατή λόγω της κατάστασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Ανατ. Τιμόρ. Μετά τις τελευταίες πολιτικές εξελίξεις τόσο στο Ανατ. Τιμόρ όσο και στην Ινδονησία και τον διάλογο που διεξάγεται στα πλαίσια του Ο.Η.Ε. μεταξύ Πορτογαλίας και Ινδονησίας, η κατάσταση ομαλοποιείται. Οι προοπτικές τώρα είναι πιο ευοίωνες, χωρίς όμως να διαφαίνεται, τουλάχιστον στο εγγύς μέλλον, πιθανότητα έναρξης διαπραγματεύσεων για σύναψη νέας Συμφωνίας Συνεργασίας μεταξύ των δυο πλευρών. Η Υπουργική Διάσκεψη Ε.Ε. - ASEAN πραγματοποιείται ανά διετία εναλλάξ σε Ευρώπη και Ασία. Στη διάρκεια της ελληνικής Προεδρίας, η Υπουργική Διάσκεψη Ε.Ε.- ASEAN πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες, στις 27-28.01.2003. Από τον Απρίλιο του 1996 έχει δημιουργηθεί και για την περιοχή αυτή ένα νέο βήμα διαλόγου. Πρόκειται για τη Διάσκεψη Κορυφής Ε.Ε. χωρών - ASEM (Asia - Europe Meeting), όπου συμμετέχουν τα κράτη - μέλη της Ε.Ε., οι 7 από τις 10 χώρες ASEAN και οι 3 "εταίροι στο διάλογο" (Κίνα, Ιαπωνία, Ν. Κορέα). Συγκαλείται ανά διετία, εναλλάξ σε Ευρώπη και Ασία, ενώ στα μεσοδιαστήματα υπάρχουν οι Διασκέψεις των Υπουργών Εξωτερικών και Οικονομικών. Η τελευταία Διάσκεψη Κορυφής πραγματοποιήθηκε στη Δανία τον Σεπτέμβριο 2002. Με

το σύνολο των χωρών της Νότιας και Νοτιοανατολικής Ασίας η ΕΕ έχει συνάψει διμερείς συμφωνίες συνεργασίας (πλην Αφγανιστάν και Ιαπωνίας).

2.3 ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ Ε.Ε ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΛΠΟΥ (ΣΣΚ)

Συμφωνία συνεργασίας του 1988, βάσει των άρθρων 133 (113) και 308 (235) ΕΚ, μεταξύ των κρατών μελών του Χάρτη του Συμβουλίου Συνεργασίας των Αραβικών Κρατών του Κόλπου (Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, Μπαχρέιν, Σαουδική Αραβία, Ομάν, Κατάρ, Κουβέιτ, Υεμένη, ΙΡΑΝ και ΙΡΑΚ). Οι στόχοι ήταν οι εξής²³:

1. Να ενισχυθούν οι σχέσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των κρατών του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (ΣΣΚ) με ένταξή τους σε ένα συμβατικό και θεσμικό πλαίσιο
2. Να διευρυνθεί και να σταθεροποιηθεί η συνεργασία σε ποικίλους οικονομικούς και τεχνικούς τομείς
3. Να ενισχυθεί η διαδικασία οικονομικής ανάπτυξης και διαφοροποίησης των κρατών του ΣΣΚ και, κατά συνέπεια, να ενισχυθεί και ο ρόλος του ΣΣΚ με συμβολή του στην ειρήνη και τη σταθερότητα της περιοχής.

Το Συμβούλιο Συνεργασίας του Κόλπου (ΣΣΚ) θεσμοθετήθηκε το 1981 με σκοπό την προαγωγή της συνεργασίας και της ολοκλήρωσης στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές υποθέσεις καθώς και την προαγωγή της συνεργασίας σε εξωτερικές πολιτικές και πολιτικές ασφάλειας μεταξύ 6 κρατών της Αραβικής Χερσονήσου. Τον Σεπτέμβριο του 1998, τα κράτη μέλη του ΣΣΚ ενέκριναν σχέδια νόμων για την τελωνειακή ένωση, τα οποία υποβλήθηκαν στον ΠΟΕ. Η έναρξη ισχύος των νόμων αυτών έχει προγραμματισθεί για τον Μάρτιο του 2001. Ωστόσο, η πρόοδος που σημειώθηκε στον τομέα της επίτευξης των στόχων του ΣΣΚ υπήρξε μικρή. Οι διαφορές στους πολιτικούς στόχους καθώς και μερικά ζητήματα που δίχαζαν, αποτελούσαν εμπόδιο στις προσπάθειες ολοκλήρωσης στον οικονομικό τομέα όσο και στον τομέα ασφαλείας. Για την Ευρωπαϊκή Ένωση η

²³ Christian N.(2002),Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Φρανκφούρτη

περιφέρεια του ΣΣΚ έχει στρατηγική σημασία. Το 1998, το 11% των εισαγωγών πετρελαίου στην ΕΕ προήλθαν από την εν λόγω περιοχή, ενώ το ΣΣΚ ήταν ο κύριος εμπορικός εταίρος στον αραβικό κόσμο, που αντιπροσώπευε σχεδόν το 40% του εμπορίου με τις αραβικές χώρες και το 3,6% των ολικών εξαγωγών της ΕΕ προς τρίτες χώρες. Το εμπορικό ισοζύγιο είναι σταθερά υπέρ της ΕΕ (+15,3 δισ. Ευρώ το 1999, αυξημένο κατά 18,6% σε σχέση με το 1997). Η οικονομική αλληλεξάρτηση βρίσκεται στο κέντρο των προσπαθειών που καταβάλλει η ΕΕ για να υποστηρίξει τη διαδικασία περιφερειακής ολοκλήρωσης. Ταυτόχρονα το ΣΣΚ μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη σταθεροποίηση της περιοχής του Κόλπου και να συγκροτήσει ένα θεσμικό πλαίσιο εταιρικής σχέσεως στους τομείς της οικονομίας, της ενέργειας και της ασφάλειας. Στο πολιτικό επίπεδο, η ΕΕ και το ΣΣΚ έχουν διατυπώσει σε πολλές περιπτώσεις τις κοινές θέσεις τους για τα προβλήματα της Μέσης Ανατολής και για τους τρόπους σύσφιξης των σχέσεων μεταξύ των δύο οργανισμών, με σκοπό τη σταθεροποιητική επίδραση που αναπόφευκτα θα ασκήσει στην περιοχή αυτή η περαιτέρω ολοκλήρωση μεταξύ των κρατών του Κόλπου.

Στις 15 Ιουνίου 1988 υπογράφηκε συμφωνία συνεργασίας που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιανουαρίου 1990. Από τότε η Ένωση συνδέθηκε με τις έξι χώρες του ΣΣΚ σε μια μη προτιμησιακή συμφωνία που προβλέπει συνεργασία σε πολλούς τομείς: οικονομία και εμπόριο, γεωργία και αλιεία, βιομηχανία, ενέργεια, επιστήμη και τεχνολογία, επενδύσεις και περιβάλλον. Δεν εξαιρείται, ωστόσο, κανένα πιθανό πεδίο συνεργασίας. Το 1990 άρχισαν διαπραγματεύσεις με στόχο τη σύναψη συμφωνίας ελευθέρων συναλλαγών. Εντούτοις, οι συζητήσεις μένουν χωρίς συνέχεια. Τη συμφωνία διαχειρίζεται ένα Μικτό Συμβούλιο Συνεργασίας ΣΣΚ-Κοινότητας (σε υπουργικό επίπεδο). Αφότου συναφθεί η συμφωνία έλαβαν χώρα οι ακόλουθες σύνοδοι του Μικτού Συμβουλίου Συνεργασίας ΣΣΚ-ΕΕ: το 1990 στο Μασκάτ, το 1991 στο Λουξεμβούργο, το 1992 στο Κουβέιτ, το 1993 στις Βρυξέλλες, το 1994 στο Ριάντ, το 1995 στη Γρενάδα, το 1996 στο Λουξεμβούργο, το 1997 στην Ντόχα και το 1998 στο Λουξεμβούργο. Η τελευταία σύνοδος του Μικτού Συμβουλίου έλαβε χώρα στο Ντουμπάϊ στις 2 Νοεμβρίου 1999.

Βασικός σκοπός της οικονομικής συνεργασίας στο πλαίσιο της συμφωνίας του 1988 είναι η διευκόλυνση της μεταφοράς τεχνολογίας μέσω μικτών επιχειρήσεων και η προώθηση της συνεργασίας επί των προτύπων. Στον ενεργειακό τομέα, θα διευκολυνθεί η διεπιχειρησιακή συνεργασία, καθώς και η κατάρτιση και κοινή ανάλυση του εμπορίου πετρελαίου, φυσικού αερίου και πετρελαϊκών προϊόντων. Θα καταβληθούν επίσης προσπάθειες για την προώθηση της κατάλληλης προστασίας και της βελτίωσης των συνθηκών όσον αφορά τις επενδύσεις, και από τις δύο πλευρές. Μετά από μια περίοδο σχετικά αργών εξελίξεων η συμφωνία άρχισε πλέον να δίνει συγκεκριμένα αποτελέσματα και οι συναντήσεις κατά τα έτη 1997 και 1998 αύξησαν τους τομείς στους οποίους σημειώθηκε πρόοδος. Ο Οργανισμός Προτύπων και Μετρολογίας του ΣΣΚ (ΠΟΠΜ) και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμφώνησαν σε ένα Μνημόνιο Συμφωνίας το 1996 το οποίο κάλυπτε ένα τριετές πρόγραμμα συνεργασίας. Κατόπιν τούτου, ένας Ευρωπαίος εμπειρογνώμονας ανέλαβε καθήκοντα στο Ριάντ όπου και συνεργάστηκε με τον ΠΟΠΜ από τον Δεκέμβριο του 1996 ως συντονιστής της ευρωπαϊκής πλευράς του προγράμματος. Το σχέδιο είναι τώρα να εισαχθούν τα τηλεπικοινωνιακά πρότυπα στο πλαίσιο της συνεργασίας για τα πρότυπα.

Το πρόγραμμα συνεργασίας ξεκίνησε το 1994 και ολοκληρώθηκε το 1997. Η συνεργασία θα συνεχισθεί στο πλαίσιο των σχεδίων του ΣΣΚ να καθιερώσει την τελωνειακή ένωση το 2001. Στις 17-18 Νοεμβρίου 1996, έλαβε χώρα στην Ντόχα η Διάσκεψη για το Φυσικό Αέριο και στις 13-17 Οκτωβρίου 1997 έλαβε χώρα στο Μπαχρέιν η Διάσκεψη για τις Τεχνολογίες Πετρελαίου και Αερίου. Στη συνάντηση του Ντουμπάι, το 1999, αποφασίσθηκε να πραγματοποιηθεί συνεδρίαση της ομάδας εργασίας ΕΕ-ΣΣΚ για την ενέργεια κατά το πρώτο εξάμηνο του 2000.

Ως προς τη θαλάσσια ρύπανση, η τεχνική φάση της μελέτης σκοπιμότητας των εγκαταστάσεων υποδοχής του λιμένα στον Κόλπο πρόκειται να ολοκληρωθεί σύντομα. Το σεμινάριο ΕΕ-ΣΣΚ για τη θαλάσσια ρύπανση, το οποίο πραγματοποιήθηκε στο Κουβέιτ στις 2-4 Νοεμβρίου 1998 διατύπωσε προτάσεις για μελλοντικά προγράμματα συνεργασίας. Για το θέμα της επικίνδυνης διαχείρισης αποβλήτων πραγματοποιήθηκαν σεμινάρια στη Σαουδική Αραβία στις 11-13 Οκτωβρίου 1998. Επιπλέον, το ΣΣΚ ετοιμάζει

πρόταση για ένα πρόγραμμα διάδοχο προς αυτό που υποστηρίχθηκε με επιτυχία από την ΕΕ για το θαλάσσιο καταφύγιο άγριας ζωής στο Τζουμπάιλ, το οποίο με τη σειρά του θα οδηγούσε στη δημιουργία δικτύου θαλάσσιων περιοχών υπό προστασία στα κράτη του ΣΣΚ με βάση την εμπειρία του καταφυγίου στο Τζουμπάιλ. Ελπίζεται πως στο εγγύς μέλλον θα λειτουργήσει ένα κοινό εργαστήριο ΕΕ-ΣΣΚ για την ατμοσφαιρική ρύπανση.

Το Μικτό Συμβούλιο συμφώνησε το 1996 να στηρίξει την ίδρυση ενός Κέντρου Τεχνολογικής Πληροφόρησης ΕΕ-ΣΣΚ και ενέκρινε την πρόταση για μια μελέτη με αντικείμενο την εγκατάσταση ενός τέτοιου Κέντρου στο Μασκάτ του Ομάν. Το Κοινό Συμβούλιο το 1998 ενημερώθηκε για τα πορίσματα της παραπάνω μελέτης που εκπονήθηκε από την Επιτροπή. Το ΕΚ προσφέρθηκε να συμβάλει στο γενικό οικονομικό διακανονισμό καθώς και στη χρηματοδότηση μιας μελέτης εφαρμογής του προγράμματος, όταν υπάρξει συμφωνία για τη χρηματοδότηση του Κέντρου.

Κατά τη συμφωνία συνεργασίας του 1988 και οι δύο πλευρές ανέλαβαν (άρθρο 11) να ξεκινήσουν συνομιλίες το συντομότερο δυνατό για μια εμπορική συμφωνία που θα έχει ως τελικό στόχο τη διεξαγωγή ελεύθερου εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών.

Οι πρώτες διαπραγματευτικές οδηγίες εγκρίθηκαν από το Συμβούλιο Υπουργών της ΕΕ το Δεκέμβριο του 1989 και μια πρώτη διαπραγματευτική συνεδρίαση πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 1990.

Κατά το κοινό Συμβούλιο του 1999 χαιρέτιστηκε από όλες τις πλευρές η συμφωνία για την καθιέρωση Τελωνειακής Ένωσης του ΣΣΚ, η οποία θα ξεκινήσει το 2001. Η δασμολογική κατάταξη προϊόντων που θα καλύπτονται από ένα κοινό εξωτερικό δασμολόγιο έχει ολοκληρωθεί και έχει προετοιμασθεί η απόφαση σχετικά με το επίπεδο των δασμών των τριών κατηγοριών που αναμένεται να εγκριθεί στο Ανώτατο Συμβούλιο του ΣΣΚ τον Νοέμβριο του 1999. Το 1998 το Μικτό Συμβούλιο συμφώνησε: πρέπει να ενταθούν οι διαπραγματεύσεις για μια συμφωνία ελεύθερου εμπορίου. Ξεκίνησε η δεύτερη φάση των διαπραγματεύσεων οι οποίες θα συνίστανται στην παραβολή των αντίστοιχων διαπραγματευτικών οδηγιών για την προπαρασκευή της τελικής

φάσης της διαπραγμάτευσης του διακανονισμού για συγκεκριμένα προϊόντα. Οι εργασίες τεχνικής φύσεως επιταχύνθηκαν. Τον Μάρτιο του 1999 η πλευρά του ΣΣΚ παρουσίασε μια πλήρη εντολή για συμμετοχή σε διαπραγματεύσεις ελεύθερου εμπορίου. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκαν δύο συνεδριάσεις διαπραγμάτευσης και υποβλήθηκαν κατάλογοι ευαίσθητων προϊόντων όσον αφορά τα μεταποιημένα αγαθά.

2.4 ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΕΣΟΓΕΙΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ

Δέκα χρόνια από τότε που το NATO ξεκίνησε ένα διάλογο ασφαλείας με τα κράτη της ευρύτερης περιοχής της Μεσογείου, η Συμμαχία προσκάλεσε στη Σύνοδο Κορυφής της στην Istanbul τα συμμετέχοντα κράτη για να δημιουργήσουν ένα πιο φιλόδοξο και πιο διευρυμένο συνεργατικό πλαίσιο, ανυψώνοντας με αυτόν τον τρόπο το σημερινό status σε αυτό ενός γνήσιου συνεταιρισμού. Την ίδια στιγμή, οι ηγέτες του NATO δρομολόγησαν την Πρωτοβουλία Συνεργασίας της Istanbul (ICI), ένα ξεχωριστό αλλά συμπληρωματικό πρόγραμμα για να προωθήσουν την πρακτική συνεργασία με τα κράτη της ευρύτερης Μέσης Ανατολής, αρχίζοντας με τα μέλη του Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου (GCC).

Ο ενισχυμένος Μεσογειακός Διάλογος και η Πρωτοβουλία Συνεργασίας της Istanbul συγκροτούν σήμερα τη βάση των Συμμαχικών προσπάθειών για συνεταιρισμό προς την κατεύθυνση της Μεσογείου και της ευρύτερης Μέσης Ανατολής και, με την ιδιότητα αυτή, θα αποτελέσουν ένα σημαντικό πρόγραμμα ανοίγματος προς τον αραβικό κόσμο.

Οι προτάσεις που εγκρίθηκαν από τους ηγέτες της Συμμαχίας στη Σύνοδο Κορυφής της Istanbul τόσο για τον Μεσογειακό Διάλογο όσο και για την Πρωτοβουλία Συνεργασίας της Istanbul, προετοιμάστηκαν σε μια σειρά από συνεδριάσεις μεταξύ του Αναπληρωτή Γενικού Γραμματέα του NATO, Πρέσβη Alessandro Minuto Rizzo, και των αντιπροσώπων από τα κράτη του Μεσογειακού Διαλόγου και της GCC. Επιπλέον, αποτελούν την αρχή μιας μακροπρόθεσμης συνεργατικής διαδικασίας, η οποία για να επιτύχει θα απαιτήσει την ενεργό συμμετοχή των κρατών της Μεσογείου και της Μέσης

Ανατολής με πνεύμα κοινής κυριότητας. Έτσι, τα ενδιαφερόμενα κράτη της περιοχής είναι ελεύθερα να επιλέξουν να συνεργαστούν με το NATO και να καθορίσουν τον ρυθμό και το μέγεθος της εμπλοκής τους αυτής. Η Συμμαχία δεν επιθυμεί να τους επιβάλλει τίποτα, αλλά αντιθέτως, στην ανάπτυξη των συνεργατικών προγραμμάτων θα λάβει υπόψη της τις διαφορές μεταξύ τους και τις συγκεκριμένες ανάγκες τους.

Ο Μεσογειακός Διάλογος δρομολογήθηκε για να συνεισφέρει στην περιφερειακή ασφάλεια και σταθερότητα, για να επιφέρει καλύτερη αμοιβαία κατανόηση μεταξύ του NATO και των μεσογειακών του Εταίρων, για να βοηθήσει να διαλυθούν οι παρεξηγήσεις γύρω από την Συμμαχία μεταξύ των κρατών που συμμετέχουν και για να προωθήσει τις καλές και φιλικές σχέσεις σε ολόκληρη την περιοχή. Επιπλέον, συμπληρώνει άλλες διεθνείς πρωτοβουλίες που αφορούν την περιοχή, όπως είναι η Διαδικασία της Βαρκελώνης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Μεσογειακή Πρωτοβουλία του Οργανισμού για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ)²⁴.

Ενώ και σήμερα οι αντικειμενικοί του στόχοι παραμένουν οι ίδιοι, ο Μεσογειακός Διάλογος στην πορεία του κατά τα τελευταία δέκα έτη διευρύνθηκε και παράλληλα εντατικοποιήθηκε. Αυξήθηκε ο αριθμός των συμμετεχόντων κρατών από τα πέντε μέλη που ήταν αρχικά –Αίγυπτος, Ισραήλ, Μαυριτανία, Μαρόκο και Τυνησία – τα οποία οι υπουργοί εξωτερικών του NATO προσκάλεσαν να γίνουν μέλη του κατά την συνεδρίασή τους τον Δεκέμβριο του 1994 στις Βρυξέλλες, σε επτά, με τη συμμετοχή της Ιορδανίας το 1995 και της Αλγερίας το 2000. Τα μέτρα για την πρακτική συνεργασία αναφέρονται σε ένα ετήσιο Πρόγραμμα Εργασίας το οποίο αποτελείται από ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται η πληροφόρηση και ο τύπος, ο σχεδιασμός έκτακτης ανάγκης, η επιστήμη και το περιβάλλον, η διαχείριση κρίσεων, η αμυντική και στρατηγική πολιτική, τα μικρά όπλα και ο ελαφρύς οπλισμός, η παγκόσμια ανθρωπιστική δράση κατά των ναρκών, η μη διασπορά, καθώς και ένα πρόγραμμα στρατιωτικής συνεργασίας.

---

²⁴ <http://www.nato.in/med-dial/2003/mdwp-2003.pdf>

Στην Istanbul οι ηγέτες της Συμμαχίας προσφέρθηκαν να ανυψώσουν το Μεσογειακό Διάλογο σε έναν γνήσιο συνεταιρισμό με τους εξής αντικειμενικούς στόχους: ενίσχυση του υπάρχοντος πολιτικού διαλόγου, επίτευξη διαλειτουργικότητας, ανάπτυξη της αμυντικής μεταρρύθμισης και συνεισφορά στην μάχη εναντίον της τρομοκρατίας.

Οι αντικειμενικοί αυτοί στόχοι μπορούν να επιτευχθούν μέσα από την ενισχυμένη συνεργασία σε κάποιους τομείς με προτεραιότητα που καταγράφονται στο έγγραφο της πολιτικής με τίτλο *A more Ambitious and Expanded Framework for the Mediterranean Dialogue*²⁵. Οι τομείς αυτοί συμπεριλαμβάνουν την επεξήγηση του μετασχηματισμού του NATO και των συνεργατικών προσπαθειών δια μέσου των κοινών πρωτοβουλιών δημόσιας διπλωματίας, την προώθηση του δημοκρατικού ελέγχου των ενόπλων δυνάμεων και της διευκόλυνσης της διαφάνειας στους εθνικούς αμυντικούς σχεδιασμούς και τους προϋπολογισμούς, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας δια μέσου της αποτελεσματικής διανομής των πληροφοριών και της ναυτικής συνεργασίας, τη συνεισφορά στο έργο της Συμμαχίας πάνω στις απειλές που θέτουν τα όπλα μαζικής καταστροφής και τα μέσα μεταφοράς τους, την προώθηση της συνεργασίας εκεί όπου το NATO μπορεί να κάνει τη διαφορά στον τομέα της ασφάλειας των συνόρων, την ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα του σχεδιασμού έκτακτης πολιτικής ανάγκης, την προώθηση της συνεργασίας μεταξύ στρατών μέσα από την συμμετοχή σε επιλεγμένες στρατιωτικές ασκήσεις και την σχετιζόμενη εκπαίδευση και τις δραστηριότητες εξάσκησης, βελτιώνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ικανότητα συνεισφοράς των Μεσογειακών Εταίρων στις NATOϊκές επιχειρήσεις. .

Εντός του πλαισίου των NATOϊκών επιχειρήσεων, ένα κράτος του Μεσογειακού Διαλόγου, το Μαρόκο, έχει σήμερα αναπτυγμένα στρατεύματα τόσο στη Δύναμη Σταθεροποίησης στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη όσο και στη Δύναμη του Κοσσυφοπέδιου στο Κοσσυφοπέδιο, και άλλα δύο, η Αίγυπτος και η Ιορδανία, συνεισέφεραν κατά το παρελθόν δυνάμεις στις NATOϊκές επιχειρήσεις στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη. Επίσης τα κράτη του Μεσογειακού Διαλόγου μπορεί να επιθυμούν να λάβουν μέρος στην Επιχείρηση Active

---

²⁵ <http://www.nato.int/docu/comm/2004/06-istanbul/docu-meddial.htm>

Endeanour, στην ναυτική επιχείρηση της Συμμαχίας για τον εντοπισμό, την αποτροπή και την αποδιοργάνωση τρομοκρατικής δραστηριότητας στη Μεσόγειο.

Η πολιτική διάσταση του Μεσογειακού Διαλόγου μπορεί να ενισχυθεί με την αύξηση των διαβουλεύσεων σε εργασιακό επίπεδο και επίπεδο πρεσβειών, σε διατάξεις πολυμερείς (NATO συν επτά) και διμερείς (NATO συν ένα), όπως επίσης και δια μέσου της οργάνωσης ad-hoc συνεδριάσεων σε υπουργικό επίπεδο ή ακόμη και σε επίπεδο αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων. Η πρώτη συνάντηση των υπουργών εξωτερικών των κρατών-μελών του NATO και του Μεσογειακού Διαλόγου θα πραγματοποιηθεί το Δεκέμβριο για να εορταστεί η δεκάτη επέτειος της δημιουργίας του Μεσογειακού Διαλόγου.

Πέρα από τα υπάρχοντα εργαλεία όπως είναι το ετήσιο Πρόγραμμα Εργασίας, η πρακτική διάσταση του Μεσογειακού Διαλόγου μπορεί να ενδυναμωθεί ακόμη περισσότερο με την χρήση μιας σειράς από μηχανισμούς που αρχικά αναπτύχθηκαν μέσα στο πλαίσιο της Σύμπραξης για την Ειρήνη. Κάτι που περιλαμβάνει και την πιθανότητα υποστήριξης μέσα από τα Ταμεία Ανάπτυξης του NATO. Επίσης μπορεί να συμπεριλαμβάνει σχέδια δράσης που να καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που θα μπορούσαν να αποτελέσουν την βάση για πρακτική συνεργασία σε συγκεκριμένα θέματα, ατομικά προγράμματα συνεργασίας που επιτρέπουν την αυτο-διαφοροποίηση, τη χρήση δραστηριοτήτων και εργαλείων της Σύμπραξης για την Ειρήνη (PfP) που ήδη υπάρχουν για την βελτίωση της ικανότητας για να επιχειρούν μαζί οι δυνάμεις της Συμμαχίας και των Μεσογειακών Εταίρων σε μελλοντικές NATOϊκές επιχειρήσεις, την ενισχυμένη συμμετοχή σε κατάλληλες ασκήσεις της PfP και την ενισχυμένη συνεργασία στους τομείς της επιστήμης και του περιβάλλοντος.

Η Πρωτοβουλία Συνεργασίας της Istanbul επιδιώκει να ενισχύσει την ασφάλεια και την περιφερειακή σταθερότητα μέσα από μια νέα διατλαντική ενεργοποίηση για την Μέση Ανατολή και είναι συμπληρωματική αλλά και διαφορετική από άλλες διεθνείς πρωτοβουλίες, όπως είναι εκείνες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, των G8 ή του ΟΑΣΕ. Ένας τρόπος για την επίτευξη της είναι μέσα από την προώθηση της διμερούς συνεργασίας με τα

ενδιαφερόμενα κράτη της περιοχής με πρακτικές δραστηριότητες εκεί όπου το NATO μπορεί να προσφέρει πολλά.

Συγκεκριμένα, το NATO προσδιόρισε αρκετούς τομείς για πρακτική συνεργασία, που όλοι τους αναφέρονται στο επίσημο έγγραφο πολιτικής της ICI που εκδόθηκε μετά την Σύνοδο Κορυφής. Προσφέρουν εξειδικευμένη ενημέρωση πάνω στην αμυντική μεταρρύθμιση, τους προϋπολογισμούς για την άμυνα, τον αμυντικό σχεδιασμό και τις πολιτικό-στρατιωτικές σχέσεις, προωθούν την συνεργασία μεταξύ στρατών για να συνεισφέρουν στη διαλειτουργικότητα μέσω της συμμετοχής σε επιλεγμένες στρατιωτικές ασκήσεις και την σχετιζόμενη εκπαίδευση και τις δραστηριότητες εξάσκησης που μπορούν να βελτιώσουν την ικανότητα των δυνάμεων των συμμετεχόντων κρατών να επιχειρούν μαζί με αυτές της Συμμαχίας για να συνεισφέρουν στις NATOϊκές επιχειρήσεις που είναι σύμφωνες με τον Χάρτη του ΟΗΕ, όπως επίσης προωθούν και τη συνεργασία στην μάχη εναντίον της τρομοκρατίας συμπεριλαμβάνοντας για τον σκοπό αυτό και το μοίρασμα των πληροφοριών και την ναυτική συνεργασία²⁶. Επίσης, συνεισφέρουν στο έργο της Συμμαχίας απέναντι στις απειλές που δημιουργούν τα όπλα μαζικής καταστροφής και τα μέσα μεταφοράς τους, προωθούν τη συνεργασία ανάλογα με την περίπτωση και εκεί που το NATO κάνει τη διαφορά στον τομέα της ασφάλειας των συνόρων, ειδικά σε ό,τι αφορά την τρομοκρατία, τα μικρά όπλα και τον ελαφρύ οπλισμό, και την μάχη εναντίον της παράνομης διακίνησης. Τέλος, προωθούν τη συνεργασία στους τομείς του πολιτικού σχεδιασμού έκτακτης ανάγκης.

Με αυτόν τον τρόπο, τα κράτη μπορούν να παρακολουθούν και/ή να συμμετέχουν σε επιλεγμένες ασκήσεις NATO/PfP ή ακόμη και να συνεισφέρουν σε NATOϊκές επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης. Πράγματι ένα κράτος του GCC, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, συνεισέφεραν ήδη σημαντικά στην NATOϊκή επιχείρηση στο Κοσσυφοπέδιο. Επιπλέον, τα κράτη μπορούν να λάβουν μέρος στην Επιχείρηση Active Endeavour. Και μπορούν να επωφεληθούν από τα προγράμματα που χορηγούνται από το NATO και τα κέντρα εξάσκησης που αναπτύχθηκαν μέσα στο πλαίσιο της Σύμπραξης για

---

²⁶ <http://www.nato.int/docu/comm/2004/06-istanbul/docu-cooperation.htm>

την Ειρήνη, συμπεριλαμβάνοντας και τις σειρές μαθημάτων για τον πολιτικό σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης. Η αρχική εστίαση του NATO είναι ατομικά πάνω στα έξι μέλη του GCC: Μπαχρέιν, Κουβέιτ, Ομάν, Κατάρ, Σαουδική Αραβία και Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα. Ωστόσο, η Πρωτοβουλία Συνεργασίας της Istanbul είναι ανοικτή σε όλα τα ενδιαφερόμενα κράτη της ευρύτερης Μέσης Ανατολής τα οποία συμμερίζονται τους στόχους της και το περιεχόμενό της, που συμπεριλαμβάνουν την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την εξάπλωση των όπλων μαζικής καταστροφής. Και φυσικά, για να επιτύχει απαιτείται η ανάμειξή τους. Η Πρωτοβουλία Συνεργασίας της Istanbul και ο Μεσογειακός Διάλογος είναι ξεχωριστά αλλά και συμπληρωματικά προγράμματα, που εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό, δηλαδή την οικοδόμηση στενών συνεργατικών δεσμών με τα κράτη της Μεσογείου και της ευρύτερης Μέσης Ανατολής. Και άλλα κράτη μπορεί να προσκληθούν να συμμετάσχουν και στα δύο προγράμματα.

Το ερώτημα του NATO και της σύγκρουσης μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστίνης αποτελεί θέμα συζήτησης ολοένα και πιο πολύ σε πολιτικούς, ακαδημαϊκούς και δημοσιογραφικούς κύκλους. Ωστόσο, το θέμα αυτό δεν βρίσκεται επί του παρόντος στην ατζέντα του NATO. Με αυτό ως δεδομένο, οι Σύμμαχοι κατέστησαν σαφές στο έγγραφο πολιτικής της ICI (<http://www.nato.int/docu/comm/2004/06-istanbul/docu-cooperation.htm>) ότι: «Η πρόοδος προς την κατεύθυνση μιας δίκαιης, διαρκούς και περιεκτικής διευθέτησης της σύγκρουσης μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστίνης πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί προτεραιότητα για τα κράτη της περιοχής και για τη διεθνή κοινότητα συνολικά, προκειμένου να επιτύχουν οι αντικειμενικοί στόχοι της πρωτοβουλίας αυτής για την ασφάλεια και τη σταθερότητα». Όσον αφορά την πιθανή ιδιότητα του μέλους για την Παλαιστινιακή Αρχή είτε για τον Μεσογειακό Διάλογο είτε για την Πρωτοβουλία Συνεργασίας της Istanbul, το κάθε ενδιαφερόμενο μέρος, συμπεριλαμβανομένης και της Παλαιστινιακής Αρχής, θα εξεταστεί από το Βόρειο-ατλαντικό Συμβούλιο σε ξεχωριστή βάση και πάνω στις ιδιότητές του.

Στην πορεία των διαβουλεύσεων που είχε στην περιοχή ο Πρεσβευτής Minuto Rizzo, έγινε σαφές ότι η επιτυχής υλοποίηση τόσο του Μεσογειακού Διαλόγου όσο και της Πρωτοβουλίας Συνεργασίας της Istanbul απαιτεί μια

καλύτερη κατανόηση του NATO και των προγραμμάτων που έχει για τα κράτη της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής. Οι Σύμμαχοι και οι Εταίροι συμφωνούν ότι ο καλύτερος τρόπος για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι μέσα από την κοινή προσπάθεια δημόσιας διπλωματίας. Ένα τέτοιο πρόγραμμα θα πρέπει να στοχεύει στο να προσφέρει μια καλύτερη κατανόηση γύρω από τον μετασχηματισμό του NATO και τις παρούσες πολιτικές του, ειδικά σε αυτές που σχετίζονται με τον Μεσογειακό Διάλογο και τα κράτη της ICI, αυξάνοντας έτσι την επίγνωση για τα θετικά στοιχεία που μπορεί να προσφέρει ο συνεταιρισμός με το NATO, επιτυγχάνοντας καλύτερη αμοιβαία κατανόηση και διαλύοντας οποιεσδήποτε παρεξηγήσεις υπάρχουν όσον αφορά το NATO στην κοινή γνώμη των κρατών του Μεσογειακού Διαλόγου και της ICI.

Και ενώ οι ουσιώδεις συνεργατικές δραστηριότητες θα έχουν αναπόφευκτα μεγαλύτερη επίπτωση στις αντιλήψεις για το NATO στα κράτη του Μεσογειακού Διαλόγου και της ICI ακόμη και από την πλέον αποτελεσματική εκστρατεία ενημέρωσης, την Συμμαχία συνοδεύει μια εξαιρετικά θετική ιστορία. Είναι η πλέον επιτυχημένη και ισχυρή συμμαχία στην ιστορία, διατήρησε την ειρήνη στην Ευρώπη κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου και έκτοτε αυτο-μετασχηματίστηκε για να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του σημερινού περιβάλλοντος ασφαλείας που αλλάζουν ταχύτατα. Κατά τη διαδικασία αυτή, σφυρηλάτησε νέους συνεργατικούς συνεταιρισμούς που απέφεραν πρακτικά οφέλη τόσο στους Συμμάχους όσο και στους Εταίρους. Επιπλέον, μέσω των επιχειρήσεων του για υποστήριξη της ειρήνης - από τα Βαλκάνια μέχρι το Αφγανιστάν - και μαζί με τους άλλους διεθνείς πρωταγωνιστές, το NATO βοήθησε στην εδραίωση ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για να προχωρήσει μετά τη σύγκρουση η πολιτική, κοινωνική και οικονομική ανασυγκρότηση, η οποία είχε άμεσα οφέλη για τις μουσουλμανικές κοινότητες που ζούσαν εκεί.

Η Istanbul, ο τόπος της πλέον πρόσφατης Συνόδου Κορυφής του NATO που έδωσε το όνομά της και στην Πρωτοβουλία Συνεργασίας της Istanbul, συμβολίζει με πολλούς τρόπους αυτό που είναι σήμερα η Συμμαχία. Ευρισκόμενη στο σταυροδρόμι των πολιτισμών, των παραδόσεων και των θρησκειών, η πόλη σχηματίζει μια φυσική γέφυρα μεταξύ της Ευρώπης και

της Ασίας. Και η οικοδόμηση πολιτικών γεφυρών και η συνεργασία για την επίλυση των διαφορών είναι ο μόνος τρόπος για να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά τις προκλήσεις ασφαλείας που έχουμε απέναντί μας.

Τα τελευταία χρόνια, η Συμμαχία εστίασε τις προσπάθειές της για πληροφόρηση στην περιοχή σε αυτούς που διαμορφώνουν την κοινή άποψη, των οποίων η επιρροή και η θέση στην κοινωνία βοήθησε να φθάσουν τα μηνύματα του NATO σε ένα ευρύτερο κοινό. Με αυτόν τον τρόπο, η Γενική Διεύθυνση Δημόσιας Διπλωματίας του NATO έχει ήδη προσδιορίσει τους σημαντικούς παράγοντες για την κοινή γνώμη στα κράτη της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής και σφυρηλάτησε δεσμούς με ακαδημαϊκούς από πανεπιστήμια, think tanks και ινστιτούτα στρατηγικών και διεθνών σπουδών, όπως επίσης και με μέλη των κοινοβουλίων και δημοσιογράφους. Επίσης έφερε στο NATO υψηλού επιπέδου διαμορφωτές της κοινής γνώμης, βοήθησε να βρεθεί χρηματοδότηση και από άλλους θεσμούς, και συν-χρηματοδότησε μια σειρά από διεθνείς συνόδους με την συμμετοχή και άλλων. Και μια φορά τον χρόνο, από το 1995, το NATO οργανώνει μια πρωτοποριακή διεθνή σύνοδο με θέμα την ασφάλεια στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, στην οποία συμμετέχουν Πρεσβευτές από τα κράτη του Μεσογειακού Διαλόγου και του NATO, όπως επίσης και ειδικοί παγκόσμιας εμβέλειας. Τον περασμένο Μάιο, διοργάνωσε μια σύνοδο σε επίπεδο Πρεσβευτών στο Κολέγιο Άμυνας του NATO στην Ρώμη, συγκεντρώνοντας μαζί για πρώτη φορά συμμετέχοντες από τα κράτη του NATO, του Μεσογειακού Διαλόγου και της ICI.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει το NATO στην Μεσόγειο και την ευρύτερη Μέση Ανατολή είναι πολύ διαφορετικές, αλλά σε καμία περίπτωση δεν είναι λιγότερο δύσκολες και πολύπλοκες από εκείνες που αντιμετώπιζε η Συμμαχία κατά την έναρξη της συνεργατικής της σχέσης με τα κράτη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Επιπλέον, με οποιαδήποτε κριτήρια είναι αξιοθαύμαστος ο μετασχηματισμός από την εχθρική σχέση που υπήρχε σ τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου σε μια για την πλήρη ενσωμάτωση των κρατών στην περιοχή αυτή στις Ευρώ-ατλαντικές δομές. Εξ αρχής, το συγκεκριμένο έργο απαιτούσε τεράστια προσπάθεια για να ξεπεραστούν οι προκαταλήψεις, να αντιμετωπιστούν με επιτυχία οι παρανοήσεις και να οικοδομηθεί αμοιβαία εμπιστοσύνη και κατανόηση μέσω μιας συντονισμένης

εκστρατείας δημόσιας διπλωματίας, και να εργαστούμε μαζί με κυβερνητικές υπηρεσίες, όπως επίσης και να βοηθήσουμε στην οικοδόμηση μη κυβερνητικών οργανώσεων που θα είναι σε θέση να καθοδηγήσουν τις συζητήσεις στις πατρίδες τους.

Σήμερα είναι αναγκαία μια παρόμοια προσπάθεια, που να βασίζεται πάνω στην αναγνώριση ότι η οικοδόμηση γεφυρών με την Μεσόγειο και την Μέση Ανατολή αξίζει τον ίδιο βαθμό προσοχής του NATO, όπως και στην περίπτωση της επιτυχούς αντιμετώπισης της κληρονομιάς του διαχωρισμού μεταξύ Ανατολής και Δύσης στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Η σημαντική επέκταση των προσπαθειών της δημόσιας διπλωματίας του NATO για την περιοχή, σε συντονισμό με τους Εταίρους μας, θα είναι ένα πρώτο και ζωτικής σημασίας βήμα προς την κατεύθυνση αυτή.

2.4.1 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ (ΕΚ):

Σε ψήφισμα της 13ης Ιουλίου 1990 σχετικά με τη σημασία της συμφωνίας ελεύθερων συναλλαγών που επρόκειτο να συναφθεί μεταξύ ΕΟΚ και Συμβουλίου Συνεργασίας του Κόλπου, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προειδοποιούσε για ενδεχόμενες αρνητικές συνέπειες της συμφωνίας στην πετροχημική βιομηχανία και τη βιομηχανία λιπασμάτων της Κοινότητας. Ζητούσε συνεπώς από την Επιτροπή να συμπεριλάβει στη συμφωνία μηχανισμούς που απέτρεπαν στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ των δύο μερών. Επιπλέον, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο επέκρινε αυστηρά το Συμβούλιο, διότι το τελευταίο δεν το συμβουλευόταν πριν από την έγκριση της διαπραγματευτικής εντολής. Σε ψήφισμα της 8ης Ιουλίου 1992 (EE C 241 της 21.0.9.1992) σχετικά με το ίδιο θέμα, το ΕΚ επαναλαμβάνει τις επικρίσεις του για την έλλειψη συνεννόησης όσον αφορά τη διαπραγματευτική εντολή. Επίσης καταδικάζει την Επιτροπή, διότι παρέλειψε να εκπονήσει την έκθεση που της είχε ζητηθεί από το ΕΚ σχετικά με τις πιθανές συνέπειες που θα είχε για τη βιομηχανία η συμφωνία ελευθέρων συναλλαγών και παράλληλα εκφράζει τις ανησυχίες του σχετικά με τις πιθανές απώλειες θέσεων εργασίας στην ευρωπαϊκή πετροχημική βιομηχανία. Το 1997 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψηφίσματα με τα οποία ασκείται κριτική για την

παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Μπαχρέιν και στα ΗΑΕ. Τα κράτη του ΣΣΚ απέρριψαν αυτή την κριτική ως αυθαίρετη επέμβαση στα εσωτερικά τους. Αντιπροσωπεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τις σχέσεις με τα κράτη του Μασρέκ και τα κράτη του Κόλπου επισκέπτεται κατά τακτά χρονικά διαστήματα τα κράτη του Κόλπου, προκειμένου να συζητήσει με τις Αρχές τους πολιτικά και οικονομικά ζητήματα κοινού ενδιαφέροντος.

2.5 ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΟΚ ΚΑΙ ΥΕΜΕΝΗΣ

Τονίζοντας τη σημασία που αποδίδουν στις αρχές του χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, στην παγκόσμια διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, στη δήλωση της Βιέννης του 1993 και στο σχέδιο δράσης της παγκόσμιας διάσκεψης για τα ανθρώπινα δικαιώματα, στη δήλωση της Κοπεγχάγης του 1995 για την κοινωνική ανάπτυξη και το συναφές σχέδιο δράσεως, και στη δήλωση του Πεκίνου του 1995 και στο σχέδιο δράσεως της τέταρτης παγκόσμιας διακήρυξης για τις γυναίκες, και στο σχετικό συνεχή διάλογο, εκτιμώντας τη χρησιμότητα της διεύρυνσης του πλαισίου σχέσεων μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Μέσης Ανατολής, και της περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ των χωρών της Μέσης Ανατολής, και αναγνωρίζοντας ότι η συνεργασία με τη Δημοκρατία της Υεμένης αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την ενίσχυση των ευρωπαϊκών σχέσεων τόσο στη Μεσόγειο όσο και στη Μέση Ανατολή, αναπτύχθηκε η παρούσα συνεργασία.

Σε σχέση με την κοινή βούληση των μερών να ενισχύσουν, εμβαθύνουν και διαφοροποιήσουν τις σχέσεις τους σε τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος με βάση την ισότητα, την μη εισαγωγή διακρίσεων, το αμοιβαίο όφελος και την αμοιβαιότητα, την επιθυμία των μερών, εντός των ορίων των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων τους, να δημιουργήσουν ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη του εμπορίου και των επενδύσεων μεταξύ της Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Υεμένης, καθώς και την ανάγκη σεβασμού των αρχών που έχει υιοθετήσει ο ΠΟΕ, ο οποίος αποσκοπεί στην προώθηση της ελευθέρωσης του εμπορίου με σταθερό και διαφανή τρόπο, χωρίς διακρίσεις,

και λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές διαφορές των μερών. Η Ε.Ε αναγνωρίζοντας την ανάγκη στήριξης της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της Δημοκρατίας της Υεμένης, και ιδίως των προσπαθειών της κυβέρνησης της Υεμένης να βελτιώσει τις συνθήκες διαβίωσης των φτωχών και μειονεκτούντων στρωμάτων του πληθυσμού, με ιδιαίτερη έμφαση στη θέση της γυναίκας, υπογραμμίζοντας τη σημασία που αποδίδουν τα μέρη στην προώθηση ισόρροπης δημογραφικής αύξησης, στην εξάλειψη της ένδειας, στην προστασία του περιβάλλοντος σε παγκόσμιο αλλά και σε εθνικό και τοπικό επίπεδο 7 στην αναγνώριση της σχέσης μεταξύ του πληθυσμού, της οικονομικής ανάπτυξης και του φυσικού περιβάλλοντος,

Οι σχέσεις μεταξύ των μερών, καθώς και όλες οι διατάξεις της συμφωνίας, βασίζονται στο σεβασμό των δημοκρατικών αρχών και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου όπως εμπεριέχονται στην παγκόσμια διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, που διέπει τις εγχώριες και διεθνείς πολιτικές τους και αποτελεί βασικό στοιχείο της παρούσας συμφωνίας. Ο βασικός στόχος της συμφωνίας είναι η ενίσχυση και ανάπτυξη, με πνεύμα διαλόγου, των διαφόρων πτυχών της συνεργασίας μεταξύ των μερών στους τομείς που εμπίπτουν στην αντίστοιχη αρμοδιότητά τους, συμπεριλαμβανομένου του τομέα της ανάπτυξης, του εμπορίου, της οικονομικής και πολιτιστικής συνεργασίας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων, καθώς και της ανάπτυξης του ανθρωπίνου δυναμικού. Προς τούτο, τα μέρη θέτουν τους ακόλουθους στόχους²⁷:

- α) προώθηση και εντατικοποίηση του εμπορίου μεταξύ των μερών, και ενθάρρυνση της σταθερής ανάπτυξης βιώσιμης οικονομικής συνεργασίας, σύμφωνα με τις αρχές της ισότητας και των αμοιβαίων πλεονεκτημάτων
- β) ενίσχυση της συνεργασίας σε τομείς που σχετίζονται στενά με την οικονομική πρόοδο και αποφέρουν οφέλη και στα δύο μέρη
- γ) συμβολή στις προσπάθειες της Υεμένης για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και του βιοτικού επιπέδου των ενδεέστερων στρωμάτων του πληθυσμού, καθώς και μέτρα για την αγροτική ανάπτυξη με σκοπό την

---

²⁷ <http://www.nato.in/med-dial/2003/mdwp-2003.pdf>

καταπολέμηση της φτώχειας στην ύπαιθρο, και παροχή βοήθειας για την ανάπτυξη του ανθρωπίνου δυναμικού σε διάφορους τομείς της οικονομίας

δ) λήψη των απαραίτητων μέτρων για την προστασία του παγκοσμίου, περιφερειακού και εθνικού περιβάλλοντος και για την εξασφάλιση της βιωσιμότητας των φυσικών πόρων, αφού ληφθεί υπόψη η σχέση μεταξύ περιβάλλοντος και ανάπτυξης

ε) επέκταση της συνεργασίας τους στον πολιτιστικό τομέα, στον τομέα των επικοινωνιών και της πληροφόρησης για τη βελτίωση της αμοιβαίας κατανόησης και την ενίσχυση των υφισταμένων σχέσεων μεταξύ τους.

ζ) Στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων της, η Κοινότητα θα ασκεί εμπορικές δραστηριότητες σύμφωνα με την ιδρυτική συμφωνία του ΠΟΕ και η Δημοκρατία της Υεμένης, από την πλευρά της, θα ασκεί εμπορικές δραστηριότητες αναλόγως.

η) Σύμφωνα με τις διατάξεις της γενικής συμφωνίας δασμών και εμπορίου (GATT 1994), τα δύο μέρη θα παρέχουν στις εισαγωγές και εξαγωγές αμοιβαία μεταχείριση του μάλλον ευνοουμένου κράτους. Αυτές οι διατάξεις δεν θα εφαρμόζονται στις προτιμήσεις που παρέχει κάθε μέρος στο πλαίσιο τελωνειακής ένωσης, ζώνης ελευθέρων συναλλαγών ή ζώνης προτιμησιακής μεταχείρισης.

θ) Ο στόχος για τη συνεργασία στον εν λόγω τομέα θα είναι η ανάπτυξη και η διαφοροποίηση των εμπορικών σχέσεων ΕΚ-Υεμένης και η βελτίωση της πρόσβασης στην αγορά σύμφωνα με την αντίστοιχη οικονομική κατάσταση. Πιο συγκεκριμένα, θα τεθούν διατάξεις στους ακόλουθους τομείς:

1.τα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να αναπτύξουν και να διαφοροποιήσουν τις αμοιβαίες εμπορικές τους συναλλαγές και να βελτιώσουν την πρόσβαση στην αγορά, κατά τρόπο που να συμβιβάζεται με την αντίστοιχη οικονομική κατάσταση και το επίπεδο ανάπτυξης,

2.τα μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να βελτιώσουν τους όρους πρόσβασης των προϊόντων τους στις αγορές του άλλου μέρους. Στο πλαίσιο αυτό, παρέχουν αμοιβαία μεταχείριση του πλέον ευνοημένου κράτους για τις εισαγωγές και εξαγωγές και συμφωνούν να εξετάσουν τρόπους και μέσα κατάργησης των εμποδίων στις συναλλαγές, ιδίως αυτών που δεν έχουν

δασμολογικό χαρακτήρα, αφού λάβουν υπόψη τις εργασίες που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί στον τομέα αυτό από διεθνείς φορείς,

3. τα μέρη συμφωνούν να προωθήσουν την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με αμοιβαίως επωφελείς δυνατότητες αγοράς,

- στο πλαίσιο των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, τα μέρη συμφωνούν να βελτιώσουν την τελωνειακή συνεργασία μεταξύ των αντίστοιχων αρχών, ιδίως όσον αφορά τη δυνατότητα επαγγελματικής κατάρτισης, την απλοποίηση και εναρμόνιση των δασμολογικών διαδικασιών, και την παροχή βοήθειας για την καταπολέμηση της απάτης στον τελωνειακό τομέα,

4. τα μέρη αναλαμβάνουν επίσης την υποχρέωση να εξετάσουν, σύμφωνα με τη νομοθεσία τους, το θέμα της απαλλαγής από τους δασμούς, φόρους και άλλες επιβαρύνσεις, εμπορευμάτων που έχουν εισαχθεί προσωρινά στο έδαφός τους για περαιτέρω επανεξαγωγή χωρίς να έχουν υποστεί μεταποιήσεις ή για εμπορεύματα που επανεισάγονται στο έδαφός τους μετά από μεταποίηση στο άλλο μέρος, οσάκις αυτή η μεταποίηση δεν θεωρείται επαρκής για να θεωρηθεί ότι τα εν λόγω εμπορεύματα κατάγονται από το έδαφος αυτού του μέρους,

5. στο πλαίσιο των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων τους, τα μέρη προβαίνουν σε διαβουλεύσεις σχετικά με το εμπόριο ή τις διαφορές στον εμπορικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας και των δημοσίων προμηθειών, για κάθε διαφορά που μπορεί να προκύψει. Διεξάγουν επίσης διαβουλεύσεις, με πνεύμα εποικοδομητικής συνεργασίας, για δασμολογικά και μη δασμολογικά μέτρα, για τους τομείς υπηρεσιών, υγείας, ασφάλειας ή περιβάλλοντος και για τις τεχνικές προδιαγραφές,

6. στο βαθμό που το επιτρέπουν οι αρμοδιότητές τους, οι κανονισμοί και οι πολιτικές τους, τα μέρη αποσκοπούν στη βελτίωση της ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες,

7.η κυβέρνηση της Υεμένης λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη βελτίωση των συνθηκών για κατάλληλη και αποτελεσματική προστασία και ενίσχυση των δικαιωμάτων πνευματικής, βιομηχανικής και εμπορικής ιδιοκτησίας,

8.για το σκοπό αυτό η κυβέρνηση της Υεμένης προσχωρεί, το συντομότερο δυνατόν, στις σχετικές διεθνείς συμβάσεις για την πνευματική, βιομηχανική και εμπορική συνεργασία στις οποίες δεν συμμετέχει ακόμη, συμπεριλαμβανομένης, μεταξύ άλλων, της σύμβασης των Παρισίων για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, της σύμβασης της Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων και της συμφωνίας για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας που σχετίζονται με εμπορικά θέματα (TRIPS),

9.όσον αφορά τις διεθνείς υπηρεσίες θαλασσίων μεταφορών, η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων της, και η Δημοκρατία της Υεμένης, επιδιώκουν να εξασφαλίσουν αποτελεσματική εφαρμογή των αρχών απεριόριστης πρόσβασης στα φορτία σε εμπορικό επίπεδο και χωρίς διακρίσεις,

10. για να μπορέσει η Δημοκρατία της Υεμένης να εκπληρώσει τις προαναφερθείσες υποχρεώσεις, προβλέπεται παροχή τεχνικής βοήθειας.

Η Κοινότητα αναγνωρίζει την ανάγκη της Υεμένης για αναπτυξιακή βοήθεια και παραδέχεται ότι χωρίς συνεχή, ταχεία και ορθολογική μείωση της φτώχειας και της δημογραφικής αύξησης στη Δημοκρατία της Υεμένης, θα αυξηθεί ο κίνδυνος να προκύψουν προβλήματα και συγκρούσεις που θα υπονομεύσουν την οικονομική πρόοδο της χώρας, καθώς και την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη του πληθυσμού (ιδίως στα ασθενέστερα στρώματα).

Η Κοινότητα αναγνωρίζει επίσης ότι υπάρχουν δυνατότητες να αυξηθούν τόσο το μέγεθος όσο και οι επιπτώσεις της συμβολής στις αναπτυξιακές προσπάθειες της Δημοκρατίας της Υεμένης, ιδίως στους στρατηγικούς τομείς του μετριασμού της φτώχειας μέσω της στοιχειώδους εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας, των υδάτινων πόρων, της αγροτικής ανάπτυξης και της υγείας, ιδίως υπό μορφή στοιχειώδους υγειονομικής περίθαλψης, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης του οικογενειακού προγραμματισμού και των ενεργειών στο δημογραφικό τομέα. Οι οικείες δραστηριότητες θα πρέπει, εφόσον παρίσταται ανάγκη, να προωθούν τις ίσες ευκαιρίες των δύο φύλων, με έμφαση στα

κορίτσια και στις γυναίκες. Από αυτή την άποψη, η Επιτροπή επιθυμεί να αναπτύξει συνεργασία με τοπικές ΜΚΟ.

Υπό το φως των παραπάνω και σύμφωνα με τον κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΟΚ) αριθ. 443/92 του Συμβουλίου, της 25ης Φεβρουαρίου 1992, περί χρηματοδοτικής και τεχνικής βοήθειας καθώς και οικονομικής συνεργασίας με τις αναπτυσσόμενες χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας, θα συνεχισθεί η ανάπτυξη συνεργασίας, βάσει σαφούς στρατηγικής και διαλόγου, που θα επιδιώκει τον αμοιβαίο καθορισμό προτεραιοτήτων, με στόχο την αποτελεσματικότητα και τη βιωσιμότητα. Τα μέρη, εντός των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων τους και στο πλαίσιο των αντιστοίχων διαδικασιών και μέσων, παρέχουν κεφάλαια για τη διευκόλυνση της επίτευξης των στόχων που θέτει η συμφωνία. Στο πλαίσιο του χρηματοδοτικού προγραμματισμού των ενεργειών συνεργασίας, η Κοινότητα θα λάβει υπόψη της την ανάγκη εξασφάλισης κατάλληλης ισορροπίας ως προς την γεωγραφική κατανομή των υποχρεώσεων που θα αναλάβει. Τα μέρη θα εξασφαλίσουν ότι οι ενέργειες που αναλαμβάνονται στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας είναι σύμφωνες με τις αναπτυξιακές στρατηγικές που συμφωνούνται σε συνεννόηση με τους φορείς του Bretton Woods.

Και τα δύο μέρη αναλαμβάνουν, σύμφωνα με τις αντίστοιχες πολιτικές και στόχους και εντός των ορίων των διαθέσιμων πόρων τους, να προωθήσουν την αμοιβαίως επωφελή οικονομική συνεργασία και να συναποφασίσουν προς αμοιβαίο όφελος, εντός των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων, τους τομείς και τις προτεραιότητες για τα προγράμματα οικονομικής συνεργασίας και τις δραστηριότητες στο πλαίσιο σαφώς καθορισμένης στρατηγικής συνεργασίας. Επιπλέον, για να ενισχυθούν οι οικονομικοί δεσμοί μεταξύ της Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Υεμένης, θα καθιερωθεί τακτικός οικονομικός διάλογος για όλους τους τομείς της μακροοικονομικής πολιτικής και θα συμπεριλαμβάνει, εντός των ορίων των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων, τη δημοσιονομική πολιτική, το ισοζύγιο πληρωμών και τη νομισματική πολιτική. Σκοπός του διαλόγου είναι η στενότερη συνεργασία μεταξύ των αρχών που είναι υπεύθυνες για την εφαρμογή των οικονομικών πολιτικών στους τομείς αρμοδιοτήτων τους. Η

συνεργασία σε αυτούς τους τομείς θα περιλαμβάνει τους ακόλουθους γενικούς τομείς δράσεως²⁸:

α) ανάπτυξη δημιουργικού ανταγωνισμού και βιώσιμου οικονομικού περιβάλλοντος στη Δημοκρατία της Υεμένης με τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην κοινοτική τεχνογνωσία και τεχνολογία, μεταξύ άλλων, στους τομείς προτύπων, ποιοτικού ελέγχου και τηλεπικοινωνιών

β) διευκόλυνση των επαφών μεταξύ των επιχειρήσεων, της ανταλλαγής πληροφοριών και άλλων μέτρων που αποσκοπούν στην προώθηση και την προστασία των εμπορικών ανταλλαγών, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης των εξαγωγών της Υεμένης

γ) Δημιουργία περιβάλλοντος ευνοϊκού για την ανάπτυξη των ΜΜΕ της Υεμένης και διευκόλυνση της ανταλλαγής πληροφοριών για τις επιχειρήσεις και την πολιτική στον τομέα των ΜΜΕ, ιδίως όσον αφορά τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος και την ενθάρρυνση στενότερων επαφών όχι μόνο μεταξύ ΜΜΕ, με σκοπό την προώθηση του εμπορίου και των δυνατοτήτων βιομηχανικής συνεργασίας, αλλά και μεταξύ των αρμοδίων κοινοτικών αρχών και των αντιστοίχων αρχών της Υεμένης που είναι υπεύθυνες για την εκτέλεση της μακροοικονομικής προσαρμογής

δ) διεξαγωγή διαλόγου για την οικονομική συνεργασία μεταξύ της Δημοκρατίας της Υεμένης και της Κοινότητας, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής πληροφοριών για την μακροοικονομική κατάσταση και τις προοπτικές, καθώς και για τις αναπτυξιακές στρατηγικές

ε) βελτίωση της γνώσης του αντίστοιχου οικονομικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος, ως βάση για αποτελεσματική συνεργασία

στ) βελτίωση, εντός των ορίων των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων τους, της συνεργασίας για θέματα προτύπων και ρυθμιστικά θέματα μεταξύ των αντιστοίχων αρχών, ιδίως όσον αφορά την επαγγελματική κατάρτιση, την απλοποίηση και την εναρμόνιση των προτύπων

---

²⁸ The “new” EU trade policy and the future of Africa’s trade with Europe, European Research Office, December 2006

ζ) ενίσχυση της κατάρτισης σε θέματα μάνατζμεντ στη Δημοκρατία της Υεμένης με σκοπό τη διαμόρφωση επιχειρηματιών ικανών να συνεργαστούν αποτελεσματικά με το ευρωπαϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον

η) προώθηση του διαλόγου μεταξύ της Δημοκρατίας της Υεμένης και της Κοινότητας στον τομέα της ενεργειακής πολιτικής, της μεταφοράς τεχνολογίας και της τεχνολογικής συνεργασίας

θ) στήριξη των προσπαθειών της Υεμένης για τον εκσυγχρονισμό και την αναδιάρθρωση της βιομηχανίας με ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της βιομηχανικής παραγωγής και τη βελτίωση του σχετικού νομικού και διοικητικού πλαισίου

ι) προώθηση της συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στα προγράμματα συνεργασίας για να ενισχυθεί η βιομηχανική και οικονομική συνεργασία μεταξύ των μερών. Για το σκοπό αυτό, τα μέρη λαμβάνουν μέτρα:

- για την ενθάρρυνση του ιδιωτικού τομέα να αναπτύξει επιχειρηματική συνεργασία και συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα σε δραστηριότητες της συμφωνίας,

κ) εντός των ορίων των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων τους, περαιτέρω συνεργασία όσον αφορά τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, την ανταλλαγή πληροφοριών για τους δημοσιονομικούς κανονισμούς, τις πρακτικές και τα προγράμματα κατάρτισης, και προώθηση των μεταρρυθμίσεων των τραπεζικών και χρηματοπιστωτικών συστημάτων, καθώς και ελευθέρωσης των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

λ) συνεργασία στον τομέα των μεταφορικών μέσων και της διαχείρισής τους, συμπεριλαμβανομένης της πολιτικής αεροπορίας και των λιμένων, και προώθηση της χρησιμοποίησης κοινοτικών προτύπων

μ) αναγνώριση της σπουδαιότητας της συνεργασίας σχετικά με την κοινωνία της πληροφορίας και των τεχνολογιών πληροφόρησης και επικοινωνίας που συμβάλλουν στην επιτάχυνση της οικονομικής ανάπτυξης και του εμπορίου. Πρόβλεψη διαλόγου και ενδεχομένως βοήθειας για τη ρύθμιση και την τυποποίηση των τηλεπικοινωνιών καθώς και την ανάπτυξη προγραμμάτων, ιδίως όσον αφορά την εφαρμογή της τηλεματικής σε τομείς προτεραιότητας

(εκπαίδευση, υγεία, περιβάλλον, μεταφορές, εμπόριο ηλεκτρονικών προϊόντων).

Εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων τους, τα μέρη ενθαρρύνουν την αύξηση των επενδύσεων που αποφέρουν αμοιβαία οφέλη, με τη δημιουργία ευνοϊκότερου κλίματος για τις ιδιωτικές επενδύσεις μέσω της βελτίωσης των συνθηκών για τη μεταφορά κεφαλαίου και με την στήριξη, ενδεχομένως, της σύναψης συμβάσεων για την προώθηση και την προστασία των επενδύσεων μεταξύ των κρατών μελών, της Κοινότητας και της Δημοκρατίας της Υεμένης, με βάση τις αρχές της αποφυγής διακρίσεων και της αμοιβαιότητας. Τα μέρη αναλαμβάνουν, με πνεύμα κατανόησης, να συνεργασθούν για τον εκσυγχρονισμό και την αναδιάρθρωση της γεωργίας και της αλιείας. Η εν λόγω συνεργασία θα αποσκοπεί ειδικότερα:

- στην παροχή βοήθειας στη Δημοκρατία της Υεμένης για την ανάπτυξη και την εφαρμογή εθνικής στρατηγικής επισιτιστικής ασφάλειας,
- στην ανάπτυξη σταθερών αγορών,
- στην ολοκληρωμένη αγροτική ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της βελτίωσης των βασικών υπηρεσιών και στην ανάπτυξη των συναφών οικονομικών δραστηριοτήτων,
- στην ανάπτυξη και βελτίωση των ιδιωτικών κυκλωμάτων διάθεσης, των τεχνικών συσκευασίας και αποθήκευσης, και της εμπορίας,
- στη στήριξη της ιδιωτικοποίησης και της ανάπτυξης του ιδιωτικού τομέα,
- στη διατήρηση και την ορθολογική διαχείριση των αποθεμάτων αλιείας,
- στην προώθηση της διαφοροποίησης της παραγωγής και στη μείωση της επισιτιστικής εξάρτησης,
- στην προώθηση ενός περιβαλλοντικός υγιούς γεωργικού και αλιευτικού τομέα,
- στον εκσυγχρονισμό της υποδομής στις αγροτικές περιοχές και στην αγροτική ανάπτυξη,

- στην προώθηση της συνεργασίας στον τομέα της υγείας, σε κτηνιατρικά και ζώο-φυτοϋγειονομικά θέματα, με σκοπό την κατάργηση των εμποδίων στις συναλλαγές, σύμφωνα με τη νομοθεσία των μερών της συμφωνίας,
- τεχνική βοήθεια και κατάρτιση.

Η συνεργασία μπορεί να λάβει τη μορφή μεταφοράς τεχνογνωσίας, προώθησης της γεωργικής έρευνας, δημιουργίας κοινών επιχειρήσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Τα μέρη αναγνωρίζουν ότι υπάρχει στενή σχέση μεταξύ της φτώχειας και της υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Συνεπώς, κύριος στόχος της συνεργασίας στον τομέα του περιβάλλοντος μεταξύ των μερών -εντός των ορίων των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων τους- θα είναι η ενίσχυση των προοπτικών βιώσιμης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, με πρώτη προτεραιότητα την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένου του θαλασσίου, και τη μείωση της υποβάθμισης του περιβάλλοντος, ιδίως της απερήμωσης. Η συνεργασία θα επιτευχθεί με τους ακόλουθους τρόπους:

- δημιουργία κατάλληλης δομής στο διοικητικό και ρυθμιστικό τομέα και στον τομέα της πληροφόρησης για την ορθολογική διαχείριση του περιβάλλοντος,
- συνεργασία για την ανάπτυξη βιώσιμων και μη ρυπαινόντων ενεργειακών πόρων, καθώς και εξεύρεση λύσεων για τα προβλήματα των αστικών κέντρων και τη βιομηχανική ρύπανση,
- ενθάρρυνση της περιφερειακής συνεργασίας και συντονισμού,
- ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειρογνωμοσύνης, ιδίως στο πλαίσιο της μεταφοράς κατάλληλης περιβαλλοντικής τεχνολογίας,
- προγράμματα κατάρτισης και παροχής συμβουλών και ανάπτυξη δικτύων.

Εντός των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων οι προτεραιότητες για τη συνεργασία είναι:

- η εντατικοποίηση των προγραμμάτων κατάρτισης σε θέματα ξενοδοχειακής διαχείρισης και άλλα συναφή θέματα,
- προσέλκυση τοπικών και ξένων επενδύσεων στον τουριστικό τομέα,
- τουριστικό μάρκετινγκ και συνεργασία στον επιχειρηματικό τομέα,

- ανταλλαγή των αποτελεσματικότερων πρακτικών βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

Η οικονομική και η λοιπή συνεργασία μεταξύ των μερών μπορεί να επεκταθεί και σε δραστηριότητες με βάση συμφωνίες συνεργασίας ή συμφωνίες ενσωμάτωσης με άλλες χώρες της ίδιας περιοχής, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω δραστηριότητες συμβιβάζονται με αυτές τις συμφωνίες. Τα δύο μέρη θα ενθαρρύνουν τις ενέργειες και θα παράσχουν τεχνική στήριξη στις δραστηριότητες που αποσκοπούν στην ανάπτυξη συνεργασίας μεταξύ της Δημοκρατίας της Υεμένης και των γειτονικών της χωρών. Σε αυτό το πλαίσιο, θα προβλεφθεί συντονισμός με τα αποκεντρωμένα προγράμματα συνεργασίας της Κοινότητας με τις μεσογειακές χώρες και τις χώρες του Συμβουλίου Συνεργασίας των χωρών του Κόλπου. Τα μέρη θα προσπαθήσουν να προωθήσουν τη συνεργασία για την επιστημονική και τεχνολογική ανάπτυξη. Η συνεργασία θα λάβει τη μορφή:

- ανταλλαγής επιστημονικών και τεχνολογικών πληροφοριών,
- ανταλλαγών επιστημόνων και ανάπτυξης διαθεσμικών σχέσεων στον εν λόγω τομέα,
- εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων,
- βελτίωσης των ερευνητικών δυνατοτήτων της Υεμένης,
- πρόσβασης στα περιφερειακά δίκτυα επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας.

Τα μέρη θα καθορίσουν από κοινού τους τομείς αμοιβαίου ενδιαφέροντος. Σε γενικές γραμμές θα αποδοθεί προτεραιότητα στα προγράμματα συνεργασίας περιφερειακής σπουδαιότητας, όπως προγράμματα που αφορούν το περιβάλλον, τη διαχείριση του εδάφους, τους υδάτινους πόρους και την υγεία. Συνεργασία για την καταπολέμηση των ναρκωτικών και τον έλεγχο των προδρόμων χημικών ουσιών και της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Σύμφωνα με τις αντίστοιχες αρμοδιότητες και νομοθεσίες τους, τα μέρη συμφωνούν:

- να εξετάσουν τη λήψη ειδικών μέτρων κατά της παράνομης καλλιέργειας, παραγωγής και εμπορίας ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών, καθώς και την πρόληψη και μείωση της χρήσεως ναρκωτικών,
- να συνεργάζονται για την πρόληψη της εκπομπής των προδρόμων χημικών ουσιών,
- να καταβάλουν όλες τις δυνατές προσπάθειες για την πρόληψη της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες.

Η συνεργασία στον τομέα της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες μεταξύ των μερών, εντός των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων, θα αποσκοπεί στον καθορισμό καταλλήλων προτύπων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης προσόδων από παράνομες δραστηριότητες, ισοδύναμα με αυτά που έχουν θεσπίσει η Κοινότητα και οι διεθνείς οργανισμοί και ειδικότερα η Financial Action Task Force (FATF). Τα μέρη παραδέχονται τη σημασία της κοινωνικής ανάπτυξης που θα πρέπει να συμβαδίζει με την οικονομική. Θα αποδώσουν ιδιαίτερη προτεραιότητα στο σεβασμό των βασικών κοινωνικών δικαιωμάτων. Εντός των ορίων των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων, η συνεργασία μπορεί να καλύπτει οποιοδήποτε τομέα ενδιαφέρει τα μέρη. Λαμβανομένων υπόψη των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων και νομοθεσιών, τα μέρη θα αποδώσουν προτεραιότητα²⁹:

- στην προώθηση της de facto ισότητας των γυναικών στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και στην ισόρροπη συμμετοχή των γυναικών και των ανδρών στη διαδικασία λήψεως αποφάσεων, ιδίως μέσω της εκπαίδευσης και των μέσων μαζικής ενημέρωσης,
- στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας και στην κοινωνική προστασία μητέρας και παιδιού,
- στη βελτίωση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας,
- στη βελτίωση της κάλυψης των αναγκών υγείας.

Τα μέρη συμφωνούν ότι η ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού αποτελεί αναπόσπαστο μέρος τόσο της οικονομικής όσο και της κοινωνικής

---

²⁹ Developing countries: Commission unveils system of trade preferences for next ten years-simple, transparent and objective, Brussels, 7 July 2004

ανάπτυξης. Θα εξετάσουν τους τρόπους βελτίωσης της εν γένει παιδείας και της επαγγελματικής κατάρτισης. Για το σκοπό αυτό, η πρόσβαση των γυναικών στην εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών κύκλων μαθημάτων, της δευτεροβάθμιας και επαγγελματικής εκπαίδευσης θα τύχουν ιδιαίτερης προσοχής. Για να αναπτυχθεί το επίπεδο επαγγελματικών προσόντων του ανωτέρου προσωπικού στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, τα μέρη θα εντείνουν τη συνεργασία τους σε θέματα εν γένει παιδείας και επαγγελματικής εκπαίδευσης και θα ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ πανεπιστημίων και εταιρειών. Τα μέρη, εντός των ορίων των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων πολιτικών και αμοιβαίων συμφερόντων, θα καθιερώσουν συνεργασία στον τομέα της πληροφόρησης, των πολιτιστικών θεμάτων της πολιτιστικής κληρονομιάς και της επικοινωνίας, τόσο για την επίτευξη καλύτερης αμοιβαίας κατανόησης όσο και για την ενίσχυση των πολιτιστικών δεσμών μεταξύ τους, με διάφορους τρόπους, συμπεριλαμβανομένων των μελετών και της τεχνικής βοήθειας για την προστασία του πολιτιστικού πλούτου. Εντός των ορίων των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων, η συνεργασία μπορεί να περιλαμβάνει:

- προγράμματα αμοιβαίας πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένου του τύπου και των οπτικοακουστικών μέσων,
- διατήρηση και αναστήλωση μνημείων και κτηρίων με αρχιτεκτονικό ενδιαφέρον,
- εκπαίδευση και κατάρτιση,
- πολιτιστικά γεγονότα.

Θα συσταθεί μεικτή επιτροπή συνεργασίας σε επίσημο επίπεδο, η οποία θα επιβλέπει τη γενική εκτέλεση της παρούσας συμφωνίας.

Η επιτροπή θα συνέρχεται εναλλάξ στην Κοινότητα και στη Δημοκρατία της Υεμένης, κανονικά σε ετήσια βάση. Ο ρόλος της θα είναι³⁰:

- α) να εξασφαλίζει την ορθή λειτουργία της συμφωνίας,
- β) να θέτει προτεραιότητες σχετικά με τους σκοπούς της συμφωνίας,

---

³⁰ Making globalization work for everyone, The European Union and world trade, European Commission, December 2002

γ) να προβαίνει σε κατάλληλες συστάσεις για την προώθηση των στόχων της συμφωνίας.

Τα δύο μέρη τονίζουν την επιθυμία τους να καθιερωθούν τακτικές επαφές μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Κοινοβουλίου της Υεμένης. Τα μέρη μπορούν, δι' αμοιβαίας συμφωνίας και εντός των ορίων των αντιστοίχων αρμοδιοτήτων τους, να επεκτείνουν την παρούσα συμφωνία για να διευρύνουν τη συνεργασία, να τη βελτιώσουν και να την επαυξήσουν μέσω μελλοντικών συμφωνιών για ειδικούς τομείς ή δραστηριότητες.

Εντός του πλαισίου της παρούσας συμφωνίας, και τα δύο μέρη δύνανται να διατυπώσουν συστάσεις για τη διεύρυνση της συνεργασίας, λαμβάνοντας υπόψη την πείρα από την εφαρμογή της.

Με την επιφύλαξη των σχετικών διατάξεων των συνθηκών για την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ούτε η παρούσα συμφωνία ούτε οποιαδήποτε ενέργεια που λαμβάνεται στο πλαίσιο της θίγουν το δικαίωμα των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης να ασκούν διμερείς δραστηριότητες με τη Δημοκρατία της Υεμένης στο πλαίσιο της οικονομικής συνεργασίας ή να συνάπτουν, ενδεχομένως, νέες συμφωνίες οικονομικής συνεργασίας με τη Δημοκρατία της Υεμένης. Σύμφωνα με τις διατάξεις της παραπάνω παραγράφου, οι διατάξεις της παρούσας συμφωνίας αντικαθιστούν τις διατάξεις των συμφωνιών που έχουν συναφθεί μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Δημοκρατίας της Υεμένης, εφόσον οι διατάξεις αυτές δεν συμβιβάζονται ή είναι πανομοιότυπες με τις διατάξεις της παρούσας συμφωνίας. Εφόσον ένα συμβαλλόμενο μέρος θεωρεί ότι το άλλο συμβαλλόμενο μέρος έχει αθετήσει κάποια από τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από την παρούσα συμφωνία, μπορεί να λάβει τα κατάλληλα μέτρα. Προηγουμένως, πλην ειδικών περιπτώσεων επείγουσας ανάγκης, παρέχει στο άλλο μέρος όλες τις σχετικές πληροφορίες που θεωρεί αναγκαίες για τη λεπτομερή εξέταση της κατάστασης, με στόχο την εξεύρεση λύσεως αμοιβαίως αποδεκτής. Κατά την επιλογή μέτρων, αποδίδεται προτεραιότητα σε αυτά που θίγουν λιγότερο τη λειτουργία της παρούσας συμφωνίας. Τα μέτρα γνωστοποιούνται αμέσως στη μεικτή επιτροπή και αποτελούν αντικείμενο διαβουλεύσεων στο πλαίσιο αυτής, κατόπιν αιτήσεως του άλλου συμβαλλόμενου μέρους.

Συνθήκες εργασίας των εμπειρογνομόνων της ΕΚ στη Δημοκρατία της Υεμένης στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων συνεργασίας που χρηματοδοτούνται από πόρους της ΕΚ. Για τη διευκόλυνση της συνεργασίας στο πλαίσιο της συμφωνίας, η κυβέρνηση της Υεμένης θα παρέχει στους υπαλλήλους της ΕΚ και τους εμπειρογνώμονες που συμμετέχουν στη συνεργασία τις εγγυήσεις, διευκολύνσεις και τα συνήθη νομικά προνόμια που προβλέπονται από τα διεθνώς ισχύοντα, τα οποία είναι απαραίτητα για την εκπλήρωση των καθηκόντων τους. Οι προμήθειες και τα εμπορεύματα που εισάγονται στη Δημοκρατία της Υεμένης στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων συνεργασίας θα πρέπει επίσης να απαλλάσσονται από κάθε είδους φόρους, εισφορές ή άλλες επιβαρύνσεις.

Η παρούσα συμφωνία εφαρμόζεται αφενός στα εδάφη όπου εφαρμόζεται η συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, υπό τους όρους που θεσπίζει η εν λόγω συνθήκη και, αφετέρου, στο έδαφος της Δημοκρατίας της Υεμένης. Η παρούσα συμφωνία αρχίζει να ισχύει την πρώτη ημέρα του μήνα που ακολουθεί την ημερομηνία κατά την οποία τα μέρη γνωστοποιούν αμοιβαία την ολοκλήρωση των διαδικασιών που είναι απαραίτητες για το σκοπό αυτό. Η παρούσα συμφωνία συνάπτεται για απεριόριστο διάστημα, εκτός αν ένα από τα μέρη την καταγγείλει. Η παρούσα συμφωνία συντάσσεται σε δύο αντίτυπα στην αγγλική, γαλλική, γερμανική, δανική, ελληνική, ισπανική, ιταλική, ολλανδική, πορτογαλική, σουηδική και φινλανδική γλώσσα και στην αραβική γλώσσα, και όλα τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά. Τα μέρη συμφωνούν ότι, για την ερμηνεία και την πρακτική εφαρμογή της παρούσας συμφωνίας, ως «ειδικές περιπτώσεις επείγουσας ανάγκης» κατά το άρθρο 18 της συμφωνίας, νοούνται οι περιπτώσεις ουσιώδους παραβίασης της συμφωνίας εκ μέρους ενός από τα δύο μέρη. Η ουσιώδης παραβίαση της συμφωνίας συνίσταται:

- στην καταγγελία της συμφωνίας κατά τρόπο ασυμβίβαστο προς τους γενικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου,
- στην παραβίαση των βασικών στοιχείων της συμφωνίας, που αναφέρονται στο άρθρο 1.

β) Τα μέρη συμφωνούν ότι «τα κατάλληλα μέτρα» που αναφέρονται στο άρθρο 18 αποτελούν μέτρα τα οποία λαμβάνονται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο. Εάν ένα από τα μέρη λαμβάνει κάποιο μέτρο σε ειδική περίπτωση έκτακτης ανάγκης, κατ' εφαρμογή του άρθρου 18, το άλλο μέρος δύναται να προσφύγει σε διαδικασία διακανονισμού των διαφορών.

Τα μέρη συμφωνούν ότι, στο πλαίσιο της παρούσας συμφωνίας, η πνευματική, βιομηχανική και πνευματική ιδιοκτησία περιλαμβάνει, ιδίως, την προστασία των δικαιωμάτων δημιουργού και των συγγενών δικαιωμάτων, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα βιομηχανικά σχέδια, τα εμπορικά σήματα και σήματα υπηρεσιών, το λογισμικό ηλεκτρονικών υπολογιστών, τα βιομηχανικά και εμπορικά σήματα, το σχεδιασμό της διάταξης (τοπογραφία) ολοκληρωμένων κυκλωμάτων, τις γεωγραφικές ενδείξεις, καθώς και την προστασία κατά του αθέμιτου ανταγωνισμού και την προστασία των μη κοινοποιηθεισών πληροφοριών σχετικά με τη τεχνολογία. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα υπενθυμίζει τη σημασία που αποδίδουν τα κράτη μέλη της στην καθιέρωση αποτελεσματικής συνεργασίας με τις τρίτες χώρες για τη διευκόλυνση του επαναπατρισμού των υπηκόων των τελευταίων, οι οποίοι δεν διατελούν νομίμως στην επικράτεια ενός κράτους μέλους. Η Δημοκρατία της Υεμένης δεσμεύεται να οριστικοποιήσει τις συμφωνίες επαναπατρισμού των υπηκόων της με τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θα το ζητήσουν.

2.6 ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ Ε.Ε ΚΑΙ ΙΡΑΝ

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχει και πολιτικούς και οικονομικούς λόγους για ν' αναπτύξει πιο στενούς δεσμούς με το Ιράν. Λαμβάνοντας υπόψη τη στρατηγική γεωγραφική θέση του Ιράν και τις μεγάλες ποσότητες του φυσικού αερίου και του πετρελαίου, θα μπορούσε να διαδραματίσει έναν βασικό ρόλο στο μέλλον της περιοχής του Περσικού Κόλπου. Η Επιτροπή θεωρεί ότι ένας μεγαλύτερος βαθμός εκδημοκρατισμού και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα θα βοηθούσε να επιφέρει τη μεγαλύτερες σταθερότητα και την ειρήνη στην περιοχή. Εντούτοις, η συνεργασία οποιουδήποτε είδους

εξαρτάται από τις μεταρρυθμίσεις που εξετάζονται πρώτα, για παράδειγμα στο πολιτικό μέτωπο όπου³¹:

1. Στο θέμα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πρέπει να γίνει ένας κανονικός διάλογος μεταξύ της ΕΕ και του Ιράν, το Ιράν χρησιμοποιεί ακόμα στις φυλακές του τα βασανιστήρια ενώ δεν υποστηρίζει τα δικαιώματα των γυναικών ή των μειονοτήτων ή την ελευθερία του Τύπου.
2. Το Ιράν υποστηρίζει τρομοκρατικές ομάδες. Το Ιράν που κατηγορείται για την υποστήριξη ορισμένων εξτρεμιστικών ομάδων όπως το παλαιστινιακό Hamas και το ισλαμικό τζιχάντ και το λιβανέζικο Hizbollah.
3. Η ΕΕ προσπαθεί να καθιερώσει μια πιο κατευναστική εξωτερική πολιτική - στο Πρόεδρο Khatami έχουν αναφερθεί ήδη τα ζητήματα ασφάλειας, το πυρηνικό πρόγραμμα του Ιράν είναι μια πηγή ανησυχίας για την ΕΕ ένα πρώτο βήμα λήφθηκε το Δεκεμβρίου 2003 όταν υπέγραψε το Ιράν το πρόσθετο πρωτόκολλο στη συνθήκη μη διάδοσης πυρηνικών όπλων του 1986.

Ομοίως, στο οικονομικό μέτωπο, το Ιράν πρέπει να ακολουθήσει μια πολιτική της οικονομικής φιλελευθεροποίησης ως ουσιαστική προϋπόθεση σε οποιαδήποτε αύξηση της εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και του Ιράν.

Η Επιτροπή θεωρεί ότι, υπό τον όρο ότι η διαδικασία μεταρρύθμισης συνεχίζεται, θα ήταν προς το αμοιβαίο συμφέρον της ΕΕ και του Ιράν να αναπτυχθούν οι πιο στενοί δεσμοί. Αυτοί θα επιδιώκονταν όχι μόνο στην πολιτική και οικονομική σφαίρα αλλά και σε θέματα του περιβάλλοντος, καταπολεμώντας τα ναρκωτικά και τη μετανάστευση. Η Επιτροπή επομένως συστήνει ότι το Συμβούλιο ενθαρρύνει την πολιτική και οικονομική μεταρρύθμιση μέσω³²:

---

³¹ Μούσης, Ν., (2004), Ευρωπαϊκή Ένωση. δίκαιο – Οικονομία – Πολιτική (8^η αναθεωρημένη έκδοση), Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.

³² Communication from the Commission to the Council and the European Parliament of 9 June 2004: "the European Union and Iran, a framework for engagement" [COM(2004) 417 final - Not published in the Official Journal

1. συχνότερων επίσημων και ανεπίσημων διμερών επαφών
2. μεγαλύτερη συνεργασία στους τομείς αμοιβαίων ενδιαφέροντος και ανησυχίας (όπως τα φάρμακα, το κράτος δικαίου, οι πρόσφυγες)
3. προώθηση του διαλόγου στα ανθρώπινα δικαιώματα
4. ενισχύοντας τον κοινό διάλογο εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας (resc) με να επιταχύνει τις διαπραγματεύσεις για την περιφερειακή ασφάλεια, όπλα μαζικής καταστροφής και πυρηνικού πολλαπλασιασμού
5. επιδιώκων τους κατάλληλους τρόπους τις επαφές μεταξύ των ατόμων.

Η Επιτροπή συστήνει τις διμερείς οικονομικές σχέσεις με τη διαπραγμάτευση εμπορίου και συμφωνία συνεργασίας και τη διατήρηση των δραστηριοτήτων των ομάδων εργασίας επιτροπή-Ιράν για την ενέργεια, το εμπόριο και τις επενδύσεις. Υπόβαθρο στις σχέσεις της ΕΕ με το Ιράν. Αυτή τη στιγμή η ΕΕ δεν έχει οποιεσδήποτε συμβατικές σχέσεις με το Ιράν, αλλά τα πρώτα μέτρα προς τη συνεργασία λήφθηκαν σε μια συμφωνία με το Shah που υπογράφηκε το 1977 πριν από την ισλαμική επανάσταση. Ο διάλογος σε μια συγκεκριμένη περιοχή άρχισε το 1995, διευρύνθηκε το 1998 - μετά από την εκλογή του Προέδρου Khatami το προηγούμενο έτος - και ακολουθείται τώρα στις εξαμηνιαίες συνεδριάσεις που πραγματοποιήθηκαν.

Αυτό επιτρέπει στις απόψεις για να λυθούν παγκόσμια ζητήματα όπως η τρομοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, τα περιφερειακά ζητήματα: Ιράκ, ο Περσικός Κόλπος, διαδικασία ειρήνης της κεντρικής Ασίας, η Μέση Ανατολή - τομείς της συνεργασίας: φάρμακα, πρόσφυγες, ενέργεια, εμπόριο και επένδυση. Τον Οκτώβριο του 1998, με την ελπίδα της έναρξης των στενότερων σχέσεων, το Συμβούλιο ζήτησε από την Επιτροπή ν' αναπτύξει επαφή με το Ιράν με σκοπό να ερευνήσει τους πιθανούς τομείς της συνεργασίας. Μετά από μια συνεδρίαση το Δεκέμβριο, η ενέργεια, το περιβάλλον, η μεταφορά, η γεωργία, ο έλεγχος ναρκωτικών, οι πρόσφυγες και τα ανθρώπινα δικαιώματα ήταν προσδιορισμένες υπό αυτήν τη μορφή περιοχές. Αν και δεν υπάρχει καμία χρηματοδοτική ή τεχνική συνεργασία μεταξύ της ΕΕ και του Ιράν (εκτός υπό μορφή μερικών πρωτοβουλιών ανθρωπιστικής βοήθειας και λίγης ενίσχυσης για την καταπολέμηση των

ναρκωτικών), έχουν υπάρξει ομάδες εργασίας στο εμπόριο και η επένδυση και οι συνεδριάσεις έχουν πραγματοποιηθεί μεταξύ των εμπειρογνομόνων στα φάρμακα και τους πρόσφυγες. Το 1999 το Ιράν κέρδισε τη θέση (μεταφορική οδός Ευρώπη-Caucasia-Ασία) προγράμματα INOGATE (σωληνώσεις για τη μεταφορά του πετρελαίου και του φυσικού αερίου στην Ευρώπη) και TRACECA.

Η εκλογή του Προέδρου Khatami το 1997 και η επανεκλογή του το 2001 που ενισχύεται να βελτιώσει τις σχέσεις μεταξύ του Ιράν και της ΕΕ. Η ιρανική πολιτική χαρακτηρίζεται από μια προσπάθεια σταθερής δύναμης μεταξύ μεταρρυθμιστών και δύο σημαντικών ομάδων, δηλαδή: · τα συντηρητικά κέντρα της δύναμης, κάτω από την τελική αρχή Ayatollah Khamenei, τα οποία ελέγχουν ένα μεγάλο μέρος του δικαστικού, των δυνάμεων ασφάλειας και των επαναστατικών οπλισμένων δυνάμεων και έχουν αποδείξει τη δυνατότητά τους να εμποδίσουν τις μεταρρυθμίσεις ·

Ο Πρόεδρος Khatami επιδιώκει την ειρηνική αστική και οικονομική μεταρρύθμιση μέσα στο υπάρχον πολιτικό πλαίσιο της ισλαμικής Δημοκρατίας. Οι μεταρρυθμιστές έχουν τη σιωπηρή υποστήριξη των πραγματικότερων αδιάλλακτων. Στο οικονομικό μέτωπο, το Ιράν έχει έναν πληθυσμό περίπου 69 εκατομμυρίων και ένα ακαθάριστο εθνικό προϊόν (ΑΕΠ) 180 δισεκατομμυρίων. Ένα πενταετές σχέδιο μεταρρύθμισης εισήχθη στο τέλος του 1999. Το Ιράν είναι δεύτερο στη παραγωγή φυσικού αερίου (16% της συνολικής παγκόσμιας παραγωγής) και τρίτο στα αποθέματα πετρελαίου (10%). Η ΕΕ είναι κύριος εμπορικός εταίρος του Ιράν, με κατά προσέγγιση 40% των εισαγωγών της ΕΕ που προέρχονται από το Ιράν και κατά προσέγγιση 36% των εξαγωγών του Ιράν που πηγαίνουν στην ΕΕ.

2.7 ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ Ε.Ε ΚΑΙ ΙΡΑΚ

Τον Οκτώβριο του 2003 η Ευρωπαϊκή Ένωση έκανε ένα άνοιγμα προς το Ιράκ, αναπτύσσοντας μια νέα στρατηγική προσέγγιση. Το ραντεβού που έγινε με τον νέο Ιρακινό πρωθυπουργό στις 8 Ιουνίου του 2004 επιβεβαίωσε το ρόλο που θα έπαιζε η Ε.Ε Στο ΙΡΑΚ. Η Ε.Ε θα προσπαθούσε να βοηθούσε το ΙΡΑΚ ν' αναπτυχθεί και τον Ιρακινό πρωθυπουργό να επιφέρει ένα νέο

κλίμα στη χώρα. Υπό την κυβέρνηση του Saddam Hussein's ,η Ε.Ε δεν είχε καμία σχέση με το ΙΡΑΚ. Παρόλλαυτα κατά καιρούς πρόσφερε τη βοήθεια της στο ΙΡΑΚ. Ο στόχος της Ε.Ε για το νέο κράτος είναι να βοηθήσει στην ανοικοδόμηση του κράτους βοηθώντας στη μείωση της ανεργίας, στη παροχή κοινωνικής ασφάλισης, στη μείωση της φτώχειας, στην ενίσχυση της κυβερνητικής πολιτικής, στην ενίσχυση της δημοκρατίας. Οι στόχοι της Ε.Ε σε σχέση με το ΙΡΑΚ είναι οι ακόλουθοι³³:

1. η εμφάνιση ενός ασφαλούς, σταθερού και δημοκρατικού Ιράκ, με Κοινοβούλιο και μια κυβέρνηση, που εκλέγεται βάσει ενός συντάγματος που εγγυάται το σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών
2. η καθιέρωση μιας ανοικτής, σταθερής, βιώσιμης και διαφοροποιημένης οικονομίας της αγοράς και μιας κοινωνίας, και η προώθηση της δίκαιης οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης .
3. Οικονομική και πολιτική ένταξη του Ιράκ στην περιοχή του και το ανοικτό διεθνές σύστημα.

Για την επίτευξη ενός ασφαλούς, σταθερού και δημοκρατικού ΙΡΑΚ, η Ε.Ε πρέπει να παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στη περιοχή. Με τη βοήθεια ειδικών η Ευρώπη μπορεί:

- Στηρίζει το ψήφισμα που επιβεβαιώνει την κυρίαρχη θέση της ιρακινής προσωρινής κυβέρνησης.
- Να συμμετέχει στο διάλογο με τις εισερχόμενες ιρακινές αρχές
- Παρέχει τη βοήθεια της ΕΕ για τις εκλογές, την καλή διακυβέρνηση, την ανάπτυξη της ιρακινής κοινωνίας πολιτών και την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

---

³³ Communication of 7 February 2001 from the Commission to the European Parliament and the Council on relations with the Islamic Republic of Iraq [COM(2001) 71 final - Not published in the Official Journal

Προκειμένου να βοηθήσει να δημιουργηθεί μια ανοιχτή και σταθερή Ιρακινή οικονομία η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να³⁴:

- Βοηθήσει στο να μειώσει το Ιράκ το εξωτερικό του χρέος.
- Βοηθήσει στην ανάπτυξη των δημόσιων ταμείων
- Βοηθήσει στην ανάπτυξη της νομοθεσίας.
- Βοηθήσει στη μείωση της φτώχειας και της ανεργίας
- Βοηθήσει το Ιράκ να στηρίζει τους στόχους του.

Η Ε.Ε μπορεί να βοηθήσει το ΙΡΑΚ να έχει καλές σχέσεις με τους γείτονες του χρησιμοποιώντας την επιρροή και τους διάλογους με τις χώρες γείτονες του Ιράκ, για να ενθαρρύνει την εποικοδομητική δέσμευση με το Ιράκ και την αυξανόμενη ενδοπεριφερειακή συνεργασία προσκάλεσε το Ιράκ για να συμμετέχει στη στρατηγική συνεργασία της ΕΕ για τη Μεσόγειο και τη Μέση Ανατολή ενώ εξετάζετε η υποψηφιότητα του Ιράκ για τον ΠΟΕ.

2.7.1 ΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Φάση Ι - άμεση δράση Μετά από τις 30 Ιουνίου 2004, η ΕΕ θα μπορούσε να εξετάσει τις ακόλουθες πρωτοβουλίες, μέχρι τις εκλογές για μια μεταβατική εθνική συνέλευση: · υποστήριξη για τις εκλογές, συμπεριλαμβανομένης της βοήθειας για την ανάπτυξη της κοινωνίας πολιτών, και το κράτος δικαίου και για την εκπαίδευση ψηφοφόρων · άτυπος πολιτικός διάλογος: εάν οι όροι ασφάλειας επιτρέπουν, μια πολιτική συνεδρίαση του διαλόγου σε υπουργικό επίπεδο θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί στη Βαγδάτη ή στα περιθώρια της γενικής συνέλευσης των Η.Ε. Η ΕΕ θα μπορούσε να στηρίξει τις απόψεις των ιρακινών αρχών και να συμμετέχει στον άτυπο διάλογο με την ιρακινή κοινωνία πολιτών · το κράτος δικαίου και της αστικής διοίκησης: θεσμική δημιουργία υποδομής · θετική δέσμευση των γειτόνων του Ιράκ, συμπεριλαμβανομένης της έγκρισης των μέτρων

---

³⁴ Communication of 7 February 2001 from the Commission to the European Parliament and the Council on relations with the Islamic Republic of Iraq [COM(2001) 71 final - Not published in the Official Journal

χτισίματος εμπιστοσύνης, παραδείγματος χάριν στη διαχείριση συνόρων και την τελωνειακή διοίκηση. · συντονισμός να ξαναπρογραμματίσει ή την ακύρωση του ιρακινού χρέους και των σχετικών όρων οικονομικής πολιτικής · διοικητική συνεργασία για την αποκατάσταση του γενικευμένου συστήματος των προτιμήσεων που το Ιράκ απόλαυσε επάνω μέχρι τον πόλεμο του Κόλπου · τρέχουσα εφαρμογή της βοήθειας ανθρωπιστικής βοήθειας και αναδημιουργίας · άνοιγμα ενός γραφείου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Ιράκ στις εγκαταστάσεις της αντιπροσωπείας του στο Αμμάν (Ιορδανία).

Φάση II - μετά-εκλογές Μετά από την εκλογή μιας εθνικής συνέλευσης, μια προσωρινή κυβέρνηση πρέπει να διαμορφωθεί και ένα νέο σύνταγμα συνταγμένος, για να επικυρωθεί από το δημοψήφισμα το 2005. Αυτό θα ανοίξει το δρόμο για περαιτέρω συνεργασία και το διάλογο με το Ιράκ. Εκτός από τη δράση κάτω από τη φάση I, η ΕΕ θα μπορούσε επίσης να εφαρμόσει τις ακόλουθες πρωτοβουλίες: · συμβολή στην αναδημιουργία μέσω των προγραμμάτων της υποστήριξης τεχνικής βοήθειας και δημιουργίας υποδομής, στην πολιτική σφαίρα (συμβουλές για τη συνταγματική διαδικασία, την πολιτική επιβολή νόμου, κ.λ.π.), καθώς επίσης και στις οικονομικές και κοινωνικές σφαίρες (καλή διακυβέρνηση, δημόσια σύμβαση, ένα εμπόριο, τελωνείο και καθεστώς επένδυσης, κ.λ.π.) · επίσημος πολιτικός διάλογος: μια κοινή πολιτική δήλωση ΕΕ-Ιράκ θα μπορούσε να συμφωνηθεί για να θεσμοποιήσει τον πολιτικό διάλογο, στα θέματα συμπεριλαμβανομένων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την περιφερειακή σταθερότητα, την πάλη ενάντια στην τρομοκρατία και τη μη διάδοση · κοινές ομάδες εργασίας στους τομείς αμοιβαίου συμφέροντος όπως η οικονομία, οι στατιστικές, το εμπόριο, η ενέργεια, η μεταφορά, η κοινωνία των πληροφοριών, τα ανθρώπινα δικαιώματα και το κράτος δικαίου, της μετανάστευσης και της αντιτρομοκρατίας.

Φάση III - μεσοπρόθεσμο Μόλις εκλεχτεί η κυβέρνηση, το σύνταγμα που υιοθετήθηκαν μέτρα, και ο ανώτερος υπάλληλος και το νομοθετικό σώμα που εκλέχτηκαν, η ΕΕ θα μπορούσαν να λάβουν τα ακόλουθα πρόσθετα: · διαπραγματεύσεις για μια διμερή συμφωνία για το εμπόριο και τη συνεργασία · βοήθεια για την οικονομικές διαφοροποίηση και τη μείωση ένδειας · βοήθεια στη δημιουργία ενός περιφερειακού πλαισίου · συνεχής βοήθεια για το κράτος

δικαίου, του εκδημοκρατισμού και των ανθρώπινων δικαιωμάτων · Δάνεια της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, για να γεφυρώσει την περίοδο μεταξύ των επιχορηγήσεων, οι οποίες θα μικρύνουν, και συμμετοχή ιδιωτικού τομέα. Τέτοια δάνεια θα μπορούσαν να είναι μέρος μιας περιφερειακής εξουσιοδότησης να περιληφθούν οι χώρες ανατολικά όπως η Ιορδανία · άνοιγμα μιας αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη Βαγδάτη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ

Στη παρούσα ενότητα θα μελετήσουμε τη σχέση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας με τις τράπεζες των κρατών που έχουν υιοθετήσει το Ευρώ και ανήκουν στο κεντρικό τραπεζικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος του κεφαλαίου είναι από τη μια η συνοπτική μελέτη της λειτουργίας της ΕΚΤ και από την άλλη η αναλυτική προσέγγιση της σχέσης της ΕΚΤ με τις κεντρικές τράπεζες σ' επίπεδο ελέγχου αλλά και σ' επίπεδο εμπλοκής στο τρόπο λειτουργίας τους. Οι ενότητες της μελέτης αναφέρονται από τη μια στο ρόλο των κεντρικών τραπεζών της Ευρώπης και από την άλλη στη σχέση της ΕΚΤ με τη κεντρική τράπεζα της Αμερικής.

3.1 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΑΙ ΟΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα βασίζεται στο γερμανικό μοντέλο των γερμανικών τραπεζών Bundesbank και Landesbanken³⁵. Η Ε.Κ.Τ διευθύνεται από ένα συμβούλιο που έχει επικεφαλή τον πρόεδρο της τράπεζας. Το συμβούλιο το απαρτίζουν εκπρόσωποι των κεντρικών τραπεζών των χωρών-μελών. Το πρωτόκολλο της συνθήκης του Μάαστριχτ αποτελεί εκτός των άλλων και το νομικό θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής τράπεζας αλλά και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών³⁶.

Ο βασικός ρόλος της ΕΚΤ, είναι η διατήρηση της σταθερότητας σε σχέση με το ενιαίο νόμισμα της Ευρώπης το ευρώ. Η ΕΚΤ εστιάζει στη διατήρηση της αγοραστικής του δύναμης αλλά και στη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών στα πλαίσια της Ευρωζώνης.

---

³⁵ ΕΚΤ.,(2010), Το Ευρωπαϊκό Σύστημα των Κεντρικών Τραπεζών, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από http://www.ecb.eu/pub/pdf/other/escb_el_webel.pdf

³⁶ ΕΚΤ.,(2010), Το Ευρωπαϊκό Σύστημα των Κεντρικών Τραπεζών, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από http://www.ecb.eu/pub/pdf/other/escb_el_webel.pdf

Η ιδέα της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι ποιο πρόσφατη σε σχέση με την ευρύτερη ιδέα της Ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Συγκεκριμένα η πρώτη δράση για Ευρωπαϊκή συνένωση ξεκίνησε το 1952, όπου και ιδρύθηκε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα από έξι χώρες, το Βέλγιο, τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και τις Κάτω Χώρες³⁷.

Το 2004 στην Ε.Ε εισήχθησαν η Τσεχία, η Εσθονία, η Κύπρος, η Λετονία, η Λιθουανία, η Ουγγαρία, η Μάλτα η Πολωνία, η Σλοβενία και η Σλοβακία. Τέλος το 2007 είχαμε την είσοδο των νεότερων μελών της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας³⁸.

Στη ζώνη του Ευρώ άρα στον έλεγχο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δε συμμετέχουν όλες οι χώρες της Ευρώπης. Συγκεκριμένα από τη στιγμή που υιοθετήθηκε το Ευρώ το 1999 έχουν επιλέξει να ενταχθούν 16 χώρες, αυτό είναι αποτέλεσμα είτε της έλλειψης από τη πλευρά των χωρών, των κατάλληλων προϋποθέσεων για να εισέλθουν στο Ευρώ, είτε από δική τους άρνηση, όπως είναι η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Δανίας.

Η διαφορά μεταξύ των χωρών που δεν έχουν υιοθετήσει το Ευρώ σε σχέση με το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Δανία, είναι ότι θεωρούνται μέλη της Ε.Ε με παρέκκλιση. Ουσιαστικά οι τράπεζες τους και γενικά οι οικονομίες τους ελέγχονται ανά δυο έτη ή κατόπιν δικής τους παρότρυνσης από την ΕΚΤ, προκειμένου να διαπιστωθεί αν έχουν καταφέρει να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους άρα να ενταχθούν και στο Ευρώ.

Από την άλλη το ΗΒ και η Δανία έχουν καταφέρει να εξασφαλίσουν ρήτρες εξαίρεσης. Συγκεκριμένα μέσα από αυτές έχουν το δικαίωμα να διατηρούν το νόμισμα τους, να μην ελέγχονται, να μη μπουν ποτέ αν το θελήσουν στη νομισματική συνένωση. Από την άλλη μπορούν αν το αποφασίσουν να εισέλθουν όποτε αυτές το επιλέξουν στο κοινό νόμισμα³⁹.

---

³⁷ Σπύρου Σ.,(2000), Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Νομική Βιβλιοθήκη.

³⁸ Αγραπίδης- Γκόρτσου Β.,(2006), Η Ευρωπαϊκή Κεντρική τράπεζα στο θεσμικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Σάκκουλας

³⁹ Γεωργακόπουλος Α και Λεωνίδας Ν.,(2001), Τραπεζική Νομοθεσία, Νομική Βιβλιοθήκη

Από τη στιγμή που υιοθετήθηκε το Ευρώ η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα είναι υπεύθυνη για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής και για τον έλεγχο της μεγαλύτερης οικονομίας στον κόσμο μετά τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ουσιαστικά μετά το 1999 όλες οι κεντρικές τράπεζες των εισερχομένων χωρών στη ζώνη του Ευρώ, ουσιαστικά μεταβίβασαν την ευθύνη για την άσκηση της Νομισματικής πολιτικής στην ΕΚΤ.

Η δημιουργία της ζώνης του ευρώ και η ίδρυση ενός υπερεθνικού οργάνου, της ΕΚΤ, αποτέλεσε βασικό στάδιο στη μακρόχρονη και πολύπλοκη πορεία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Τα κριτήρια που έπρεπε να πληρούν οι χώρες που υιοθέτησαν το Ευρώ έθεταν τις οικονομικές και νομικές προϋποθέσεις για την επιτυχημένη συμμετοχή στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Η ΕΚΤ αποτελεί σήμερα το πυρήνα του Ευρωσυστήματος και του ΕΣΚΤ. Η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες εκτελούν από κοινού τα καθήκοντα που τους έχουν ανατεθεί.

3.2 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σκοπός του ΕΣΚΤ είναι⁴⁰:

1. Η χάραξη και εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής της «ζώνης ευρώ»·
2. Η διενέργεια πράξεων συναλλάγματος·
3. Η κατοχή και διαχείριση των επίσημων συναλλαγματικών διαθεσίμων των κρατών μελών της «ζώνης ευρώ»·
4. Η προώθηση της ομαλής λειτουργίας των συστημάτων πληρωμών.

Οι νομισματικές λειτουργίες και πράξεις που διασφαλίζονται από το ΕΣΚΤ περιλαμβάνουν ειδικότερα⁴¹:

---

⁴⁰ ΕΚΤ.,(2010), Αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/o10001_el.htm

1. Το άνοιγμα λογαριασμών στην ΕΚΤ και τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.
2. Τις πράξεις «open market», βάση των οποίων πράξεων ανοικτής αγοράς η τράπεζα εξεδίδει νέα αποθεματικά με την αγορά T-bills από τις τράπεζες, τα οποία αναφέρονταν στο επίπεδο των επιτοκίων το οποίο ονομάστηκε treasury bill rate
3. Την επιβολή στους πιστωτικούς οργανισμούς που είναι εγκατεστημένοι στα κράτη μέλη σχηματισμού υποχρεωτικών αποθεματικών·
4. Τις πράξεις με τους δημόσιους οργανισμούς·
5. Την έκδοση κανονισμών για την αποτελεσματικότητα και τη σταθερότητα των συστημάτων πληρωμών και αντιστάθμισης·
6. Τις σχέσεις με τις κεντρικές τράπεζες και τους πιστωτικούς οργανισμούς τρίτων χωρών και τους διεθνείς οργανισμούς.

Η αποστολή της ΕΚΤ σε σχέση με τη λειτουργία του ΕΣΚΤ και του ελέγχου του εστιάζεται στα ακόλουθα:

1. Έκδοση χαρτονομισμάτων και κερμάτων.
2. Συνεργασία σε διεθνές και ευρωπαϊκό επίπεδο.
3. Σταθεροποίηση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και η εποπτεία στον τραπεζικό τομέα..
4. Χρηματοδοτικές και γενικές διατάξεις

Η ΕΚΤ λαμβάνει αποφάσεις που είναι υποχρεωμένες οι ΕθνΚΤ να εφαρμόζουν. Τέλος μπορεί να εκδώσει συστάσεις και γνώμες (νομικά μη δεσμευτικές). Ουσιαστικά αυτό αποδεικνύεται μέσα από τον συνεχή έλεγχο που κάνει στις τράπεζες των χωρών, σε σχέση με τα οικονομικά τους δεδομένα, τα οποία πρέπει να είναι συνεχώς εστιασμένα στα όρια που η ίδια όρισε. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η παρούσα κατάσταση της ΤτΕ η οποία είναι υποχρεωμένη να προσαρμοστεί στα δεδομένα που ορίζει η ΕΚΤ, προκειμένου να γίνεται αποδεκτή από τις λοιπές τράπεζες της Ευρώπης.

---

⁴¹ ΕΚΤ.,(2010), Αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/o10001_el.htm

Η πλήρως καταβεβλημένη συμμετοχή των ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ σήμερα ανέρχεται σε 4.020.445.721,56 ευρώ και αναλύεται ως εξής:

ΕθνΚΤ	Κλείδα κατανομής %	Καταβεβλημένο κεφάλαιο (€)
Nationale Bank van België / Banque Nationale de Belgique	2,4256	139.730.384,68
Deutsche Bundesbank	18,9373	1.090.912.027,43
Central Bank and Financial Services Authority of Ireland	1,1107	63.983.566,24
Τράπεζα της Ελλάδος	1,9649	113.191.059,06
Banco de España	8,3040	478.364.575,51
Banque de France	14,2212	819.233.899,48
Banca d'Italia	12,4966	719.885.688,14
Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου	0,1369	7.886.333,14
Banque centrale du Luxembourg	0,1747	10.063.859,75
Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta	0,0632	3.640.732,32
De Nederlandsche Bank	3,9882	229.746.339,12
Oesterreichische National Bank	1,9417	111.854.587,70
Banco de Portugal	1,7504	100.834.459,65
Banka Slovenije	0,3288	18.941.025,10
Národná banka Slovenska	0,6934	39.944.363,76
Suomen Pankki - Finlands Bank	1,2539	72.232.820,48
Σύνολο	69,7915	4.020.445.721,56

Πίνακας 2.1 - ΕθνΚΤ ζώνης ευρώ από 1ης Ιανουαρίου 2009

Πηγή: Bank of Greece.,(2009), Ευρωπαϊκές Κεντρικές Τράπεζες, Ανάκτηση στις 27-3-2011 από

<http://www.bankofgreece.gr/BoGAttachments/1.1.09%20%CE%9A%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%B4%CE%B1%20%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AE%CF%82%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CE%B5%CE%B3%CE%B3>

%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE%20%CF%83%CF%84%CE%BF%20%CE%BA%CE%B5%CF%86%CE%AC%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%BF%20%CE%95%CE%9A%CE%A4.doc.

Η κατανομή των καθαρών κερδών και ζημιών της ΕΚΤ μεταξύ των ΕθνΚΤ της ζώνης του ευρώ πραγματοποιείται σύμφωνα με τα όσα ορίζει το άρθρο 33 του Καταστατικού. Τα καθαρά κέρδη της ΕΚΤ μεταβιβάζονται με την ακόλουθη σειρά⁴²:

Οι 11 ΕθνΚΤ της ΕΕ που δεν συμμετέχουν στη ζώνη του ευρώ πρέπει να συνεισφέρουν στην κάλυψη των λειτουργικών εξόδων της ΕΚΤ σε σχέση με τη συμμετοχή τους στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ), καταβάλλοντας ένα ελάχιστο ποσοστό του εγγεγραμμένου κεφαλαίου τους. Από την 1η Ιανουαρίου 2009 οι εισφορές αυτές αντιπροσωπεύουν ένα 7% του εγγεγραμμένου κεφαλαίου τους, το οποίο ανέρχεται συνολικά σε 121.814.467,67 ευρώ, ως ακολούθως:

Πίνακας 2-ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ (από 1ης Ιανουαρίου 2009)		
ΕθνΚΤ	Κλειδα κατανομής %	Καταβεβλημένο κεφάλαιο (€)
Εθνική Τράπεζα της Βουλγαρίας	0,8686	3.502.591,87
Česká národní banka	1,4472	5.835.771,31
Danmarks Nationalbank	1,4835	5.982.149,49
Eesti Pank	0,1790	721.809,75
Latvijas Banka	0,2837	1.144.007,96
Lietuvos bankas	0,4256	1.716.213,56
Magyar Nemzeti Bank	1,3856	5.587.371,98
Narodowy Bank Polski	4,8954	19.740.488,44
Banca Națională a României	2,4645	9.937.989,49
Sveriges Riksbank	2,2582	9.106.093,68

⁴² Bank of Greece.,(2009), Ευρωπαϊκές Κεντρικές Τράπεζες, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από <http://www.bankofgreece.gr/>

Bank of England	14,5172	58.539.980,14
Σύνολο	30,2085	121.814.467,67

Πίνακας 2.2 - ΕθνΚΤ εκτός ζώνης ευρώ (από 1ης Ιανουαρίου 2009)

Πηγή: Bank of Greece.,(2009), Ευρωπαϊκές Κεντρικές Τράπεζες, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από Bank of Greece.,(2009), Ευρωπαϊκές Κεντρικές Τράπεζες, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από <http://www.bankofgreece.gr/BoGAttachments/1.1.09%20%CE%9A%CE%BB%CE%B5%CE%AF%CE%B4%CE%B1%20%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%AE%CF%82%20%CE%B3%CE%B9%CE%B1%20%CE%B5%CE%B3%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AE%20%CF%83%CF%84%CE%BF%20%CE%BA%CE%B5%CF%86%CE%AC%CE%BB%CE%B1%CE%B9%CE%BF%20%CE%95%CE%9A%CE%A4.doc>.

3.3 ΣΧΕΣΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΩΝ ΗΠΑ ΣΤΗ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

3.3.1 Η ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΩΝ ΗΠΑ.

Η Κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ, ιδρύθηκε το 1913. Ουσιαστικά από τη χρονιά ίδρυσης της, αντιμετωπίζει μια ουσιαστική πολιτική αντίφαση. Η αντίφαση αυτή εστιάζεται από τη μια στην ευθύνη πρόληψης που έχει η τράπεζα για την αποφυγή του τραπεζικής και οικονομικής ύφεσης της χώρας και από την άλλη στην ανούσια προστασία δημοφιλών και απαξιωμένων επαγγελματιών, τα οποία επιλέγει να στηρίξει χωρίς όμως αυτά να επιφέρουν θετικά αποτελέσματα για την Αμερικανική οικονομία⁴³.

Η Fed για πολλά χρόνια και ειδικά τη περίοδο της κρίσης διοχέτευε κεφάλαια στην αγορά, στηρίζοντας εταιρείες με οικονομικό πρόβλημα και κολοσσούς οι οποίοι οδηγούνταν στην οικονομική καταστροφή. Οι κολοσσοί αυτοί όπως ήταν η AIG, στηρίχτηκαν επί πολλά συναπτά έτη από τη Fed, μια και η τελευταία θεωρούσε ότι η κατάρρευση της AIG, θα έπαιρνε μαζί της και

⁴³ Σπύρου Σ.,(2009), Η Κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economyagor_1_28/11/2009_381125

άλλες μικρές και μεσαίες εταιρείες διαφόρων κλάδων. Μέσα στα χρόνια οι δράσεις της Fed αποδείχτηκαν λανθασμένες.

Το συγκεκριμένο όργανο παρότι δέχεται συνεχής ελέγχους και από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους και από το ίδιο το Κογκρέσο ειδικά σε σχέση με τη πολιτική που έχει προς τις εμπορικές τράπεζες, δεν ελέγχεται μόνο σε δύο τομείς, διατηρώντας την ανεξαρτησία της σε ότι αφορά τη χάραξη νομισματοπιστωτικής πολιτικής και στις σχέσεις της με ομολόγους της, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα⁴⁴. Ο συνεχής έλεγχος περιορίζει τη Fed μειώνοντας τη πιθανότητα του λάθους.

Τα τελευταία χρόνια η τράπεζα προέβη σε δράσεις, οι οποίες δεν ελέγχθηκαν στο βαθμό που έπρεπε μ' αποτέλεσμα να είναι λανθασμένες και να επηρεάσουν και το εσωτερικό τραπεζικό σύστημα, αλλά και τις σχέσεις της με την ΕΚΤ, οι οποίες ούτως άλλως όπως προαναφέραμε δεν ελέγχονταν από την Αμερικανική Κυβέρνηση. Πολλοί πιστεύουν ότι έστω και ο μερικός έλεγχος που έγινε βοήθησε σε μεγάλο βαθμό ώστε να αποφευχθούν περεταίρω προβλήματα στην οικονομία της χώρας, προβλήματα τα οποία θα αναφέρονταν στην περεταίρω χρηματοδότηση των δημόσιων ελλειμμάτων ή στη στήριξη προβληματικών αγορών. Σήμερα οι σχέσεις της Fed με την ΕΚΤ έχουν επηρεαστεί αρνητικά από την οικονομική κρίση. Η ΕΚΤ έχει επηρεαστεί αρνητικά ενώ και μέσα στις ΗΠΑ, τα θεσμοθετημένα όργανα θεωρούν ότι η Fed έχει δράσει λανθασμένα και θα πρέπει να περιοριστεί η δράση της, προκειμένου να μη προβεί σε περεταίρω λάθη. Ο περιορισμένος έλεγχος από τη πλευρά της Fed των εμπορικών τραπεζών και η αλόγιστη δανειοδότηση αυτών προς επισφαλείς πελάτες, οδήγησε την οικονομία σε καταστροφή. Συγκεκριμένα οι τράπεζες έβγαζαν κέρδη όταν έδιναν δάνεια. Όσο περισσότερα δάνεια τόσο περισσότερα κέρδη. Όσο περισσότερα κέρδη τόσο μεγαλύτερες αμοιβές και μεγαλύτερα μπόνους για τα στελέχη. Ένας αμερικάνος τραπεζίτης, για παράδειγμα, έδινε ένα δάνειο για σπίτι σε έναν Αμερικανό χωρίς αποταμίευση και χωρίς περιουσία. Υποθήκευε το σπίτι. Παρ'

---

⁴⁴ Σπύρου Σ.,(2009), Η Κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economyagor_1_28/11/2009_381125

όλα αυτά γνώριζε ότι μάλλον δεν θα μπορέσει να εισπράξει το δάνειο αφού ο δανειολήπτης ήταν αφερέγγυος⁴⁵.

Οι τράπεζες μέσω των στελεχών τους συγκέντρωναν όλα αυτά τα επικίνδυνα, τα κακά δάνεια και τα ονόμαζε «ασφαλές ομόλογο». Το ομόλογο αυτό το πούλαγε σε άλλες τράπεζες ή σε ασφαλιστικά ταμεία ή σε επενδυτές, οι οποίοι το αγόραζαν επειδή ήταν ασφαλές. Και ήταν ασφαλές διότι το εξέδιδε η τράπεζα. Έτσι η τράπεζα έπαιρνε από την αγορά τα χρήματα που είχε δανείσει στους κακοπληρωτές. Και εφόσον έπαιρνε χρήματα, τα δάνειζε ξανά σε άλλους κακοπληρωτές και έτσι είχε δανείσει τα διπλά λεφτά στους διπλάσιους κακοπληρωτές. Για να βγάλει περισσότερα κέρδη και να πάρουν τα στελέχη της μεγαλύτερα μπόνους. Η κατάσταση αυτή επηρέασε πρώτα την οικονομία των ΗΠΑ και μετά την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η οποία έχοντας σχέσεις με τις ΗΠΑ επηρεάστηκε ευρύτερα στην στρατηγική της αλλά και στην οικονομική της ευρωστία.

3.3.2 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΣΤΙΣ ΗΠΑ, ΣΤΙΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Μια από τις επικρατέστερες απόψεις σε σχέση με τη κρίση, είναι ότι η τελευταία ξεκίνησε από την κακή λειτουργία της κεντρικής Αμερικανικής τράπεζας, η οποία δεν έλεγχε τις εμπορικές της τράπεζες, μ' αποτέλεσμα να λειτουργούν αλόγιστα, χωρίς συγκεκριμένη στρατηγική στοχεύοντας μόνο στο να βγάλουν περισσότερα κέρδη. Συγκεκριμένα υποεκτίμησαν τους κινδύνους που ανελάμβαναν επενδύοντας τα χρήματα των καταθετών⁴⁶.

Τα κέρδη των τραπεζών προέρχονται από τα δάνεια που δίνουν και όχι από τις καταθέσεις, οι οποίες θεωρούνται «παθητικό». Και αυτό διότι από τα δάνεια εισπράττουν τόκους, δηλαδή έχουν κέρδος, ενώ στις καταθέσεις

---

⁴⁵ McKinsey.,(2008)Economic and hiring outlook, third quarter 2008, McKinsey Quarterly, pp.1-7

⁴⁶ Πέτσας Σ.,(2009), Παγκόσμια οικονομική κρίση: Οι αιτίες και η αντιμετώπισή της, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από <http://blogs.eliamep.gr/petsas/pagkosmia-ikonomiki-krisi-i-eties-ke-i-antimetopisi-tis-2/>

πληρώνουν τόκους, άρα τους δημιουργούν ζημιά. Προκειμένου να αυξήσουν τα κέρδη τους οι τράπεζες έδιναν όσο περισσότερα δάνεια μπορούσαν⁴⁷.

Το πρόβλημα όπως προαναφέραμε ξεκινά από τις ΗΠΑ αλλά και την Αγγλία. Συγκεκριμένα οι τράπεζες δάνειζαν για την αγορά σπιτιού ως και 120% της αξίας του. Στις ΗΠΑ τα δάνεια που δίνονταν σε ανθρώπους χωρίς περιουσία, χωρίς εισόδημα και τελικά χωρίς δυνατότητα αποπληρωμής αποκαλούνταν *sub prime* και αυτά ήταν τα πρώτα που «έσκασαν», προκαλώντας ένα ντόμινο προβλημάτων στις τράπεζες. Δεν ήταν όμως μόνο τα στεγαστικά που είχαν πρόβλημα, αλλά ένα πλήθος δανείων και επενδύσεων σε σύνθετα τραπεζικά προϊόντα τα οποία έχασαν τελείως την αξία τους και κατέστρεψαν κυριολεκτικά τις μεγαλύτερες τράπεζες των ΗΠΑ και μερικές από τις μεγαλύτερες τράπεζες της Ευρώπης⁴⁸.

Τα προϊόντα αυτά σήμερα τα ονομάζουμε «τοξικά», ενώ πριν από λίγους μήνες θεωρούντο η επιτομή της τραπεζικής πρακτικής. Πώς δημιουργήθηκε το πρόβλημα στις τράπεζες; Με τα στεγαστικά και τα τοξικά να σκάνε το ένα μετά το άλλο, οι τράπεζες δεν είχαν ρευστότητα, οι υπόλοιπες τράπεζες- επειδή δεν ήξεραν ποιες έχουν πρόβλημα με τα τοξικά- έπαψαν να χρηματοδοτούν η μία την άλλη, τελικά όλες οι τράπεζες έκοψαν όλες τις χρηματοδοτήσεις, οι επιχειρήσεις δεν μπορούσαν να λειτουργήσουν, σταμάτησαν να πληρώνουν, έκαναν απολύσεις, πολλές έκλεισαν και έτσι η κρίση σάρωσε και συνεχίζει να σαρώνει την οικονομία παγκοσμίως.

Όταν οι αξίες των ακινήτων άρχισαν να πέφτουν, άρχισαν να επηρεάζονται και τα κακά δάνεια. Όταν είχαν πρόβλημα τα δάνεια, επηρεάστηκαν και τα «ασφαλή ομόλογα», αυτά που σήμερα τα λέμε «τοξικά», και επηρέασαν το Ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα και δυστυχώς όλους τους κλάδους της οικονομικής δραστηριότητας.

---

⁴⁷ Πέτσας Σ.,(2009), Παγκόσμια οικονομική κρίση: Οι αιτίες και η αντιμετώπισή της, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από <http://blogs.eliamep.gr/petsas/pagkosmia-ikonomiki-krisi-i-eties-ke-i-antimetopisi-tis-2/>

⁴⁸ Σπύρου Σ.,(2009),Οικονομική Κρίση του 1929, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από <http://indy.gr/library/i-oikonomik-krisi-toy-1929>, Από το τεύχος Νο 4, Ιούνιος 2000, σελ. 120-124

Οι Εθνικές Κεντρικές τράπεζες , οι επιτροπές κεφαλαιαγορών και οι κυβερνήσεις δεν προέβλεψαν την κρίση , ώστε να προστατέψουν τις οικονομίες; Οι λόγοι για τους οποίους κανένας από τους θεσμικούς παράγοντες δεν είχε προβλέψει την κρίση είναι δύο: Πρώτον, διότι ο καθένας έβλεπε το δικό του μέρος από τη συνολική εικόνα της οικονομίας και κανένας δεν έβλεπε ολόκληρη την εικόνα⁴⁹. Βλέπανε δηλαδή την τοπική οικονομία και κανένας δεν έβλεπε την παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Δεύτερον, διότι κανένας δεν ήθελε να πιστέψει ότι έρχεται τέτοια κρίση. Ακόμη και οι κεντρικές τράπεζες λένε ότι θεωρούσαν ότι τα δάνεια και η άνοδος όλων των αξιών δικαιολογούνται από τον ρυθμό αύξησης των κερδών των τραπεζών και των επιχειρήσεων⁵⁰. Από την κρίση αυτή στις ΗΠΑ αλλά και παγκοσμίως ωφελήθηκαν μόνο αυτοί που την προκάλεσαν, δηλαδή τα μεγάλα στελέχη των επενδυτικών τραπεζών που εισέπραξαν κολοσσιαία μπόνους προκαλώντας τη φούσκα η οποία οδήγησε στην κρίση. Ωφελούνται επίσης αυτοί που έχουν τεράστιες αποταμιεύσεις σε μετρητά και οι οποίοι μπορούν να αγοράσουν τώρα φθηνότερα ακίνητα, επιχειρήσεις, μετοχές κ.τ.λ⁵¹. Με βάση τα παραπάνω κατανοούμε ότι η λανθασμένη στρατηγική που ακολούθησε η Fed, δημιούργησε τεράστιο πρόβλημα στην ΕΚΤ και ευρύτερα στις τράπεζες των μεγάλων Ευρωπαϊκών Κρατών.

3.3.3 Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ FED ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΤ ΕΙΔΙΚΑ ΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟ ΚΡΙΣΗΣ.

Το χαμηλό επιτόκιο της FED του 1% δημιούργησε πιστωτικό πρόβλημα. Μετά την 11^η Σεπτεμβρίου οι ΗΠΑ, δημιούργησαν μια τεχνική ανάπτυξη που έφτασε στο 5,25%. Αυτή η βιαστική κίνηση επηρέασε τους δανειζόμενους αλλά και τους δανειστές, οι οποίοι έδιναν υψηλά δάνεια χωρίς εγγυήσεις, τα οποία έμεναν απλήρωτα και όπως είδαμε παραπάνω επηρέαζαν τη τιμή των ακινήτων. Η FED με βάση τη διαφαινόμενη κρίση προχώρησε στη μείωση των επιτοκίων στο 2%. Η δράση αυτή επηρέασε τους

⁴⁹ Γκριστιάν Α.,(2008), Η οικονομική Κρίση είναι η σοβαρότερη από το 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από <http://www.in.gr/news/article.asp?lngEntityID=883151>

⁵⁰ Γκριστιάν Α.,(2008), Η οικονομική Κρίση είναι η σοβαρότερη από το 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από <http://www.in.gr/news/article.asp?lngEntityID=883151>

⁵¹ Έλευθεροτυπία.,(2009), Διευρύνετε η Οικονομική Κρίση, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=42148>

επενδυτές Η αμερικανική οικονομία δεν αντέδρασε στις πτώσεις του επιτοκίου αλλά ούτε και η βραχυχρόνια κινούμενη χρηματαγορά. Η αγορά αντιμετώπισε νέα προβλήματα, όπως προβλήματα πληθωρισμού, πτώση του δολαρίου, αύξηση της τιμής του πετρελαίου.

Αντί οι αρχές να συνεπικουρούν για την ισορροπημένη λειτουργία των αγορών, στέλνουν διαρκώς εναλλασσόμενα σήματα που τότε τροφοδοτούν το επιτόκιο, τότε καταποντίζουν την αγορά ακινήτων και τους δανειζόμενους και τότε κατά συνέπεια να αυξάνουν τις τιμές του πετρελαίου και τον πληθωρισμό. Άμοιρη ευθυνών αυτής της τραγικής κατάστασης δεν ήταν η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Με την απόφασή της να αυξήσει το επιτόκιο στο 4,25%, δραματοποίησε αναμφισβήτητα την κατάσταση, αν με αυτή την κίνηση της ανέκοψε την άνοδο του πληθωρισμού, επιβάλλοντας σιδηρά πιστωτική πειθαρχία. Η αύξηση του Ευρωπαϊκού επιτοκίου είναι πιθανόν να συμβεί διότι η αύξηση του ευρωπαϊκού επιτοκίου κατά 25 μονάδες βάσης θα οδηγήσει πιθανά σε νέα διολίσθηση του δολαρίου, που θα πυροδοτήσει ακόμη περισσότερο την αύξηση της τιμής του πετρελαίου, με δυσμενέστερες συνέπειες στην άνοδο του μέσου ευρωπαϊκού πληθωρισμού αλλά και σε στασιμότητα στην παραγωγή εξαιτίας του υψηλότερου επιτοκίου.

Αν η ΕΚΤ είχε κρατήσει σταθερό το επιτόκιο στο 4%, ήδη οι επενδυτές θα είχαν στρέψει το ενδιαφέρον τους υπέρ του δολαρίου, αφήνοντας μεγάλα περιθώρια για σημαντικές βελτιώσεις στην πραγματική οικονομία, λόγω χαμηλότερου ευρώ και επιτοκίου αλλά και διορθώσεις στην αγορά πετρελαίου.

3.3.4 Η ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΔΑΝΕΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΤΤΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΕΚΤ ΚΑΙ FED

Η κρίση του χρέους έτσι όπως εκδηλώθηκε αναφέρεται σε δυο λόγους. Ο πρώτος αναφέρεται στις επιπτώσεις της διεθνούς κρίσης, από την άλλη αναφέρετε στα διαρθρωτικά προβλήματα του ελληνικού καπιταλισμού που οδήγησαν εξ αρχής σε αυτό το πολύ υψηλό ποσοστό δανεισμού για το ελληνικό κράτος.

Η διεθνής κρίση ξεκίνησε από το τέλος του 2007, αναφερόμενο σε προβλήματα στη κεντρική τράπεζα της Αμερικής αλλά και στην ΕΚΤ. Αρχικά έχουμε την πρακτική χρεοκοπία μεγάλου μέρους του χρηματοπιστωτικού

συστήματος των Δυτικών χωρών εξαιτίας τεράστιων χρεών που διατηρούσαν στο χαρτοφυλάκιό τους. Η χρεοκοπία τους συστήματος αντιμετωπίστηκε αρχικά με τη παρέμβαση των κρατών, των τραπεζών και την κρατικοποίηση μεγάλου μέρους των χρεών τους. Η δράση αυτή δεν αποτέλεσε τη βάση εξόδου από τη κρίση, με αποτέλεσμα να υπάρξει μια επιπρόσθετη και εκ νέου δραματική μείωση της ρευστότητας που ακολούθησε την εκδήλωση της κρίσης στις τράπεζες, οδηγώντας σε μία οξεία ύφεση που διήρκεσε από 4 έως πέντε συναπτά τρίμηνα⁵².

Αυτή ήταν η δεύτερη φάση της κρίσης αποτέλεσμα της οποίας υπήρξε η σημαντική αύξηση της ανεργίας και η μεγάλη πτώση του ΑΕΠ της τάξεως του 4, 5 μέχρι και 7%. Η στρατηγική της κρατικοποίησης των χρεών των τραπεζών, η εφαρμογή μειωμένων εσόδων οδήγησαν σε δημόσιο δανεισμό για σχεδόν το σύνολο των ανεπτυγμένων χωρών δίνοντας έναυσμα στην τρίτη φάση της κρίσης που σηματοδοτεί η κρίση του δημόσιου χρέους⁵³.

Το αποτέλεσμα αυτής της κατάστασης και της περιστολής της προσφοράς είναι η αύξηση του κόστους του χρήματος και η μεγαλύτερη επιλεκτικότητα των διεθνών επενδυτών στο που επιλέγουν να επενδύσουν.

Μέσα σε αυτές τις συνθήκες οι οποίες επικρατούσαν σε Ελλάδα και Αμερική αναγκάστηκε να βγει για δανεισμό η Ελλάδα το 2010, θέλοντας να χρηματοδοτήσει ένα εξαιρετικά υψηλό χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ (115% το 2009) συνοδευμένο από ένα εξίσου υψηλό έλλειμμα του προϋπολογισμού (12,9% του ΑΕΠ για το 2009) τη στιγμή που η οικονομία κατέγραφε ύφεση 2% το προηγούμενο έτος⁵⁴.

Οι εξελίξεις αυτές πυροδότησαν μία σειρά από υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας από του διεθνείς οίκους αξιολόγησης (Moody's, S&P, Fitch), διευρύνοντας το spread των ελληνικών ομολόγων από τα γερμανικά, επιβαρύνοντας το κόστος δανεισμού και εξυπηρέτησης του χρέους. Αυτό με τη σειρά του δυσχέρανε τη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας, δυσκόλεψε περαιτέρω τη δημοσιονομική προσαρμογή (προσπάθεια

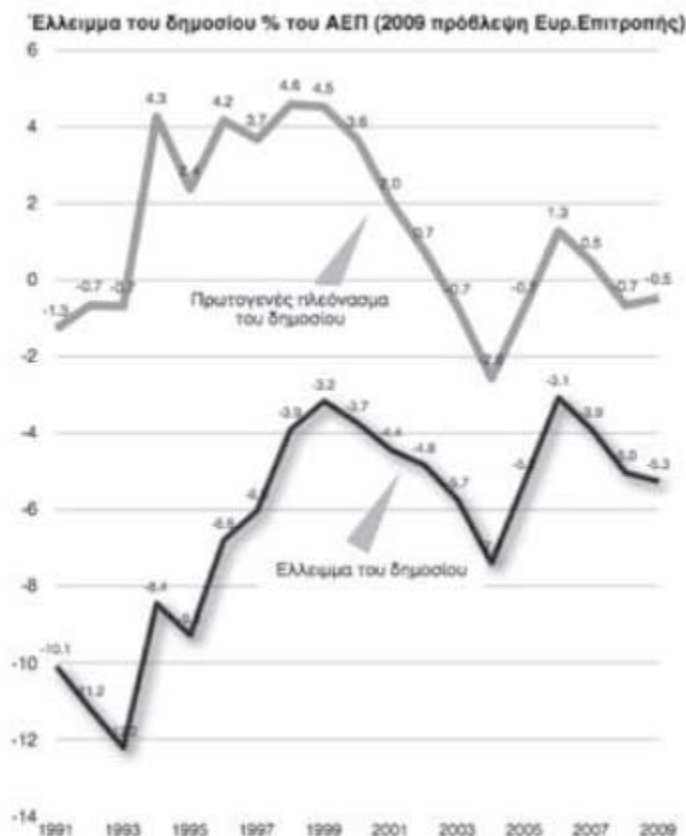
⁵² Έκθεση ΙΝΕ ΓΣΕΕ για το 2009

⁵³ Έκθεση ΙΝΕ ΓΣΕΕ για το 2009

⁵⁴ Έκθεση ΙΝΕ ΓΣΕΕ για το 2009

μείωσης του ελλείμματος) και επιβάρυνε τον τραπεζικό τομέα, δημιουργώντας ασφυκτικές πιέσεις στην πραγματική οικονομία και την απασχόληση.

Η χώρα εμφανίζει συστηματικά ελλείμματα άνω του 3% του ΑΕΠ όλη την περίοδο από το 1991 μέχρι και το 2010. Σχήμα 2.1:

Πηγή: Έκθεση ΙΝΕ ΓΣΕΕ για το 2009, το έλλειμμα για το 2008 ήταν 6,1 και το 2009 12,9, με βάση τα αναθεωρημένα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος.

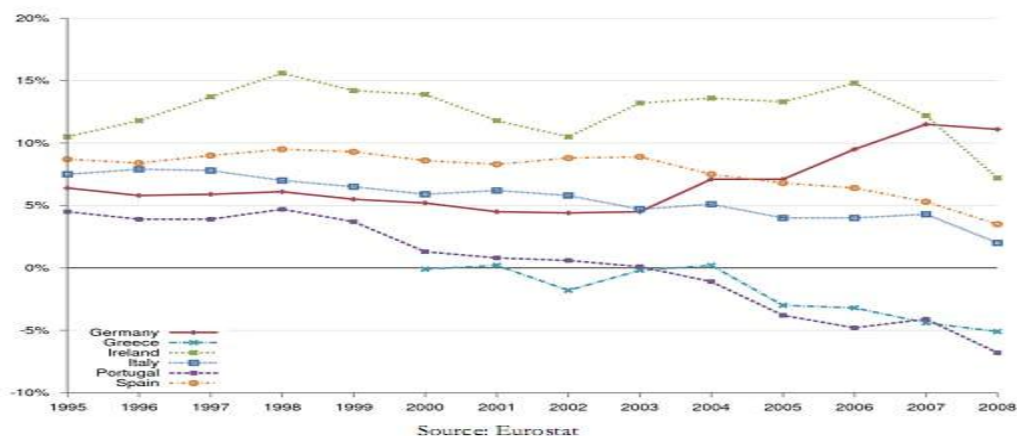
Η άνοδος των spreads αντανακλά τον αυξημένο κίνδυνο αδυναμίας πληρωμής εκ μέρους της Ελλάδας σε μία δύσκολη διεθνή συγκυρία. Το δημόσιο χρέος μίας χώρας είναι διατηρήσιμο όταν της επιτρέπει να πληρώνει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτό (τόκοι και τοκοχρεολύσια) χωρίς να καταφεύγει σε νέο δανεισμό ή αναδιαπραγμάτευση του, διατηρώντας ταυτόχρονα ένα σεβαστό ρυθμό ανάπτυξης.

Με βάση τις προβλέψεις για την εξέλιξη του χρέους, ακόμη και αν επιτευχθεί ο στόχος μείωσης του ελλείμματος κάτω από το 3% το 2012 που απαιτεί το σύμφωνο σταθερότητας, στόχος που απαιτεί την εξοικονόμηση 10% του ΑΕΠ σε σχέση με το 2009, το 2012 το δημόσιο χρέος θα έχει ανέλθει στο 150%.

Βεβαίως υπάρχουν και άλλες χώρες με εξίσου υψηλό ή υψηλότερο χρέος από την Ελλάδα. Η Ιταλία είχε το 2009 χρέος 115 %, όμως διαθέτει σχετικά υψηλή εγχώρια αποταμίευση (16,7% του ΑΕΠ, ακαθάριστη), ενώ το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών της ήταν πολύ χαμηλό (2,4%), κάτι που περιορίζει την ανάγκη για εξωτερικό δανεισμό. Ταυτόχρονα διαθέτει την τρίτη μεγαλύτερη αγορά ομολόγων στον κόσμο. Η Ιαπωνία είχε χρέος 200% του ΑΕΠ το 2009, ωστόσο έχει μία πολύ υψηλή εγχώρια αποταμίευσή (23% του ΑΕΠ, ακαθάριστη) και πλεόνασμα στο ισοζύγιο πληρωμών 1,8% του ΑΕΠ (τα στοιχεία από την Έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδας, Μάρτιος 2010). Το χρέος της είναι κατά 96% εσωτερικό, με τα επιτόκια να διαμορφώνονται από την κεντρική της τράπεζα (το επιτόκιο για το δεκαετές ομόλογο του Ιαπωνικού δημοσίου είναι 2%).

Θα μπορούσε η χώρα να απευθυνθεί στην εσωτερική αγορά για να καλύψει τις δανειακές της ανάγκες εκδίδοντας για παράδειγμα ένα λαϊκό ομόλογο με χαμηλότερο επιτόκιο. Κάτι τέτοιο όμως δεν είναι εφικτό διότι η καθαρή εθνική αποταμίευση στην Ελλάδα είναι αρνητική (βλέπε διάγραμμα 2).

Σχήμα 2.2

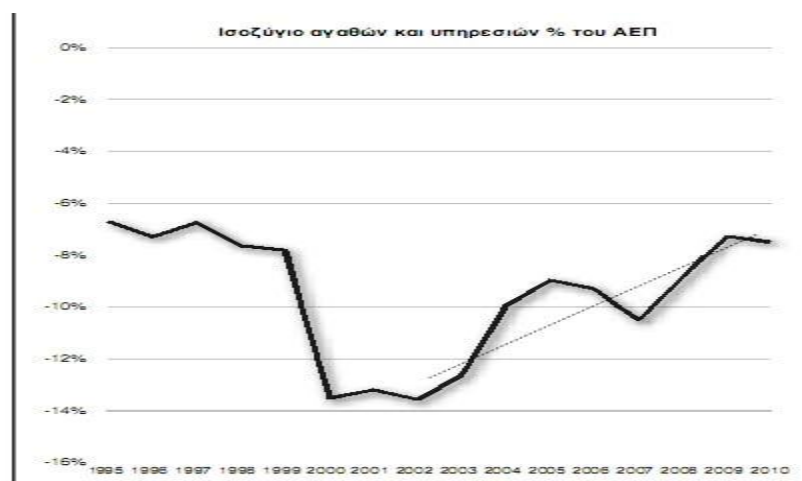
Πηγή: Έκθεση ΙΝΕ ΓΣΕΕ για το 2009

Η προσπάθεια εσωτερικού δανεισμού θα προκαλούσε μαζική απόσυρση καταθέσεων από τις τράπεζες που θα τις οδηγούσε στο να αυξήσουν δραστικά τα επιτόκια για να προσελκύσουν καταθέτες, αυξάνοντας το κόστος δανεισμού στον ιδιωτικό τομέα (το φαινόμενο του crowding out) και

εκβαθύνοντας την ύφεση, είτε σε ολική τους κατάρρευση λόγω της διάβρωσης της κεφαλαιακής επάρκειάς τους⁵⁵.

Σχήμα 3

Πηγή: Annual Macro-economic Database, Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
Πρόβλεψη Επιτροπής για τα έτη 2009-2010.

Το σωρευτικό αυτό έλλειμμα χρηματοδοτείται με εξωτερικό δανεισμό. Έτσι σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας το ακαθάριστο εξωτερικό χρέος του δημοσίου, ανέρχονταν στο τέλος του 2009 σε 214,703 δις ευρώ ή 94,2% του ΑΕΠ (81% του συνόλου του δημοσίου χρέους κατέχεται από επενδυτές του εξωτερικού), ενώ αν συνυπολογιστεί και το χρέος του ιδιωτικού τομέα το ποσό ανέρχεται στο 171% του ΑΕΠ. Το δημόσιο λοιπόν είναι αναγκασμένο να καταφύγει στις διεθνείς αγορές για να αντλήσει κεφάλαια, αποδεχόμενο θέλοντας και μη τους όρους που αυτές επιβάλλουν.

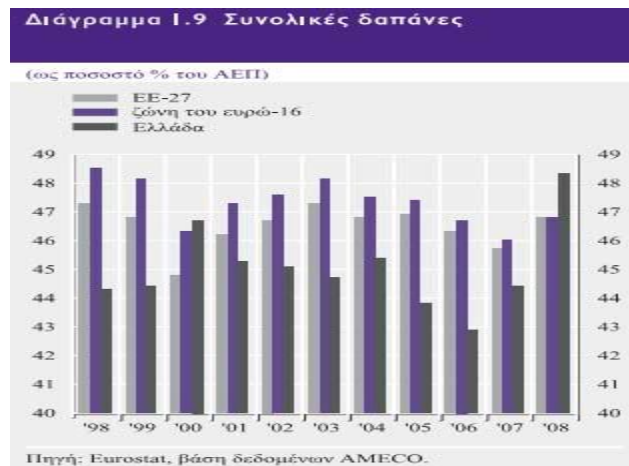
Το πακέτο της Ε.Ε. και του ΔΝΤ το μόνο που θα καταφέρει είναι μάλλον να μετατοπίσει για δύο ή τρία χρόνια στο μέλλον αυτή τη στιγμή ενώ και μόνο η ύπαρξη του συνιστά έμμεση παραδοχή αδυναμίας χρηματοδότησης του χρέους. Θυμίζουμε πως η Αργεντινή χρεοκόπησε το 2001 έχοντας ένα χρέος 62% του ΑΕΠ, έλλειμμα 6,4% και έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών στο 1,7%. Τα αντίστοιχα μεγέθη για τη χώρα μας το 2009 ήταν: 115%, 12,9% και 11,2%⁵⁶.

Σε αντίθεση με την άποψη που θέλει το κράτος να ξοδεύει συστηματικά περισσότερο από τις άλλες χώρες της Ε.Ε., οι συνολικές δαπάνες του δημοσίου τα τελευταία χρόνια, ήταν χαμηλότερες από τον μέσο όρο των υπόλοιπων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με εξαίρεση το 2008

⁵⁵ Έκθεση ΙΝΕ ΓΣΕΕ για το 2009

⁵⁶ Έκθεση ΙΝΕ ΓΣΕΕ για το 2009

Σχήμα 3.4

Ούτε είναι αλήθεια πως η Ελλάδα ξοδεύει υπερβολικά πολλά για αμοιβές δημοσίων υπαλλήλων. Το 2008 οι δαπάνες για προσωπικό ανήλθαν στο 11,5% του ΑΕΠ ενώ για την Ευρώπη των 27 ο μέσος όρος ήταν στο 10,1%
Σχήμα 5

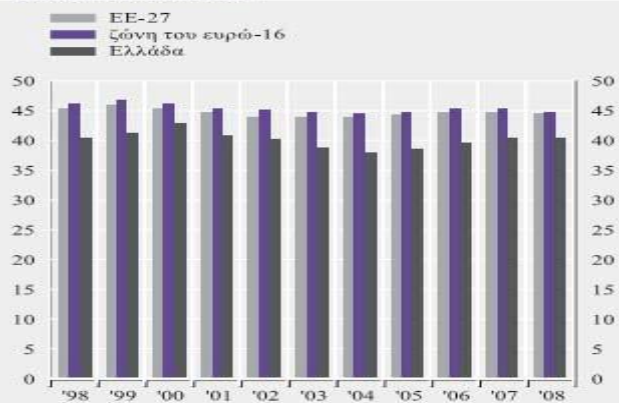

Εκεί που υπάρχει πρόβλημα είναι στα έσοδα. Το 2008 τα έσοδα του κράτους ανήλθαν στο 40,6% του ΑΕΠ έναντι 44,8% στην Ευρώπη των 27, ενώ αυτή η απόκλιση παρατηρείται όλη τη δεκαετία 1998-2008 (διάγραμμα 6).

Διάγραμμα 6

Διάγραμμα 1.4 Συνολικά έσοδα

(ως ποσοστό % του ΑΕΠ)

Πηγή: Eurostat, βάση δεδομένων AMECO.

Αυτά είναι τα αποτελέσματα της εκτεταμένης φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα.

3.4 Η ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΔΡΑΧΜΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΙΣΟΤΙΜΙΩΝ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Το 1982 η Νομισματική Επιτροπή καταργήθηκε και οι περισσότερες των αρμοδιοτήτων της μεταβιβάστηκαν στην Τράπεζα της Ελλάδος (Νόμος 1266/1982).

Όμως το περίπλοκο σύστημα άμεσων ελέγχων και πιστωτικών κανόνων, αν και κατ' επανάληψη τροποποιήθηκε, παρέμεινε σε ισχύ μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80. Υπό το σχήμα αυτό υιοθετήθηκε μια προσέγγιση σε δύο επίπεδα σύμφωνα με τα οποία η Κυβέρνηση είχε την ευθύνη χάραξης της γενικής οικονομικής πολιτικής, ενώ η Τράπεζα της Ελλάδος ασκούσε τη νομισματική και συναλλαγματική πολιτική μέσα στα όρια του Καταστατικού της. Ο ρόλος της Τράπεζας της Ελλάδος άλλαξε και πάλι στα τέλη της δεκαετίας του '80, με τις κινήσεις ελευθέρωσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος⁵⁷.

Μέχρι την ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) την 1.1.2001, η Τράπεζα της Ελλάδος ήλεγχε τη ρευστότητα έμμεσα, κυρίως με πράξεις ανοιχτής αγοράς, και με τη μεταβολή των επίσημων επιτοκίων και των απαιτήσεων τήρησης αποθεματικών. Το πλαίσιο της νομισματικής πολιτικής τροποποιήθηκε το 1998 μετά την ένταξη της δραχμής στον Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ΜΣΙ) του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) και την έμφαση που δινόταν στη σταθερότητα της ισοτιμίας στον μηχανισμό αυτό. Η ισοτιμία της δραχμής αποτελούσε ενδιάμεσο στόχο νομισματικής πολιτικής ενώ τα νομισματικά και πιστωτικά μεγέθη παρακολουθούνταν ως δείκτες.

Από το 1994, η Τράπεζα της Ελλάδος δεν χρηματοδοτεί πλέον καθ' οιονδήποτε τρόπο τον δημόσιο τομέα. Άλλη μετατροπή πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1994: παλαιότερα η Τράπεζα της Ελλάδος δεχόταν καταθέσεις

---

⁵⁷ Bank of Greece.,(2010), Ιστορία της Τράπεζας, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/History/default.aspx>

από οργανισμούς του δημόσιου τομέα και χρησιμοποιούσε τα κεφάλαια αυτά για την αγορά κρατικών χρεογράφων που τηρούνταν σε λογαριασμούς της Τράπεζας. Μετά την απαγόρευση της νομισματικής χρηματοδότησης, η Τράπεζα σήμερα ενεργεί τη διαχείριση του χαρτοφυλακίου κρατικών χρεογράφων που ανήκουν απευθείας στους οργανισμούς του δημόσιου τομέα.

3.5 ΕΚΤ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Για πρώτη φορά νομισματικό μέγεθος (το M0, δηλαδή το χρήμα με τη στενότερη έννοια: μετρητά και καταθέσεις όψεως), που αποτέλεσε το στόχο της νομισματικής πολιτικής στην Ελλάδα, ανακοινώθηκε το 1975. Το 1983 η Τράπεζα της Ελλάδος έδινε έμφαση στο M3 το οποίο και παρέμεινε ενδιάμεσος στόχος μέχρι το 1995. Κατά τη διάρκεια του 1976-1994 πολλές φορές οι στόχοι για τα νομισματικά μεγέθη δεν πραγματοποιούνταν και η νομισματική επέκταση λάμβανε χώρα με ρυθμούς οι οποίοι δεν ήταν συμβατοί με τη σταθερότητα των τιμών⁵⁸.

Για αυτό το λόγο η Τράπεζα της Ελλάδος υιοθέτησε την «πολιτική της σκληρής δραχμής» σύμφωνα με την οποία η συναλλαγματική ισοτιμία τέθηκε ως στόχος της νομισματικής πολιτικής. Από μία άποψη, η μερική στόχευση της συναλλαγματικής ισοτιμίας είχε πραγματοποιηθεί και στο παρελθόν μέσω των υποτιμήσεων αλλά, ήταν κυρίως επικουρική της στόχευσης των νομισματικών μεγεθών.

Η αποτελεσματικότητα της Τράπεζας βελτιώθηκε σημαντικά με την κατάργηση, από το 1994, της νομισματικής χρηματοδότησης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων, σύμφωνα με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, καθώς και με το νόμο του 1997, ο οποίος κατοχυρώνει την ανεξαρτησία της κεντρικής τράπεζας και ορίζει ως καταστατικό της σκοπό την επίτευξη της σταθερότητας των τιμών.

---

⁵⁸ Λώλος Ε.,(2007), Χρηματοοικονομική Ανάπτυξη και Οικονομική Ανάπτυξη, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Στα μέσα της δεκαετίας του 90, σε μια προσπάθεια αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού, η Τράπεζα υιοθέτησε στρατηγική «σκληρής δραχμής», σύμφωνα με την οποία η ονομαστική συναλλαγματική ισοτιμία χρησίμευε ως σημείο αναφοράς.

Για να υποστηριχθεί η πολιτική αυτή, τα πραγματικά επιτόκια διατηρήθηκαν σε υψηλά επίπεδα. Η στρατηγική της σκληρής δραχμής συνάντησε πολλές δυσκολίες, αλλά αποδείχθηκε απόλυτα αξιόπιστη και επιτυχής. Το παράδοξο μάλιστα είναι ότι οι δυσκολίες οφείλονταν εν μέρει στην ίδια την επιτυχία της πολιτικής⁵⁹.

Η αξιοπιστία της ασκούμενης πολιτικής προκάλεσε αθρόες εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό, οι οποίες δυσχέραιναν την άσκηση της νομισματικής πολιτικής. Η Τράπεζα κατόρθωσε με τους χειρισμούς της να εξουδετερώσει αυτές τις εισροές απορροφώντας την υπερβάλλουσα ρευστότητα και κερδίζοντας χρόνο ώστε να προσαρμοστούν και οι άλλες πολιτικές.

Μέσα σε τρία χρόνια ο πληθωρισμός μειώθηκε περισσότερο από το μισό, φθάνοντας σε επίπεδο κάτω του 5%, ενώ επιταχύνθηκε σημαντικά ο ρυθμός οικονομικής ανόδου. Παράλληλα, χάρη στη δημοσιονομική εξυγίανση που πραγματοποιήθηκε από τα μέσα της δεκαετίας του 90 και στη συγκράτηση των μισθολογικών αυξήσεων, το μείγμα πολιτικής γινόταν ολοένα πιο ισορροπημένο, γεγονός που ενίσχυσε την αξιοπιστία της νομισματικής πολιτικής.

Στα τέλη του 1997 εκδηλώθηκε χρηματοπιστωτική κρίση στην Ασία, με δευτερογενείς επιπτώσεις και σε άλλες χώρες. Η δραχμή δέχθηκε πιέσεις. Για να τις αναχαιτίσει, η Τράπεζα αρχικά αύξησε τα επιτόκια. Το Μάρτιο του 1998 η δραχμή εντάχθηκε στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος, έτσι ώστε να εκπληρώσει το σχετικό κριτήριο του Μάαστριχτ.

Η ένταξη συνοδεύθηκε από ταυτόχρονη υποτίμηση της δραχμής προκειμένου να διατηρηθεί η διεθνής ανταγωνιστικότητα της χώρας. Αντίθετα

---

⁵⁹ Λώλος Ε.,(2007), Χρηματοοικονομική Ανάπτυξη και Οικονομική Ανάπτυξη, Πάντειο Πανεπιστήμιο

με τις υποτιμήσεις που έγιναν σε πολλές άλλες χώρες την ίδια περίπου εποχή, η υποτίμηση της δραχμής δεν πυροδότησε τραπεζική και χρηματοπιστωτική κρίση.

Χάρη στη σωστή εποπτεία του τραπεζικού τομέα από την Τράπεζα της Ελλάδος, οι συναλλαγματικοί κίνδυνοι τους οποίους είχαν αναλάβει οι εμπορικές τράπεζες ήταν περιορισμένοι και έτσι δεν απειλήθηκε η ευρωστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Τα χρόνια που ακολούθησαν μετά την ένταξη της δραχμής στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, η Τράπεζα της Ελλάδος συνέχισε να ασκεί περιοριστική νομισματική πολιτική, έτσι ώστε ο πληθωρισμός να ανταποκριθεί στο σχετικό κριτήριο του Μάαστριχτ.

Η δημοσιονομική πολιτική παρέμεινε περιοριστική και η συγκράτηση των μισθολογικών αυξήσεων συνεχίστηκε. Με ένα ακόμη πιο ισορροπημένο μείγμα πολιτικής, ο ρυθμός ανόδου του πραγματικού ΑΕΠ επιταχυνόταν. Την 1η Ιανουαρίου 2001 η Ελλάδα έγινε το 12ο μέλος της ζώνης του ευρώ του οποίου την εποπτεία έχει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Βασικός στόχος της η Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας είναι ο πληθωρισμός. Με βάση αυτό το στόχο, ο μέσος όρος του πληθωρισμού στις χώρες του Ευρώ θα πρέπει να είναι πολύ κοντά στο 2%.

3.6 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΈΝΩΣΗ

Ως οικονομική και νομισματική ένωση (ONE) νοείται η διαδικασία που αποβλέπει στην εναρμόνιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών της Ένωσης, με στόχο την εφαρμογή ενιαίου νομίσματος, του ευρώ. Η ONE υπήρξε το αντικείμενο μιας Διακυβερνητικής Διάσκεψης (ΔΔ) που πραγματοποιήθηκε στο Μάαστριχτ τον Δεκέμβριο του 1991. Η διεξαγωγή της ONE πραγματοποιήθηκε σε τρία στάδια⁶⁰:

1. 1ο στάδιο (από την 1η Ιουλίου 1990 έως την 31η Δεκεμβρίου του 1993): ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων ανάμεσα στα κράτη μέλη, ενίσχυση του συντονισμού των οικονομικών πολιτικών και αύξηση της

⁶⁰ Ferry J.M.,(2006), Το ζήτημα του ευρωπαϊκού κράτους, Παπαζήσης

συνεργασίας μεταξύ των κεντρικών τραπεζών.

2. 2ο στάδιο (από την 1η Ιανουαρίου 1994 έως την 31η Δεκεμβρίου 1998): σύγκλιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών των κρατών μελών (για να διασφαλιστεί η σταθερότητα τιμών και η υγιής κατάσταση των δημοσίων οικονομικών) και δημιουργία του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (ΕΝΙ) καθώς και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ) το 1998.
3. 3ο στάδιο (από την 1η Ιανουαρίου 1999): αμετάκλητος καθορισμός των συναλλαγματικών ισοτιμιών και εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος στις αγορές συναλλάγματος και στις ηλεκτρονικές πληρωμές και εισαγωγή του ευρώ σε φυσική μορφή την 1η Ιανουαρίου 2002. Συγκεκριμένα, στο τρίτο στάδιο προσχώρησαν έντεκα κράτη μέλη.

Μια διετία αργότερα, προσχώρησε σε αυτήν και η Ελλάδα. Ορισμένα κράτη μέλη δεν υιοθέτησαν το κοινό νόμισμα: το Ηνωμένο Βασίλειο και η Δανία, χώρες για τις οποίες ισχύει η ρήτρα εξαίρεσης « opt-out », καθώς και η Σουηδία που δεν πληροί σήμερα όλα τα κριτήρια όσον αφορά την ανεξαρτησία της κεντρικής της τράπεζας.

Τα δέκα νέα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην Ένωση την 1η Μαΐου 2004 οφείλουν να υιοθετήσουν το ευρώ όταν θα πληρούν όλα τα κριτήρια. Δεν προβλέπεται γι' αυτά καμία ρήτρα εξαίρεσης. Την 1η Ιανουαρίου 2002, εισήχθησαν στα κράτη μέλη τα κέρματα και τα χαρτονομίσματα σε ευρώ, αντικαθιστώντας σταδιακά τα προηγούμενα εθνικά νομίσματα. Στις 28 Φεβρουαρίου 2002, έληξε η μεταβατική φάση της ταυτόχρονης κυκλοφορίας παλαιών νομισμάτων και ευρώ. Το ευρώ αποτελεί σήμερα το κοινό νόμισμα για πάνω από 450 εκατομμύρια ευρωπαίους.

Η πρόοδος προς τη δημιουργία της ΟΝΕ διευκόλυε το άνοιγμα και την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς. Παρά την ταραχώδη κατάσταση σε παγκόσμιο επίπεδο (με τις χρηματιστηριακές κρίσεις, τις τρομοκρατικές επιθέσεις και τον πόλεμο στο Ιράκ), η ζώνη του ευρώ παρουσίαζε τη σταθερότητα και προβλεψιμότητα που χρειάζονται οι επενδυτές και οι καταναλωτές. Η εμπιστοσύνη των ευρωπαίων πολιτών στο ευρώ ενισχύθηκε με την επιτυχή και απρόσμενα γρήγορη εισαγωγή των κερμάτων και

τραπεζογραμμάτων το πρώτο εξάμηνο του 2002. Οι πολίτες έχουν τώρα τη δυνατότητα να συγκρίνουν απευθείας τις τιμές στις διάφορες ευρωπαϊκές χώρες και να εκμεταλλεύονται τον ανταγωνισμό για να αγοράζουν φθηνότερα προϊόντα.

Το ευρώ έγινε το δεύτερο σημαντικότερο νόμισμα στον κόσμο. Χρησιμοποιείται ολοένα και περισσότερο για διεθνείς πληρωμές και ως συναλλαγματικό απόθεμα παράλληλα με το αμερικανικό δολάριο. Η ολοκλήρωση των χρηματαγορών στη ζώνη του ευρώ επιταχύνθηκε και πραγματοποιήθηκαν συγκεντρώσεις όχι μόνο εισηγμένων εταιρειών αλλά και μεταξύ χρηματιστηρίων.

3.7 ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ- Ο ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΠΟ ΕΚΤ

Με τις αποφάσεις της Γενικής Συνέλευσης των Μετόχων της Τράπεζας της Ελλάδος από 22.12.1997 και 25.4.2000, οι οποίες κυρώθηκαν με τους Νόμους 2609/11.5.1998 και 2832/13.6.2000 αντιστοίχως, το Καταστατικό της Τράπεζας της Ελλάδος τροποποιήθηκε ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η σταθερότητα των τιμών αναφέρεται πλέον ρητώς ως θεμελιώδης στόχος της Τράπεζας. Επίσης, εξασφαλίζεται η ανεξαρτησία της Τράπεζας της Ελλάδος και προσδιορίζονται οι σχέσεις της με τη Βουλή και την Κυβέρνηση.

Ένα νέο όργανο δημιουργήθηκε στην Τράπεζα της Ελλάδος - το Συμβούλιο Νομισματικής Πολιτικής - αρμόδιο για τη νομισματική και συναλλαγματική πολιτική.

Από της υποκαταστάσεως του ευρώ στο εθνικό νόμισμα, η Τράπεζα της Ελλάδος λειτουργεί ως αναπόσπαστο μέρος του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών τόσο κατά την επιδίωξη του πρωταρχικού της σκοπού όσο και, ως προς σειρά βασικών αρμοδιοτήτων της, ενεργώντας σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Bank of Greece.,(2009), Ευρωπαϊκές Κεντρικές Τράπεζες, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από <http://www.bankofgreece.gr/>
2. Bank of Greece.,(2010), Ιστορία της Τράπεζας, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από <http://www.bankofgreece.gr/Pages/el/Bank/History/default.aspx>
3. Christian N.(2002),Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Φρανκφούρτη
4. Communication from the Commission to the Council and the European Parliament of 9 June 2004: "the European Union and Iran, a framework for engagement" [COM(2004) 417 final - Not published in the Official Journal
5. Communication of 7 February 2001 from the Commission to the European Parliament and the Council on relations with the Islamic Republic of Iraq [COM(2001) 71 final - Not published in the Official Journal
6. Developing countries: Commission unveils system of trade preferences for next ten years- simple, transparent and objective, Brussels, 7 July 2004
7. EKT • Compendium • 2002
8. Europa(2003),Πρωτόκολλο για το σύστημα κεντρικών τραπεζών, Ευρωπαϊκή Ένωση/EUR-Lex
9. Europa.,(2008), Δραστηριότητες Ευρωπαϊκής Ένωσης, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από http://europa.eu/agencies/index_el.htm
- 10.Europa.,(2008), Νομισματική Ένωση, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από [http://europa.eu/\(legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/l25014_el.htm\)](http://europa.eu/(legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/l25014_el.htm))
- 11.European Commission: 2002, «Internet chat with Pascal Lamy», p.1-47
- 12.European Commission: 2004, «The EU and the WTO», p.1-2 Ferry J.M.,(2006), Το ζήτημα του ευρωπαϊκού κράτους, Παπαζήσης
- 14.Ferry J.M.,(2006), Το ζήτημα του ευρωπαϊκού κράτους, Παπαζήσης

15. Gilpin, R., (2003), Παγκόσμια Πολιτική Οικονομία, Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα.
16. Grauwe, P.,(1994), The Economics of Monetary Integration, Oxford University Press
17. <http://www.nato.int/med-dial/2003/mdwp-2003.pdf>
18. <http://www.nato.int/docu/comm/2004/06-istanbul/docu-cooperation.htm>
19. <http://www.nato.int/docu/comm/2004/06-istanbul/docu-meddial.htm>
20. Making globalization work for everyone, The European Union and world trade, European Commission, December 2002
21. McKinsey.,(2008) Economic and hiring outlook, third quarter 2008, McKinsey Quarterly, pp.1-7
22. Pascal Lamy», p.1-2
23. SICE Foreign Trade Information System, (09-11-1997), “European Communities. Regime for the Importation, Sale and Distribution of Bananas”. <http://www.sice.oas.org/disputee.asp>.
24. Stephanou C.A.,(2002), Ευρωπαϊκή Ένωση- Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, Σάκκουλας
25. The “new” EU trade policy and the future of Africa’s trade with Europe, European Research Office, December 2006
26. WTO, “World Trade Organization”. <http://wto.org>.
27. Αγραπίδης- Γκόρτσου Β.,(2006), Η Ευρωπαϊκή Κεντρική τράπεζα στο θεσμικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Σάκκουλας
28. Γεωργακόπουλος Λ και Λεωνίδας Ν.,(2001), Τραπεζική Νομοθεσία, Νομική Βιβλιοθήκη
29. Γεωργακόπουλος, Θ. – Τσακαλώτος, Ε., (1996), Οικονομικές Πολιτικές της
30. Γκρισιάν Α.,(2008), Η οικονομική Κρίση είναι η σοβαρότερη από το 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο, Ανάκτηση στις 27-3-2011 από <http://www.in.gr/news/article.asp?lngEntityID=883151>

31. Δασκάλου:1995, «Οι βασικές διατάξεις της GATT», σελ.342-351 – «Η νέα ΕΕ C 191 της 29.7.1992, σ. 68.
33. ΕΕ C 191 της 29.7.1992, σ. 68.
34. ΕΕ L 110 της 28.4.1999, σ. 33.
35. ΕΕ L 125 της 19.5.1999, σ. 33
36. ΕΕ L 167 της 7.7.2000, σ. 19.
37. Έκθεση ΙΝΕ ΓΣΕΕ για το 2009
38. ΕΚΤ.,(2010), Αρμοδιότητες του ΕΣΚΤ, Ανάκτηση στις 25-3-2011 από http://europa.eu/legislation_summaries/economic_and_monetary_affairs/institutional_and_economic_framework/o10001_el.htm
39. ΕΚΤ.,(2010), Το Ευρωπαϊκό Σύστημα των Κεντρικών Τραπεζών, Ανάκτηση στις 27-3-2011 από http://www.ecb.eu/pub/pdf/other/escb_el_webel.pdf
40. Ελευθεροτυπία.,(2009), Διευρύνετε η Οικονομική Κρίση, Ανάκτηση στις 27-3-2011 από <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=42148>
41. ΕΛΛΑΣ 2003: 2003, «International Dialogue. Article by EU Commissioner Εμπόριο» -Το πλαίσιο και τα μέσα της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής», Ευρωπαϊκής Ένωσης, Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
44. Θεοδωρόπουλος:1997, «Η θέση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Παγκόσμιο Ιωακειμίδης Α.,(2005), Ευρωπαϊκό σύνταγμα και ευρωπαϊκή ενοποίηση Συμβολή στην κατανόηση και ερμηνεία της συνταγματικής συνθήκης, Θεμέλιο
46. Ιωακειμίδης Α.,(2005), Ευρωπαϊκό σύνταγμα και ευρωπαϊκή ενοποίηση Συμβολή στην κατανόηση και ερμηνεία της συνταγματικής συνθήκης, Θεμέλιο
47. Ιωακειμίδης Π.,(2007), Η επιβίωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Παπαζήσης
48. Λέμπινγκ Γ(1997). ΕΚΤ, Ε.Ε
49. Λώλος Ε.,(2007), Χρηματοοικονομική Ανάπτυξη και Οικονομική Ανάπτυξη, Πάντειο Πανεπιστήμιο

50. Μούσης Ν.Σ.,(2005), Η Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, οικονομία, πολιτική, Παπαζήσης
51. Μουτσάτσος Δ.,(2007), Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση Οργάνωση και πολιτικές: 50 χρόνια, Θεμέλιο
52. Παγκόσμια Οργάνωση Εμπορίου», σελ.373-375
53. Πανταζόπουλος Ν.,(1999), Ευρωπαϊκή Ένωση - Δίκαιο και νομοθεσία Δίκαιο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Σάκκουλας
54. Πέτσας Σ.,(2009), Παγκόσμια οικονομική κρίση: Οι αιτίες και η αντιμετώπισή της, Ανάκτηση στις 27-3-2011 από <http://blogs.eliamep.gr/petsas/pagkosmia-ikonomiki-krisi-i-eties-ke-i-antimetopisi-tis-2/>
55. Σαχπεκίδου Ρ.Ε.,(1999), Ευρωπαϊκή Ένωση, Σάκκουλας
56. Σπύρου Σ.,(2000), Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Νομική Βιβλιοθήκη.
57. Σπύρου Σ.,(2009), Η Κεντρική τράπεζα των ΗΠΑ, Ανάκτηση στις 27-3-2011 από http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economyagor_1_28/11/2009_381125
58. Σπύρου Σ.,(2009),Οικονομική Κρίση του 1929, Ανάκτηση στις 27-3-2011 από <http://indy.gr/library/i-oikonomik-krisi-toy-1929>, Από το τεύχος Νο 4, Ιούνιος 2000, σελ. 120-124
59. Τσουνής: 2003, Συμβάσεις Ρυθμίσεως του Διεθνούς Εμπορίου, Σταμούλης σελ.209-212
60. Φατούρος Α. – Στεφάνου, Κ., (1995), Οι συμφωνίες του Γύρου της Ουρουγουάης για το διεθνές Εμπόριο Αγαθών και Υπηρεσιών, Αθήνα: Εκδόσεις Σακκούλα.